

ดีจัง

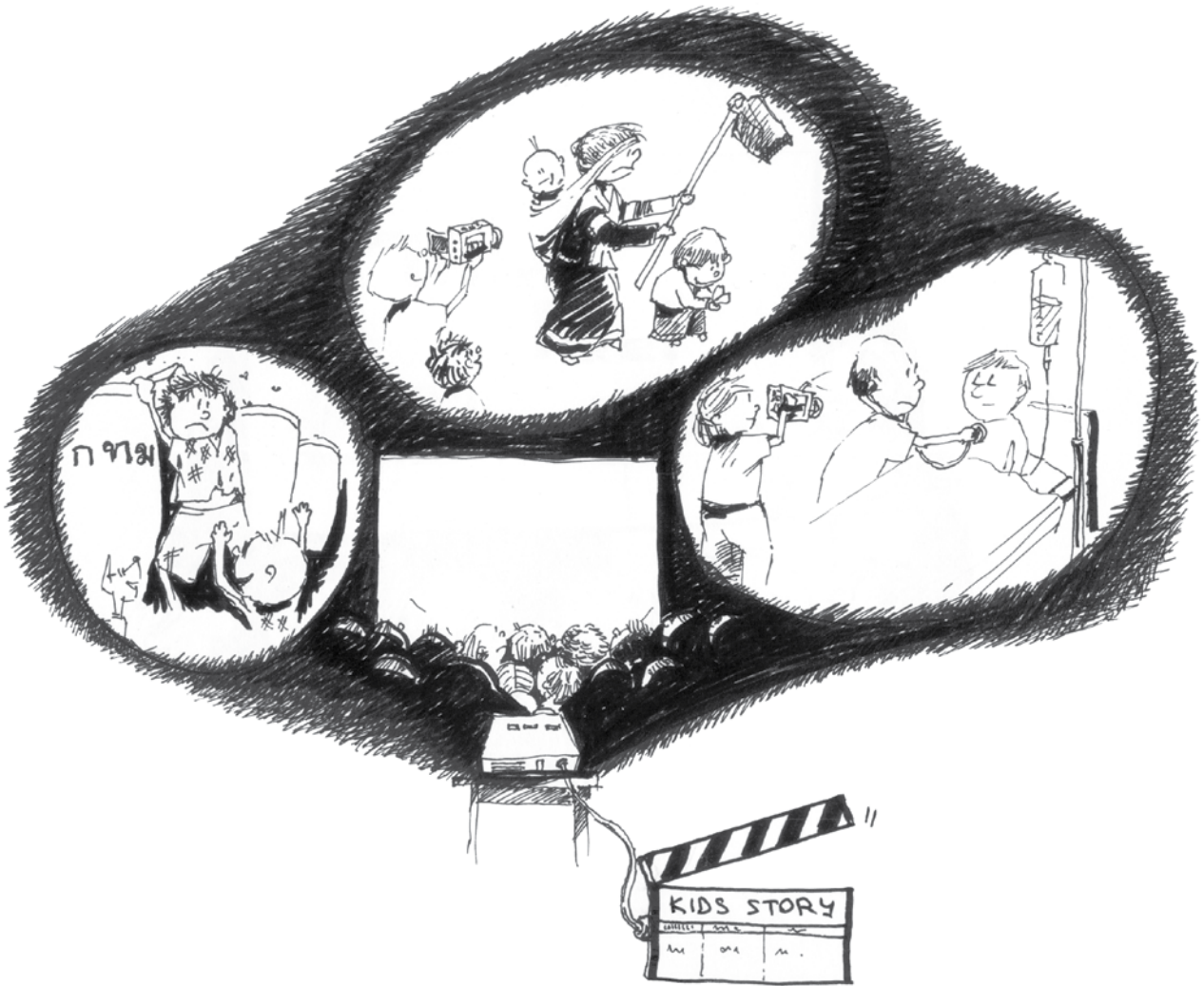
creative spaces for all

เล่นลม ล้อคลื่น

กลาง **สีนามีสื่อ**

การใช้สื่ออย่างเท่าทัน มีพื้นที่สร้างสรรค์ที่มากพอให้เด็กได้เข้าถึง
รากเหง้าภูมิปัญญาของชุมชน ที่สำคัญต้องให้เด็กเยาวชนได้ลงมือทำ
ได้แก้ปัญหาอย่างมีส่วนร่วม ได้สื่อสาร
แล้วเขาจะค้นพบพลังสร้างสรรค์ภายในตนเอง
ซึ่งเป็นพลังเปลี่ยนแปลงให้สังคมดีขึ้น

คุณมีส่วนร่วมกับเราได้โดย : บริจาคเงินสนับสนุนกิจกรรม
เข้าร่วมเป็นอาสาสมัคร และแชร์ความรู้ บทความที่น่าสนใจ
ติดต่อ สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.)
โทร. 662 617 1919-20

childsmedia@yahoo.com

www.childmedia.net

www.facebook.com/fchildmedia

กรกฎาคม 2560

ฉบับรู้เท่าทันสื่อ

คณะร้อยเรียง นิตยสาร “ดีจัง”

ที่ปรึกษา

- น.พ.ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์
- รศ.ถิรพันธ์ อนุวัชศิริวงค์
- ผศ.ลักขมิ คงกลาง
- ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ
- คุณสุคนธ์จิต วงษ์เผือก
- ร.ต.กฤตวิทย์ สุรชวาลา
- คุณไชแสง ศักดา

บรรณาธิการอำนวยการ

เข็มพร วิรุณราพันธ์

บรรณาธิการ

ศศิกานต์ พิซขุนทด รัฎฐา ลาภหนูน

กองบรรณาธิการ

งามตา ปัทมานันท์ อัญญธรณ์ นาราเต็มทรัพย์
สิริมาภรณ์ คุ่มทุกข์

ศิลปกรรม/รูปเล่ม

ศิริพร พรศิริวิเวช

นักวาด

นันทวัน วาตะ เริงฤทธิ์ คงเมือง

นักถ่ายภาพ

สายันท์ ชื่นอุดมสวัสดิ์

เจ้าของ

สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.)
เลขที่ 6/5 ซอยอารีย์ 5 ถนนพหลโยธิน
แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์/แฟกซ์ 02-6171919-20
<http://www.childmedia.net/>
FB: สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน สสย.

ขอขอบคุณการสนับสนุนจากสำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ข้อเขียนและรูปภาพทุกชิ้นในนิตยสารนี้
ขอสงวนสิทธิ์ตามกฎหมาย หากนำไปเผยแพร่ซ้ำ
ไม่ว่าจะเป็นบางส่วนหรือทั้งหมด ต้องได้รับการ
ยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของก่อน

“โลกนี้ช่างกว้างใหญ่...เราต้องใช้เวลานานแค่ไหนกว่าจะ
เดินทางไปทุกหนทุกแห่งบนโลกใบนี้” คำพูดนี้อาจจะไม่มีใครพูดอีกต่อไป
เพราะดูเหมือนว่าเราจะสามารถท่องโลกได้แค่เพียงปลายนิ้ว คลิ๊ก...คลิ๊ก
ทุกวันนี้ลูกเด็กเล็กแดง มีโลกใบใหม่อยู่ในมือแล้ว..โลกที่มองผ่านหน้าจอใสๆ
“Mobile Phone” หรือแท็บเล็ต

โลกและการดำเนินชีวิตของผู้คน กำลังเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว
ด้วยพลังของสื่อดิจิทัล และเทคโนโลยี มีทั้งพลังทางบวก และทางลบ

แต่สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นไปพร้อมๆ กันคือ คนธรรมดาอย่างเราๆ
สามารถจะเป็นผู้สร้างสรรค์ สื่อสารข้อมูล ข่าวสาร ทำสื่อ และเผยแพร่สื่อ
ให้มีคนรับรู้จำนวนมหาศาลด้วยตัวเราเองได้อย่างง่ายดาย แต่ท่ามกลางการ
เปลี่ยนแปลงใหญ่หลวงนี้ มีโจทย์จำนวนมาก ที่รอทุกคน มาช่วยกันคิด
ช่วยกันค้นหาทางออก หาสมดุลของการใช้ชีวิตที่อยู่ติดกับสื่อ หาทางว่า
ทำอย่างไร...ให้พลังสร้างสรรค์ได้ปรากฏขึ้นมากๆ มีบทบาทมากกว่าพลัง
ทางลบ เพื่อครอบครัว ชุมชน และสังคมของเรา จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ดีจัง ฉบับนี้ จึงชวนทุกคน มาเรียนรู้แง่มุมหลากหลายของการใช้
ชีวิตอยู่กับสื่อ และแน่นอน...ขึ้นอยู่กับผู้อ่านว่าจะได้แรงบันดาลใจแบบไหน
ไปท่องโลก

เข็มพร วิรุณราพันธ์

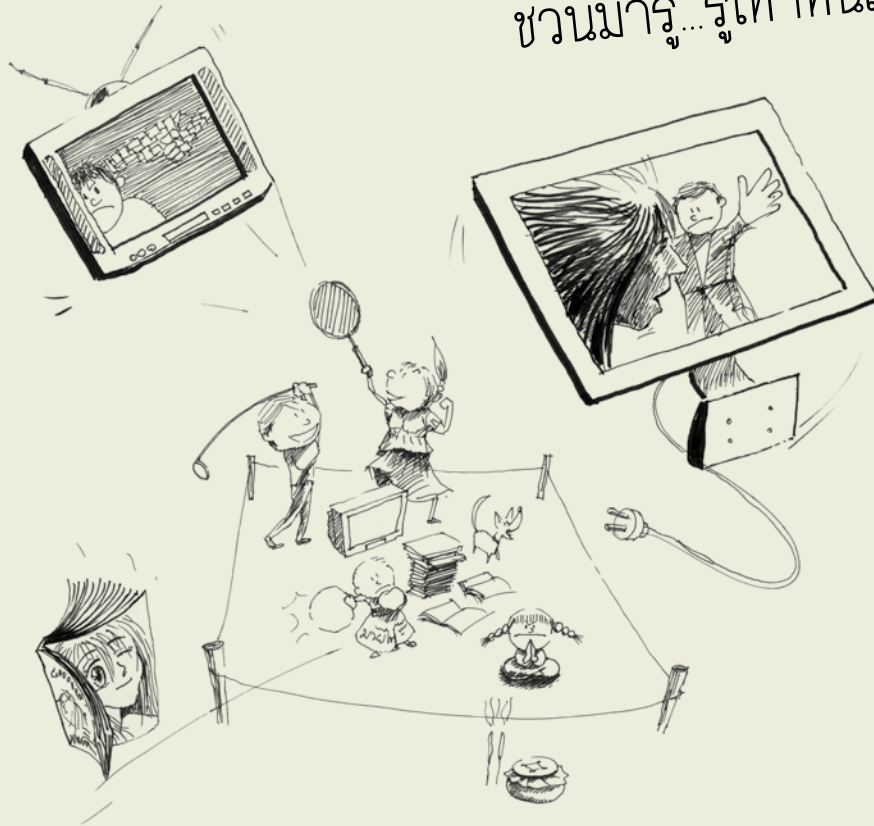
ผู้จัดการสถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.)

MIDL

ชวนมาเรียน

ชวนมารู้...รู้เท่าทันสื่อ

สื่อสารสนเทศและดิจิทัล นับวันจะกลายเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้คนในสังคมมีอาจหลีกเลี่ยง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน
หนึ่งในกำลังสำคัญของประเทศชาติ เพื่อเป็นการ “จัดวัดขึ้น” สร้างภูมิคุ้มกันให้กับบรรดาความหวังของชาติ

สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.) จึงได้ร่วมกับภาคีเครือข่าย เปิดหลักสูตรอบรมระยะสั้น

• หลักสูตร “พัฒนาแนวคิดการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัล (MIDL)

สำหรับครู กับการสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย”

• หลักสูตร “ฝึกทักษะ 3 คี” ที่หวังสร้างความเข้าใจในการออกแบบงานของตัวเอง

ผ่านเครื่องมือแผนที่ชุมชนการรู้เท่าทันสื่อ และการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์ด้วยตนเอง

การอบรมทั้งสองหลักสูตรนี้ มีเนื้อหาเหมาะกับเด็กและเยาวชน ครูระดับชั้นมัธยมศึกษา นักการศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัย

เพื่อเติมความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์สื่อในปัจจุบันและเครื่องมือในการเรียนรู้แนวคิด MIDL

สนใจสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ Facebook: สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน

00 แยมยิ้ม

04 ดีจังรอบโลก

พื้นที่/คน/กิจกรรมสร้างสรรค์

06 คนเปิดโลก

พลเมืองตื่นรู้...พลังแห่งความเปลี่ยนแปลง
ในยุคสื่อหลอมรวม

12 มุมอมยิ้ม

ออกไปหาอะไรทำสนุกๆ

14 วงล้อดีจัง

17 อ่านกับลูก

มังกรไฟไม่เรียนหนังสือ สูดยออดนิทานเพลง

18 ย้ายยิ้ม

เล่นลม ล้อคลื่น กลางสีนามีสื่อ

31 พักตาพักใจ

สมุดบันทึกครูกึ่ง

32 อ่านโลกรอบตัว

เยี่ยมห้องเรียนสร้างพลเมืองในแดนจิงโจ

34 ปั่นแต่ง...ดีจัง

ไปรษณียบัตรภาพถ่าย

35 เป็น-อยู่-คือ

สื่อ เปลี่ยน สังคม...สังคม เปลี่ยน สื่อ

38 คุยกัน...ดีจัง

คนต่อเรือ กลางคลื่นยักษ์ สีนามีสื่อ

54 Info-Graphic

เท่าทันสื่อ

56 ปลื้มใจ...จัง

เยาวชนสร้างสื่อ

62 ศิลปะ...บ้านเราดีจัง

64 เด็กพาเที่ยว

เด็กรักษ์ป่า พาเที่ยวป่าปรีภัยม

68 พื้นที่สร้างสรรค์

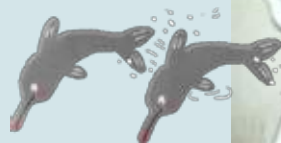
เสพงานศิลป์ริมทาง ความสุข...ที่ไม่ต้องลงทุน

70 บอกต่อสื่อนี้...ดีจัง

โลกภายใต้ดวงอาทิตย์เดียวกัน

72 คนเรื่องแสง

“สดใส ไร้สาร” เจ้าคือ...ความหวังของชุมชน

ดิจันรอบโลก

เรื่อง : สิริมาภรณ์

Youth 202 จุดประกายวัยรุ่นสร้างสื่อ

วอชิงตัน ดี.ซี. สหรัฐอเมริกา เป็นหนึ่งในเมืองที่มีแหล่งเรียนรู้เพียบพร้อมมากที่สุดในโลก แต่วัยรุ่นบางกลุ่มกลับเห็นว่าแหล่งเรียนรู้ที่มีมากมายนั้นกลับไม่มีข้อมูลอะไรที่น่าสนใจให้พวกเขาสามารถค้นหาได้ด้วยตัวเอง ว่าแล้ว ห้องสมุด ดี.ซี. เลยสร้างสรรค์โครงการ “Youth202” ขึ้น ในช่วงฤดูร้อนของปี 2554

จุดเริ่มต้นมาจากกลุ่มเยาวชนที่เป็นลูกจ้างชั่วคราวของห้องสมุด ซึ่งสะท้อนความเห็นที่ว่า พวกเขาน่าจะมีโอกาสได้ออกไปค้นหาสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในเมืองด้วยตัวเอง

ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นโครงการที่เสริมพลังคนรุ่นใหม่ด้านความเป็นพลเมือง ทำให้เห็นว่าเยาวชนคือ ผู้ที่มีศักยภาพ รู้จักแสวงหาข้อมูลสารสนเทศอย่างกระตือรือร้น ผ่านการทำเว็บไซต์เองอย่าง Youth202.org มีส่วนร่วมในการออกแบบโลโก้ เลือกประเภทสารสนเทศที่ต้องการเห็น จัดหมวดหมู่ข้อมูลในเว็บไซต์ พวกเขารู้จักเลือกเนื้อหาที่น่าสนใจและทำแท็กเพื่ออำนวยความสะดวกในการค้นหาที่ใกล้เคียงกัน ทำรายการวิทยุออนไลน์ การมีชุมชน Twitter แคร่แลกเปลี่ยนความเห็นกับเพื่อนๆ ช่องทางหลากหลายเหล่านี้สามารถแบ่งปันข้อมูลสารสนเทศกับชุมชนและขยายขอบข่ายความรู้ออกไปอย่างไม่จำกัด 🍀

 ที่มา: http://www.urbanlibraries.org/youth202-org--innovation-64.php?page_id=45

“ป๊ายแมว” เปลี่ยนป้ายโฆษณาเป็นแกลอรี่ช่วย “แมวไร้บ้าน”

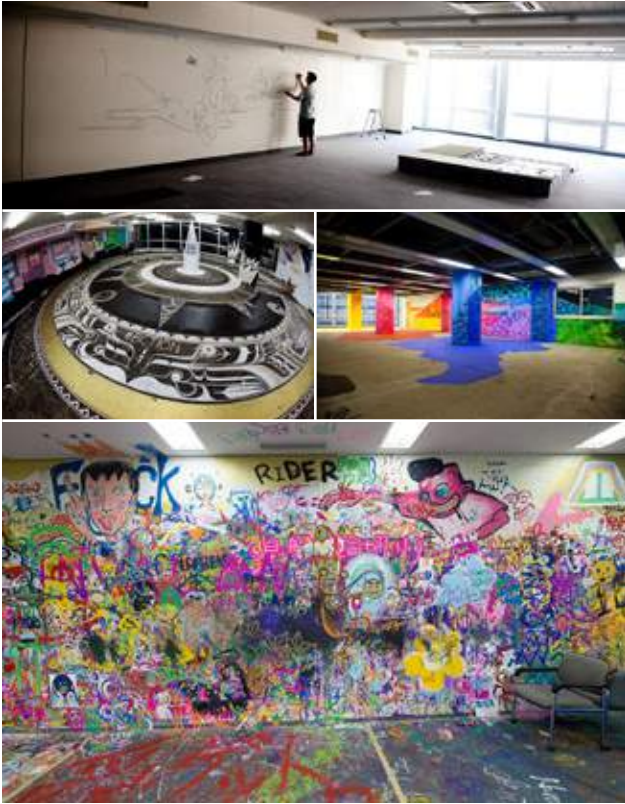
เมื่อชาวอังกฤษเกิด “ความเบื่อ” ป้ายโฆษณาสินค้าที่ติดอยู่เต็มเมือง จะดีแค่ไหนถ้าเปลี่ยนรูปที่เร้าแต่ให้เราซื้อของกลายมาเป็นรูปสัตว์เลี้ยงน่ารักๆ อย่าง “แมว”

การระดมทุนผ่านเว็บ KICKSTARTER จากกลุ่ม C.A.T.S (Citizen Advertising Takeover Service องค์กรทางคืนโฆษณาเพื่อประชาชน) อยากจะทวงคืนพื้นที่โฆษณาจากที่สาธารณะบ้างให้ผู้คนได้พักผ่อนสายตาจากโฆษณา ที่คอยยึดเยียดขายสินค้าใส่พวกเขาตลอดเวลา โดยการแทนที่รูปโฆษณาด้วยรูปแมวสุดน่ารัก พวกเขาเริ่มด้วยการตั้งเป้าระดมทุนไว้ที่ 23,000 ปอนด์ ผู้บริจาคสามารถบริจาคได้ตั้งแต่ 1-5,000 ปอนด์ตามกำลังศรัทธา

เมื่อระดมทุนได้ตามเป้าแล้ว พวกเขาก็นำเงินเหล่านี้ไปซื้อป้ายโฆษณา แล้วแทนที่ด้วย “โปสเตอร์แมว” ซึ่งเป้าหมายแห่งแรกคือ สถานีรถไฟใต้ดิน Clapham Common กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ และแมวในโปสเตอร์เหล่านี้ ก็ไม่ใช่แมวใครที่ไหน แต่เป็นแมวจากศูนย์พักพิงสัตว์เลี้ยง Battersea ซึ่งถ้าใครถูกใจแมวตัวไหนก็สามารถติดต่อขอไปเลี้ยงได้เลย

ลองๆ เปลี่ยนมุมมอง...จากการปล่อยภาพเพื่อขายของอย่างเดียวมาเป็นการปล่อยภาพเพื่อให้ความสุขบ้างก็ไม่น้อย 🍀

 ที่มา: <https://www.kickstarter.com/projects/1115177097/the-citizens-advertising-takeover-service-cats>

#BCTION

ปลูกพื้นที่ร้างเป็นแหล่งรวม
คนรักงานศิลปะ

ศิลปินชาวญี่ปุ่นไฟแรงกว่า 80 คน รวมตัวกันเปลี่ยนจากตึก Kōjimachi ในอาคารสำนักงาน 9 ชั้นที่ปล่อยร้างจนใกล้จะโดนทุบทิ้งในกรุงโตเกียวให้กลายเป็นพิพิธภัณฑ์สตูดิโอ

พิพิธภัณฑ์นี้ที่มีทั้งแกลอรีภาพวาด ที่ให้ลองแกะสลัก ดูนั่ง ฟังเพลง และกิจกรรมถ่ายทอดประเพณีชิงชาดั้งเดิมของชาวญี่ปุ่น รวมทั้งงานอีเวนต์เป็นครั้งคราว ไฮไลต์เริ่มตั้งแต่ชั้น 1 เมื่อเข้าไปแล้วสามารถละเลงสีสันทบนฝาผนังปล่อยความคิดและจินตนาการได้อย่างอิสระ ยังมีร้านขายผลงานศิลปะไว้ให้ผู้สนใจเลือกเสพ เลือกสรรกันอย่างหลากหลาย ด้วยแนวคิดของคนกลุ่มนี้ที่ว่า “เชื่อมโยงผู้คนเข้าหากันเพื่อเกิดพลังสร้างสรรค์ขึ้น”

กลุ่ม #BCTION ยังคงหาพื้นที่รกร้างสร้างงานศิลปะที่มุ่งสร้างคุณค่าใหม่ให้แก่พื้นที่ที่ตายแล้วในเมืองใหญ่ให้กลับมามีชีวิตชีวากครั้ง... น่าสนใจว่าจะมีตึกร้างไหนถูกเนรมิตขึ้นมากกลางกรุงบางกอกบ้าง! 🍃

ที่มา: <http://bction.com/>

ความคิดอาร์ตๆ ของ นักดีไซน์รุ่นจิ๋ว (Design thinking for kids)

จะดีกว่ามั้ยถ้าให้เด็กๆ ได้ออกแบบสร้างสรรค์สิ่งของจากความต้องการของตัวเอง...

ที่ประเทศแคนาดา เปิดโอกาสให้เด็กๆ ประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้ โดยไม่ได้แค่เพียงประดิษฐ์ประดอยเป็นของเล่น แต่ปลูกฝังให้เด็กสร้างสรรค์สิ่งของออกมาเพื่อสามารถใช้ประโยชน์หรือแก้ไขปัญหาได้...

Meri Cherry ครูศิลปะชาวแคนาดาได้นำกระบวนการ Design Thinking มาเชื่อมโยงกับการสอนความเข้าใจผู้อื่น วิธีการของเธอให้เด็กชั้นประถมไปค้นหาความต้องการของน้องๆ ชั้นอนุบาลว่าต้องการพื้นที่แบบไหนในโรงเรียน เด็กอนุบาลฝันอยากให้มีที่ที่เด็กๆ จะได้สนุกกับการกินขนมและการเล่นกันทั้งวัน

จากนั้นก็มาร่วมออกแบบ วางโมเดลเป็น “ร้านขายลูกอม” ให้น้องๆ ชั้นอนุบาล โดยมีพี่ๆ ชั้นประถมมาร่วมแชร์ร่วมคิดด้วยว่าจะต้องใช้พื้นที่เท่าไร เพื่อที่จะรู้จักกำหนดความต้องการของเด็ก เข้าใจปัญหาของส่วนรวม และร่วมแก้ไขปัญหาเหล่านั้น

การปลูกฝังวิธีคิด Design Thinking ให้กับเด็กๆ อาจไม่ใช่การฝึกให้พวกเขาจำการออกแบบสินค้าและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่พื้นฐานสำคัญก็คือ การได้ปลูกฝังแนวคิดการแก้ปัญหาบนพื้นฐานของความเข้าใจมนุษย์ ซึ่งเป็นความเข้าใจตั้งต้นในการเติบโตต่อไปในสังคมนั่นเอง 🍃

ที่มา: <http://www.mericherry.com/2015/03/10/design-thinking-building-empathy>

พลเมืองตื่นรู้ พลังแห่งความเปลี่ยนแปลง ในยุคสื่อหลอมรวม

Next ▶▶

เป็นเรื่องยอมรับกันโดยทั่วไปกับความจริงที่ว่า “สื่อ” เป็นอาวุธทรงอำนาจในการสร้าง “ปัญญา” ให้กับสังคม โดยมีอิทธิพลมากมายทั้งต่อด้านความเชื่อ ความคิด ทักษะคติ ต่อการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

แต่ขณะเดียวกัน “สื่อ” ก็สามารถสร้าง “ปัญหา” ก่อให้เกิดผลกระทบต่อส่วนรวมชนิดคาดไม่ถึงด้วย

โดยเฉพาะเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุค “สื่อหลอมรวม” ผ่านเทคโนโลยีล้ำๆ ที่คิดค้นกันออกมาให้ตามแทบไม่ทัน และส่งผลให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในทุกวันนี้ กลายเป็นเรื่องง่ายตายเพียงแค่สไลด์หน้าจอสมาทโฟนในมือ ที่หาซื้อกันได้สบายๆ เครื่องจะไม่ก็ร่อยบาท

อีกด้านหนึ่ง “สื่อ” ได้เปิดพื้นที่แห่ง “ปัญญา” ที่กว้างใหญ่ไพศาลอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ

ก่อให้เกิดคำถามสำคัญนาค้นหาคำตอบ

เราจะอยู่รอดกับสื่อล่อ สื่อลวง และหยิบเลือก ฉลาดใช้สื่อปลูกปัญญา เหล่านี้ อย่างไร !?!

คุณหุຍ - เข็มพร วิรุณราพันธ์ ผู้จัดการสถาบันสื่อเด็กและเยาวชน หรือ สสย. นับเป็นผู้มีบทบาทอย่างต่อเนื่องมานานหลายสิบปี ในการค้นหา “ทางออก” ให้กับผู้คนให้ “เท่าทัน” และ “ฉลาดใช้” สื่อรอบตัว เพื่อสร้างพลังสู่ความเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อเด็ก เยาวชนและสังคมให้ดียิ่งขึ้น

โดยย้อนไปราวเมื่อ พ.ศ. 2525 ครั้งยังทำงานอยู่ที่มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก หรือ มพด. มีการผลักดันให้เกิดโครงการ “สื่อมวลชนเพื่อเด็ก” ภายใต้แนวคิด อยากรู้เห็นสื่อดี สื่อสร้างสรรค์เกิดขึ้นกับเด็ก ในขณะที่เพราะพบความจริงที่ว่า มีสื่อที่ไม่เหมาะสม

มีอิทธิพล “ทางลบ” ต่อเด็กมากมาย จึงคิดว่าจะทำอย่างไรเด็กจึงจะสามารถจะแยกแยะได้ว่า อันไหนคือสื่อดี สื่อไม่ดี และผู้ใหญ่ในสังคมจะลุกขึ้นมามองเห็นความสำคัญของบทบาทสื่อนี้ได้อย่างไร

“สื่อ” เป็นปัจจัยที่สำคัญมากในการส่งเสริมการพัฒนาเด็ก บทบาทสื่อมวลชน เป็นเหมือนสถาบันการศึกษาตามอัยาศัย ที่จะต้องเข้ามาส่งเสริมการพัฒนาเด็ก สื่อจะมีอิทธิพลทั้งทางลบและทางบวก ทางบวก คือ ถ้าให้สื่อเข้ามาจับบทบาทที่เหมาะสม สื่อจะเป็นสถาบันอันหนึ่งที่จะส่งเสริมการศึกษาหรือการเรียนรู้ของเด็ก เป็นปัจจัยแวดล้อมทางสังคมที่สำคัญอันหนึ่ง” คุณหุຍ ย้อนจุดเริ่มก่อนเล่าต่อด้วยน้ำเสียงและสีหน้าหม่นลง

“ตอนนั้นทำงานกันภายใต้องค์กรเล็กๆ คือ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก งบประมาณสนับสนุนอะไรก็ไม่มี สังคมทั่วไปถ้าจะบริจาคอะไรให้เด็ก มักบริจาคให้กับโครงการอาหารกลางวัน งานด้านสื่อที่ทำอยู่ คนส่วนใหญ่จึงมองไม่เห็นว่ามีผลกระทบยังไง คือ ทำงานกันไปก็ยังไม่เกิดผลกระทบในวงกว้าง ไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงอะไรทำได้แค่จุดเล็กๆ เหมือนเป็นการสะสมองค์ความรู้มากกว่า”

พอมาถึง พ.ศ. 2531 เธอได้พยายามผลักดันเรื่อง “เท่าทันสื่อ” กับ ผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดเด็ก ทั้งๆ ที่คำว่า “เท่าทันสื่อ” ช่วงเวลานั้น ยังไม่เป็นที่เข้าใจ ทั้งในแวดวงของคนทำงานด้านเด็ก สังคม หรือแม้แต่ในแวดวงทางด้านนิเทศศาสตร์ ก็ยังไม่ค่อยมีใครพูดถึง

“ตั้งเป้าหมายไปที่กลุ่มพ่อแม่กับครู โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุยกับสถาบันฝึกหัดครู ทำอย่างไรให้ครูถึงจะโยงเรื่องเหล่านี้ เข้าสู่การเรียนรู้ของเด็กได้ ช่วงนั้นมีการทดลองทำ แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักอยู่ดี”

กระทั่ง พ.ศ. 2550 เธอมีโอกาสดำเนินงานร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หรือ สสส. ในนาม มพด. โดยจับมือกันสร้าง “แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน” ขึ้น ซึ่งครั้งนี้ไม่ได้มองแค่เรื่อง “เท่าทันสื่อ” แต่มอง “ระบบสื่อ” ทั้งหมดทั้งในแง่ของผู้ผลิต กลไกภาครัฐ ผู้รับสื่อ ว่าจะมีการพัฒนาสื่อเพื่อจะสร้างสุขภาวะให้เด็กได้อย่างไร

“ช่วงเวลานั้นเหมือนไปต่อสู้กับระบบสื่อที่ทรงอิทธิพลซึ่งงานเคลื่อนไหวได้ยากมาก เพราะเขามีงบประมาณหลายแสนล้าน ขณะที่โครงการเล็กๆ ที่ สสส. สนับสนุน นั้น เทียบกันไม่ได้เลย” คุณหยุด เล่ายิ้มๆ

แม้แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน จะมีอุปสรรคปัญหาสารพัด แต่เธอไม่ล้มเลิกความตั้งใจ หากยังเดินหน้าต่อไปด้วยความแน่วแน่ บนแนวคิดที่ว่า การจะให้คนมีสุขภาวะที่ดี ซึ่งรวมถึงเด็กและเยาวชนนั้น ไม่ใช่แค่การไปป้องกันปัญหาหรือควบคุมปัญหา แต่ต้องส่งเสริมศักยภาพให้คนมีความสามารถที่จะลุกขึ้นมา ปกป้องตัวเองและดูแลพัฒนาสุขภาวะของตัวเองให้ได้ ด้วยความเชื่อที่ว่า คนทุกคนมีศักยภาพที่จะทำให้ตัวเองได้รับการพัฒนาสุขภาวะที่ดี

และเมื่อรับหน้าที่ผู้จัดการสสส. เธอจึงบรรจุยุทธศาสตร์ในการทำงานไว้ว่า จะต้องมีการส่งเสริมขีดความสามารถของคน

โดยหันมาให้น้ำหนักไปที่การพัฒนาตัวเด็กและเยาวชน เพราะเด็กและเยาวชนนั้น เป็นทั้งผู้รับและผู้ใช้ที่มีศักยภาพ ในการที่จะปกป้องดูแลตัวเอง และเข้าถึงสื่อที่สร้างสรรค์ ขณะเดียวกันก็สร้างปัจจัยแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็กและเยาวชน ให้เอื้อต่อการที่เขาจะเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่อได้อย่างสร้างสรรค์

จากยุทธศาสตร์ดังกล่าว จึงก่อให้เกิดพื้นที่เล็กๆ ที่เป็น “พื้นที่สร้างสรรค์” รอบชุมชนที่เด็กเข้าถึงได้ จึงค่อยๆ ก่อเกิดขึ้นแทนร้านเหล้า อบายมุข หนึ่งปี สื่อรุนแรง ที่เด็กพบเห็นได้ทุกหัวมุมเมือง

“เราเปลี่ยนระบบใหญ่ไม่ได้ แต่เราจะสร้างระบบเล็กๆ พื้นที่เล็กๆ ให้เป็นระบบสื่อของเด็กและเยาวชน ที่พวกเขาเองเข้าถึงและมีบทบาทในการสร้างการเปลี่ยนแปลงได้” คุณหยุด เผยความตั้งใจ

จากนั้นเธอก็จึงนำ “พื้นที่สร้างสรรค์” มาผนวกกับเรื่อง “เท่าทันสื่อ” ให้เด็กและเยาวชน สามารถเท่าทันสื่อที่มากกระทบ โดยเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีบทบาทในการสร้างสรรค์สื่อขึ้นมาด้วยตัวเอง และเป็นคนสร้าง “ระบบสื่อใหม่” ขึ้นมาในชุมชนของพวกเขาเองได้ด้วย

**“สื่อ” เป็นแค่เครื่องมือ ถ้าพลเมืองไม่เข้าใจว่าจะใช้ไปเพื่ออะไร เรื่องเท่ากันสื่อก็ยอม
จะไม่ชัดเจน และอาจกลายเป็นทักษะที่ทุกคนไปเรียนรู้ ในเชิงเทคโนโลยีอย่างเดียว
แต่ไม่ได้มุ่งไปที่การสร้างการเปลี่ยนแปลง หรือการสร้างสรรคสังคมให้ดีขึ้น**

“ระบบสื่อใหม่ ประกอบไปด้วยพื้นที่ กิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะทำให้เห็นศักยภาพ เด็กๆ สามารถสร้างสรรค์ สิ่งใหม่ขึ้นมาที่ไม่ต้องรอรับอิทธิพลหรือรอกลไกของรัฐที่จะเข้ามาแก้ปัญหาให้เมื่อไหร่ พอได้ทดลองทำวิธีคิดตรงนี้ ทำให้เห็นพิสูจน์ได้ว่า เด็กที่ติดหน้าจอ ใช้เวลาอยู่ในร้านเกมส์เยอะๆ แต่พอเปิดพื้นที่สร้างสรรค์ หรือมีกิจกรรมในเชิงบวก สามารถที่จะดึงเด็กเหล่านี้ออกมาสู่พื้นที่สร้างสรรค์ได้จริงๆ” ผู้จัดการสสย. ระบุอย่างนั้น

ก่อนเผยว่า ล่าสุดทางสสย. ได้ทำงานร่วมกับ “เครือข่ายการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองประชาธิปไตย” โดยมีเป้าหมายของสังคมร่วมกัน คือ สร้างพลเมืองที่สามารถลุกขึ้นมาสร้างการเปลี่ยนแปลงได้ หรือเรียกแบบเข้าใจตรงกันว่า Active Citizen - แอคทีฟ ซิตีเซ่น

“ทักษะของพลเมืองที่เป็น แอคทีฟ ซิตีเซ่น คือ การใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างการเปลี่ยนแปลง ซึ่งแนวคิดอันนี้ จะอยู่ในแนวคิดทั้งของยูเนสโกของหลายประเทศทั่วโลกว่า พลเมืองต้องมีทักษะการใช้สื่อ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง

และความรู้เรื่องเท่าทันสื่อ เท่าทันข่าวสาร เท่าทันดิจิทัลนี่เป็นทักษะสำคัญที่พลเมืองต้องมี ทั้งยังเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้วย การสร้างพลเมืองที่กระตือรือร้น จึงเป็นจุดที่เป็นเป้าหมายของถึงการเท่าทันสื่อ เป็นทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาสังคมพัฒนาเด็ก หรือพัฒนาประชากร การ เท่าทันสื่อ จะเป็นทักษะของพลเมืองที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงให้สังคมดีขึ้น ฉะนั้นอยากให้ทุกคนเข้าใจว่า ทำไมเด็กและเยาวชนต้องมีทักษะนี้” คุณหญิงบอกอย่างมีความหวัง

พร้อมอธิบายต่อ แนวคิดในการใช้สื่อและการอยู่ร่วมกับคนอื่นที่มีความหลากหลายทางความคิด หลากหลายทางวัฒนธรรม นับเป็นประเด็นสำคัญมากในสังคมไทยและสังคมโลกขณะนี้

เพราะ สื่อ เป็นแค่เครื่องมือ ถ้าพลเมืองไม่เข้าใจว่าจะใช้ไปเพื่ออะไร เรื่องเท่าทันสื่อก็ยอมจะไม่ชัดเจน และอาจกลายเป็นทักษะที่ทุกคนไปเรียนรู้ ในเชิงเทคโนโลยีอย่างเดียว แต่ไม่ได้มุ่งไปที่การสร้างการเปลี่ยนแปลง หรือการสร้างสรรคสังคมให้ดีขึ้น

ขณะเดียวกันหากพลเมืองใช้สื่อด้วยความไม่ความเข้าใจในเรื่องความรับผิดชอบ หรือการจะอยู่ร่วมกับคนอื่น ก็อาจใช้สื่อไปในทางที่ทำร้ายคนอื่นมากขึ้น

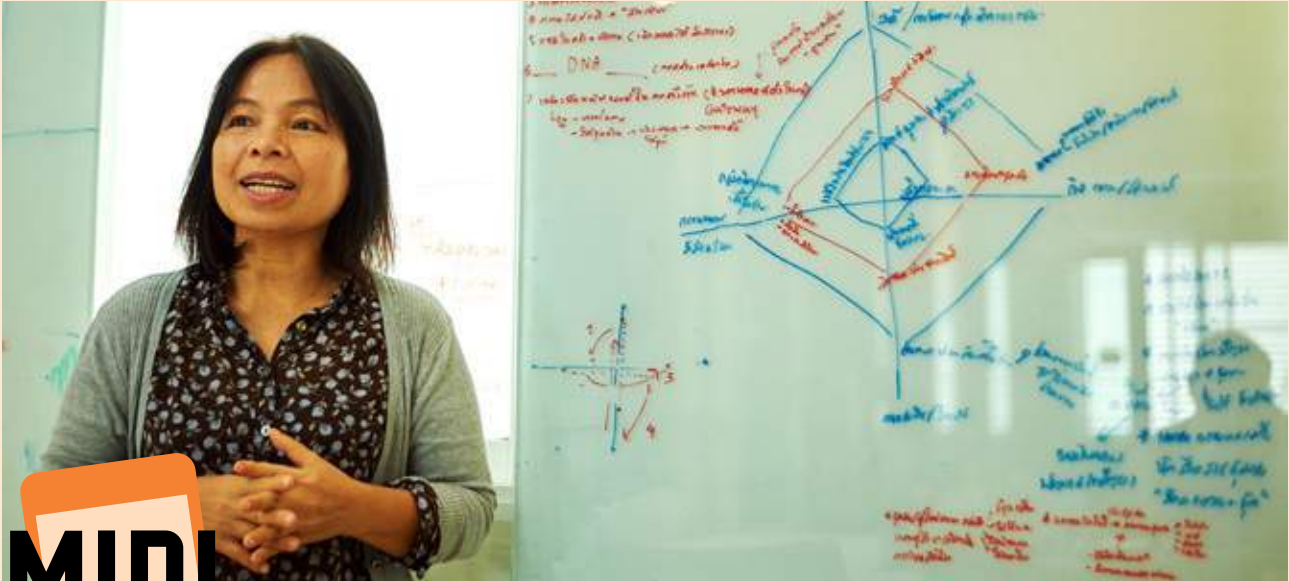
“การใช้สื่อของพลเมืองทุกคนต้องมีความรับผิดชอบ ทำให้เกิดโอกาสของคนกลุ่มต่างๆที่จะมีส่วนร่วม เพราะความเป็นประชาธิปไตย ไม่ใช่แค่รูปแบบของสังคม แต่เป็นวิถีชีวิตที่ถ้าจะอยู่ร่วมกัน ต้องเคารพสิทธิของอื่น เคารพความคิดที่หลากหลาย เวลาใช้สื่อ จึงต้องคำนึงถึงผลกระทบว่าการใช้สื่อของเราไปส่งผลกระทบหรือละเมิดใครมัย ทำให้คนอื่นมีปัญหาหรือเปล่า เราเปิดรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นหรือไม่” คุณหญิง ว่าไว้แบบนั้น

อย่างไรก็ตาม ความตั้งใจจากหลายภาคส่วนที่กำลังพยายามสร้างทักษะให้เกิดขึ้นในหมู่ “แอกทีฟ ซิตีเซ่น” ที่ต้องมีความรู้เรื่อง “เท่าทันสื่อ” ซึ่งนับเป็น “กุญแจ” สำคัญเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นนี้ กำลังพบเจอกับอุปสรรคอยู่หลายประการ โดยคุณหญิง ชี้ว่า การศึกษาบ้านเรายังมีจุดอ่อน สังคมก็ไม่เข้มแข็ง ฉะนั้นคงต้องหาจุดสมดุล ที่จะทำให้เด็ก-เยาวชนประชากรของเรา มีทักษะที่จะใช้สื่อและใช้ชีวิตอยู่กับสื่อที่กลายเป็นวัฒนธรรมไปแล้วได้อย่างไร ซึ่งเหล่านี้นับเป็นเรื่องใหญ่ที่สังคมต้องช่วยกันออกแบบและหาคำตอบ

คุณหญิง บอกด้วยว่า สังคมไทยยังไม่ค่อยเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วม ยังเป็นสังคมที่การมีส่วนร่วมแบบ “ไม้ประดับ” คือเด็กมาร่วมแล้ว แต่ไม่ได้ลงมือจริงๆ ไม่เปิดโอกาสพื้นที่ให้เด็กมากพอเลยเป็นรากของปัญหาหลายเรื่อง เด็กไปแอบทำ เด็กไปอยู่ในมูมมิมืดมูมลับ แล้วผู้ใหญ่พยายามเข้าไปตรวจสอบ เขาก็ยังหนี กระบวนการส่งเสริมเด็กในบ้านเรายังเป็นอยู่แบบนี้

และที่ผ่านมามีแต่การสอน-บอก-สั่ง-ห้าม นี่เป็นเรื่องใหญ่ในสังคม แต่ปัจจุบันเด็ก “มีสื่อ” อยู่ในมือหมดแล้ว เขามีโลกเสมือนที่สามารถสร้างโลกใหม่โดยที่ผู้ใหญ่ไม่รู้เลย ทุกวันนี้จึงเกิดคำถาม จะทำอย่างไรให้เด็กและผู้ใหญ่ อยู่บนโลกเดียวกัน อยู่บนโลกที่สร้างสรรค์ ที่ผู้ใหญ่อยู่ด้วยอยู่ในฐานะของผู้ส่งเสริม สนับสนุน

“เราต้องช่วยกันทำให้โลกเสมือนของเด็กสัมผัสกับโลกของชุมชน พวกเขาถึงจะได้เรียนรู้ ชีวิตจริง ที่เขาจะเป็นคนสร้างโลกใบนี้ต่อไป...ในอนาคต” คุณหญิง จบบทสนทนาไว้อย่างนั้น ด้วยแววตามีหวัง

= เท่าทันสื่อ + เท่าทันสารสนเทศ + เท่าทันดิจิทัล
อำนาจในมือพลเมือง...ผู้นำความเปลี่ยนแปลง

เราเชื่อมั่นว่าสื่อมีอิทธิพล สร้างผลกระทบต่อชีวิตของคนเราได้มากมายมหาศาล เราอาจสนใจผู้ทรงอิทธิพล ที่เป็นเจ้าของสื่อตอนนี้ ที่ควบคุมโลกของเราไว้ให้เป็นโลกใบเล็ก เรามักจะเห็นอำนาจของสื่อในมิตินี้ แต่ ความจริงแล้วภูมิทัศน์สื่อเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ในฐานะพลเมือง เรามีอำนาจในมือใช้หรือไม่ นี่คือที่มา MIDL (Media Information Digital Literacy)

เท่าทันสื่อ เท่าทันสารสนเทศ เท่าทันดิจิทัล ในความหมายของสากล มีความลึกซึ้งกว่าแค่การคอยติดตามว่าสื่อเป็นของใคร หรือนำเสนออะไรให้กับเรา และคำว่า สื่อ ก็ไม่ได้ได้อยู่ในช่องทางแบบเดิมๆ อีกต่อไปแล้ว โลกดิจิทัลทำให้สื่อไร้ขอบเขต

เพราะข้อมูลข่าวสารเป็นรากฐานที่สำคัญของประชาธิปไตย ตอนนี้ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญ MIDL เพราะถือเป็นการขยายโอกาสของประชาชนที่จะเข้าถึงข้อมูลและความรู้ที่เพียงพอและเหมาะสมกับชีวิต ที่จะทำให้เราใช้วิจารณญาณสามารถปกป้องตัวเราเอง ถ้าเด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ สร้างสมรรถนะหรือทักษะนี้ขึ้นมา ก็จะสามารถดูแลตัวเองและครอบครัวได้จากสื่อที่มี ไม่จำเป็นต้องพึ่งหน่วยงานรัฐหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งอีกต่อไป เพราะสื่อไปมาอย่างรวดเร็ว

ยุคสื่อหลอมรวมนี้ทำให้บางกลุ่มที่อาจจะไม่เคยมีพื้นที่ในการสื่อสารเลยในสังคม มีพื้นที่ เวลา ตัดสินใจอะไรจะอยู่บนฐานของเหตุผลและการใช้ข้อมูลต่างๆ บนพื้นที่สาธารณะ กระบวนการของ MIDL ครอบคลุมมิติของความสัมพันธ์ของการอยู่ร่วมกันทั้งในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ในชีวิตจริง ทำให้เราเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น

เป็นกระบวนการพัฒนาพลเมือง ทำให้พลเมืองมีการคิดเชิงวิเคราะห์ เชิงเหตุผล ตั้งคำถาม สามารถที่จะเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อตัวเองและสังคม ทำให้เราเห็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการการใช้สื่อ โดยเราสามารถที่จะผลิตสื่อได้ โดยไม่ต้องรอบริษัทหรือธุรกิจในมิติที่ต้องทำสื่อให้กับเรา

MIDL คือทักษะที่จะต้องสร้างให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ ในศตวรรษที่ 21

การสร้างพลเมืองยุคดิจิทัล เด็กและเยาวชนต้องเป็นผู้ใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

คุณลักษณะของเยาวชน...พลเมืองประชาธิปไตย

รู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล เป็นอย่างไร

#ปกป้องข้อมูลส่วนตัว

#เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น

#ผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลง เพื่อสังคมที่เป็นธรรม

เรียบเรียงจากหลักสูตรการอบรม MIDL เพื่อสร้างพลเมืองของสถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.) และเครือข่ายการศึกษา เพื่อสร้างพลเมืองประชาธิปไตย (Thai Civic Education)

#เห็นอกเห็นใจผู้อื่นและเคารพความคิดที่หลากหลาย

#ต้องมีทักษะการใช้สื่อ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง

#ใช้สื่อและผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์

#เข้าถึง ใช้สื่อและเทคโนโลยี ดิจิทัลอย่างปลอดภัย

#คิดวิเคราะห์ ตั้งคำถามต่อ และสิ่งที่เป็นอยู่ทางสังคม

#บริหารและจัดการ การใช้สื่ออย่างสมดุล

#ระงับการกลั่นแกล้งในโลกไซเบอร์ และใช้สันติวิธีในการแก้ปัญหา

อู๋อู๋อู๋อู๋

เรื่อง/ภาพ: ปราน ลีลา

ออกไป

หาอะไรทำ สนุกๆ

ตอนเด็กๆ ผมอยากดู TV เล่นเกมส์ ดูหนัง ซึ่งพ่อแม่ไม่ให้ทำ แต่ผมก็ได้ทำสิ่งที่เด็กคนอื่นไม่ค่อยทำ เช่น เดินป่า ผมว่ามันทำให้ได้เห็นสัตว์จริงไม่ใช่ใน TV ในความคิดของผม ผมว่าเวลาเราเห็นช้างป่าตัวจริงๆ มันต่างกับในจอเยอะมาก สิ่งที่ผมชอบทำเวลาเดินป่าคือ ดูนก ผมว่ามันก็ท้าทายมาก เวลาเจอนกที่แยกยากมาก จนถึงตอนนี้ผมเจอนกไปกว่า 250 ชนิด แต่ในช่วงนี้ผมไม่ค่อยได้ดูนกมากเท่าแต่ก่อน และสิ่งที่ได้ทำมากกว่าดูนก คือ เล่นดนตรี เป็นสิ่งที่ผมชอบที่สุด ผมชอบเสียง Cello มากและซ้อมมันทุกวัน เพราะเวลาเจอเพลงที่ยากมันทำให้เราอยากซ้อมขึ้น พวกอย่างอื่น เช่น กีฬา ชอบเล่นเรือใบ ปั่นจักรยาน และที่ชอบที่สุดคือ Wake

Board เป็นกีฬาสนุกมาก ผมเคยชอบวาดรูปคนมากและได้วาดลงบน Postcard ขายใน Facebook บ้าง ผมชอบรูปแบบสีน้ำ และลายเส้น แล้วก็เปลี่ยนมาวาดรูปคนบ้าง

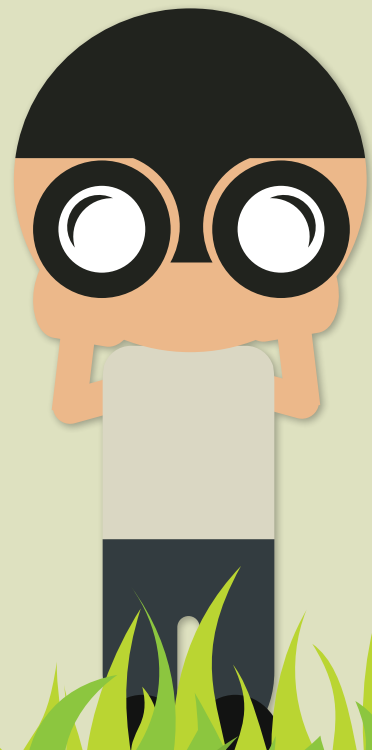
ถ้านึกดูแล้วตอนนี้ ไม่ได้อยากดูทีวี หรือเล่นเกมเท่าไร ผมว่ามันมีหลายอย่างที่เราจะทำได้มากกว่านั่งดู TV ผมอยากให้คนที่ชอบนั่งอยู่แต่ในบ้างดู TV ลองออกไปเที่ยว เล่นกีฬา ผมว่ามันสนุกกว่านั่งอยู่ในบ้าน

ด.ช.ปราน ลีลา ปรานภูมมาศ อายุ 14 ปี ชั้น ม.2 โรงเรียนปัญญโทย

๖๖ ในมุมมองของผม เวลาเห็นเด็ก
เล่นเกม ดู TV ผมว่ามันส่งผล
คือ ทำให้ตาเสีย แต่สำหรับผม
บางครั้งก็ต้องหาข้อมูลจาก Internet
เป็นส่วนใหญ่ ผมว่ามันก็ไม่มีแต่ผลเสีย
อย่างเดียว แต่ไม่ใช่ะตึที่นี้่อยู่กับ
โทรศัพท์ทั้งวัน

วงล้อดีจัง เรื่อง : ยายย่า
ภาพประกอบ : เครือข่ายดีจัง

ปักหมุดดีจัง! Young แจ้ว

รวมเพื่อน เขื่อนงาน สสย. ร่วมกับภาคีเครือข่ายกว่า 120 กลุ่มทั่วประเทศ ถอดบทเรียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานปีที่ผ่านมา ระหว่างวันที่ 15-17 กุมภาพันธ์ 2560 ปักหมุด Young แจ้ว 3 ดี ไตรพลวัต (เยาวชน กิจกรรม ชุมชน) นวัตกรรม Young แจ้ว เดิมความแจ้ว จากการฟัง บทเรียนการทำงานเยาวชน สื่อ และชุมชน จากคุณโจ ปลื้มจิต สยามกัมมาจล คุณเปี้ยก สมเกียรติ สำนักข่าวพลเมือง ไทยพีบีเอส และคุณต่อ ระพีพัฒน์ เครือข่ายการท่องเที่ยวภาคประชาสังคม เริ่มจากร่วมปักหมุดต้นทุนในพื้นที่ จนกลายเป็นเรื่องแจ้วๆ ให้กับเด็ก เยาวชนและคนในพื้นที่ และทำอย่างไรที่จะให้เยาวชน+กิจกรรม+ชุมชน แจ้วกว่าเดิม! เพื่อนำข้อมูลไปขยายผล และกำหนดยุทธศาสตร์การทำงานร่วมกัน 🍃

ปรับเลนส์ความคิด MIDL นักการศึกษาทั่วไทย

เครือข่ายของสถาบันอุดมศึกษาในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร่วมกับเครือข่าย Thai Civic Education และ สสย. สร้างห้องเรียน “ส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล” ให้กับนักการศึกษา และนักสื่อสารในระดับอุดมศึกษากว่า 130 คน ทั่วประเทศตลอดเดือนมีนาคม-เมษายน 2560 เน้นเสริมสร้างความรู้และขยายแนวคิด MIDL สู่การจัดการเรียนรู้ในระดับห้องเรียน หลักสูตร และกิจกรรม รวมทั้งสร้างเครือข่ายการทำงานและขับเคลื่อนแนวคิดดังกล่าวร่วมกัน 🍃

“สิทธิเด็ก”

กับแนวทางปกป้องเด็กจากสื่อออนไลน์

Share. Knowledge. Skill มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ร่วมกับเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังสร้างสรรค์สื่อ และ สสย. ชวนพ่อแม่ผู้ปกครอง คุณครูศูนย์เด็กเล็ก โรงเรียน และแพทย์จากโรงพยาบาล มาแชร์ความคิด วางแนวทาง “**ปฏิบัติการปกป้องเด็กในสื่อออนไลน์**” ระหว่างวันที่ 27-28 เมษายน 2560 โดยมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share) ผลกระทบจากสื่อออนไลน์ที่มีต่อเด็ก ต่อด้วยการเติมความรู้ (Knowledge) แนวทางการเสริมสร้างทักษะชีวิตของเด็กในการใช้สื่อออนไลน์จากแพทย์หญิงพรรณพิมล วิปุลากร และอาจารย์สมบัติ ตาปัญญา ปิดท้ายฝึกทักษะ 8 DQ Citizenship (Skill) เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการรับมือกับสื่อออนไลน์ แนวทางในการสร้างทักษะชีวิตและภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ 🍃

3 ดี! เสริมพลังเยาวชน สร้างการเปลี่ยนแปลง

เด็กเยาวชนจากสหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.) 5 เมือง ประกอบด้วยเมืองน่าน เมืองบางหลวง (นครปฐม) เมืองเกาะขวาง (จันทบุรี) เมืองธัญบุรี (ปทุมธานี) และเมืองเจ๊ะบิลัง(สตูล) เข้าร่วม “**กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการเยาวชน 3 ดี สื่อดี พื้นที่ ภูมิดี**” ระหว่างวันที่ 3-5 พฤษภาคม 2560 กับเด็กเยาวชนเครือข่ายบางกอกนี้ดีจัง ในชุมชนวัดอัมพวาและชุมชนวัดโพธิ์เรียง เขตบางกอกน้อย กทม. ซึ่งเรียนรู้การใช้แนวคิด 3 ดี ไปปรับใช้และออกแบบกระบวนการในฐานะนักสื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงภายในชุมชน 🍃

MIDL for Smart Media Consumers in the Digital Era #กสทช.

23-24 พฤษภาคม 2560 สถาบันสื่อเด็กและเยาวชนร่วมออกบูธนิทรรศการ “**MIDL สร้างพลเมืองประชาธิปไตย**” ในงานมหกรรมเครือข่ายผู้บริโภคด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ Smart Media Consumers in the Digital Era จัดโดย กสทช. ณ อิมแพคเมืองทองธานี การจัดงานครั้งนี้เพื่อขยายองค์ความรู้และยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงานเท่าทันสื่อ ภายใต้แนวคิด MIDL ให้กับเครือข่ายผู้บริโภคในทุกภาคส่วน กว่า 200 คน ที่เข้าร่วมงาน เพื่อนำแนวคิดดังกล่าวไปบูรณาการและต่อยอดองค์ความรู้ในการทำงานของตน ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้ร่วมงานเป็นจำนวนมาก 🍃

หนุนเสริมเท่าทันสื่อฯให้ครูทุกภูมิภาคด้วย MIDL School

สพฐ. จับมือ สสย. และ Thai Civic Education ร่วมส่งเสริมการนำแนวคิดเท่าทันสื่อสารสนเทศฯ (MIDL) เข้าสู่โรงเรียนในรูปแบบ MIDL School ทั่วภูมิภาคของไทย เพื่อสร้างองค์ความรู้ และติดตั้งประเด็นเท่าทันสื่อฯในเข้าสู่ห้องเรียนผ่านการพัฒนาแผนการทำงานในโรงเรียนเพื่อสร้างพลเมืองประชาธิปไตย ในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการพัฒนาแผนการทำงานในโรงเรียนเพื่อสร้างพลเมืองผ่านการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ และดิจิทัล (MIDL) วันที่ 17-19 กรกฎาคม 2550 โรงแรมแมนดาริน สามย่าน 🍃

MIDL อำนาจในมือพลเมือง ผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง

ขับเคลื่อนสังคมไทยด้วย MIDL... 20-21 ก.ค. 60 สสย. ร่วมกับ Thai Civic Education Center จัดสัมมนา **การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ และดิจิทัล MIDL : อำนาจในมือพลเมือง ผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง** เพื่อขยายและพัฒนาแนวคิดMIDL และส่งเสริมความเป็นพลเมืองผู้สร้างความเปลี่ยนแปลงในระบอบประชาธิปไตย โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านเท่าทันสื่อฯ จากผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศ ผ่านการนำ MIDL ไปใช้ขับเคลื่อนประเด็นสังคมด้านต่างๆ อาทิ ด้านการศึกษา สิ่งแวดล้อม กลุ่มชาติพันธุ์ ความหลากหลายทางเพศ สิทธิมนุษยชน เป็นต้น 🍃

“แนวทาง”การกำหนดช่วงอายุที่เหมาะสมสำหรับเด็กในการใช้สื่อออนไลน์

23 ก.ค. 60 คณะอนุกรรมการส่งเสริมการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ โดยการสนับสนุนจาก สสย. และสสส. จัดเวทีสื่อสารสาธารณะ **“แนวทางการกำหนดช่วงอายุที่เหมาะสมสำหรับเด็กในการใช้สื่อออนไลน์ผ่านสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต”** มีผู้เข้าร่วมทั้งกลุ่มภาครัฐ ฝ่ายกำกับดูแลกลุ่มผู้ประกอบการภาคเอกชน และภาคประชาสังคม พ่อแม่ผู้ปกครองครูศูนย์เด็กเล็กฯ การจัดเวทีครั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับพ่อแม่และผู้ปกครองให้เกิดความตระหนักถึงผลกระทบจากการใช้อินเทอร์เน็ตและมือถือที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการป้องกัน และแนวทางการกำหนดช่วงอายุที่เหมาะสมสำหรับเด็กในการใช้สื่อออนไลน์ผ่านสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต 🍃

อาซดัดลุด

เรื่อง : ฟ่อน้องม่อน

มังกรไฟ

ไม่เรียนหนังสือ

สุดยอดนิทานเพลง

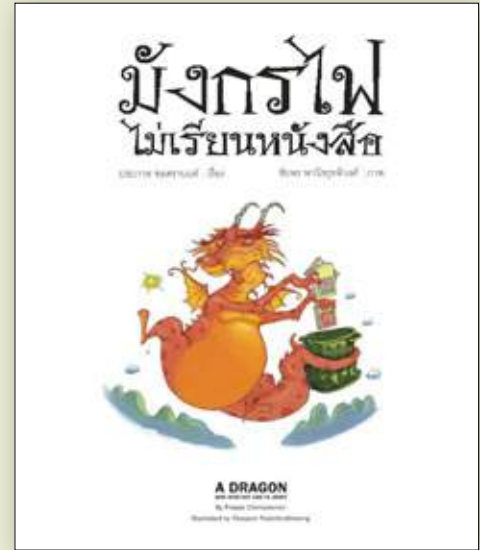

“เจ้ามังกรไฟไม่เรียนหนังสือ ไม่เคยฝึกปรีอ ไม่เคยสนใจवादดี!
ว่าฉันเก่งกว่าใคร...”

แค่ได้ฟังทำนองสนุกไพเราะ บวกกับเสียงที่แสนเสนาะหู
ของผู้ร้อง แผ่นซีดีนิทานเพลง (เอ๊ะ! หรือควรจะเป็นเพลงประกอบ
นิทาน) มังกรไฟไม่เรียนหนังสือ ก็กลายเป็นสื่อเสียงเพลงที่แสน
ประทับใจสำหรับหลายๆ คนไปในทันทีที่ได้สัมผัส

แผ่นซีดีมาพร้อมกับหนังสือภาพวาดลายเส้นสีสวย
โปรงตา แบบว่า 2in1 แสนจะคุ้ม เมื่อใส่เข้าเครื่องเล่น ก็มานั่ง
ล้อมวงฟังนิทานไปพร้อมกับเพลงเพราะๆ และเนื้อเรื่องแสนสนุก
สุดจะฮาไปกับลีลาการเล่าของคุณ “บัวโร” กันได้เลย

เรื่องมีอยู่ว่า ที่โรงเรียนอนุบาลของเหล่าสรรพสัตว์ โดน
คุกคามจากเจ้ามังกรไฟตัวใหญ่ยักษ์ที่ตื่นขึ้นมาหลังจากหลับอยู่ใน
ถ้ำมาหลายร้อยปี เจ้ามังกรไฟวิเศษและหมายจะเขมือบนักเรียน
ทั้งหลายเสียให้เกลี้ยง ...แต่เดี๋ยวก่อน เจ้าลิงน้อย นักเรียนสมองเลิศ
ชวนเจ้ามังกรมาท้าแข่งขันกัน 5 ข้อ ถ้าเจ้ามังกรชนะ ก็จับเหล่า
สัตว์ทั้งหลายกินเป็นอาหารซะเลย

ชื่อเรื่อง : มังกรไฟไม่เรียนหนังสือ

เรื่องโดย : ประภาส ชลศรานนท์

ภาพประกอบ : ชัยพร พาณิชรทวิวงศ์

เล่านิทาน : พัลลภ ลินธุ์เจริญ หรือ ‘บัวโร’

เพลงประกอบ : สุภัทรา อินทรภักดี โกรธาษฎร์

นี่คือเนื้อเรื่องนิทานที่เต็มไปด้วยสาระความรู้ ผสมผสาน
กับจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ชั้นเลิศ ยิ่งเมื่อได้นั่งเล่ามีออาชีพ
อย่างบัวโร จอมกวน แถมด้วยเพลงประกอบแสนเพราะจากเสียง
ของคุณสุภัทรา จึงถือเป็นงานสร้างสรรค์ที่สุดยอดจริงๆ

แม้จะเปิดช้า ฟังบอ่ยขนาดไหน เจ้าตัวเล็กก็อดไม่ได้ที่จะ
เข้าไปกับการแข่งขันแสนพิศดาร ขณะเดียวกันก็ได้แง่คิด วิธีมองโลก
ในมุมที่ต่างออกไป

ขณะเดียวกันเด็กๆ ก็จะได้สัมผัสได้ถึงคุณค่าและความสนุก
ในการไปโรงเรียน ประโยชน์จากความรู้ที่ครูสอน และความอ่อน
ด้อย เสียเปรียบสำหรับคนที่ไม่ยอมเรียน ไม่รู้หนังสือ

ฟังนิทานจนจบเรื่องแล้วยังได้ร้องเพลงตาม ซึ่งแถม
ท้ายแผ่นมีทั้งเพลงที่เป็นภาษาไทยและเพลงในเวอร์ชันภาษาอังกฤษ
ด้วยหรือจะฟังนิทานไป ดูหนังสือไปพร้อมๆ กันก็ไม่ผิดกติกาแต่
อย่างไร

สัมผัสอัลบั้มที่แสนมหัศจรรย์ชุด มังกรไฟไม่เรียนหนังสือ
แล้วก็หายแปลกใจเมื่อได้เห็นเครดิตว่า นี่เป็นงานจากมันสมองของ
“พีจี” ประภาส ชลศรานนท์ นั่นเอง

และแม้จะเป็นงานที่ผลิตในนามเวิร์คพอยต์ พับลิชซิ่ง
มาตั้งแต่ปี 2548 จะด้วยคุณค่าและความคุ้มค่า ฟันธงว่าบ้านไหน
มีเด็กสมควรหามาครอบครองให้ได้ครับ 🐉

คุณสมปรารถนา-คุณชนิดา และด.ช.ชลัท คล้ายวิเชียร

รถไฟฟ้าสายท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

สถานีปลายทาง: พญาไท

สถานีต่อไป: อารีย์

01 นาที

สถานี อู่ทอง

เล่มลม ล้อคลื่น
กลาง
“สนามล่อ”

พื้นที่เสี่ยงภัยคลื่นยักษ์
Tsunami Hazard Zone
เมื่อเกิดแผ่นดินไหว
ให้หนีห่างจากชายหาดและชั้นที่สูงโดยเร็ว
In case of Earthquake,
go to high ground or inland

เป็นที่รู้กันว่า ข้อความบนป้ายนี้ที่อยู่ตามชายฝั่งทะเลไทยถูกปัก
เพื่อแจ้งเตือนประชาชน ภายหลังเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ
มหันตภัยทางธรรมชาติที่พวกเราไม่มีความคุ้นเคยเลยแม้สักนิด !!

อ่าอ้อ

เรื่อง : ภูดา

ภาพ : สายัณห์ ชื่นอุดมสวัสดิ์

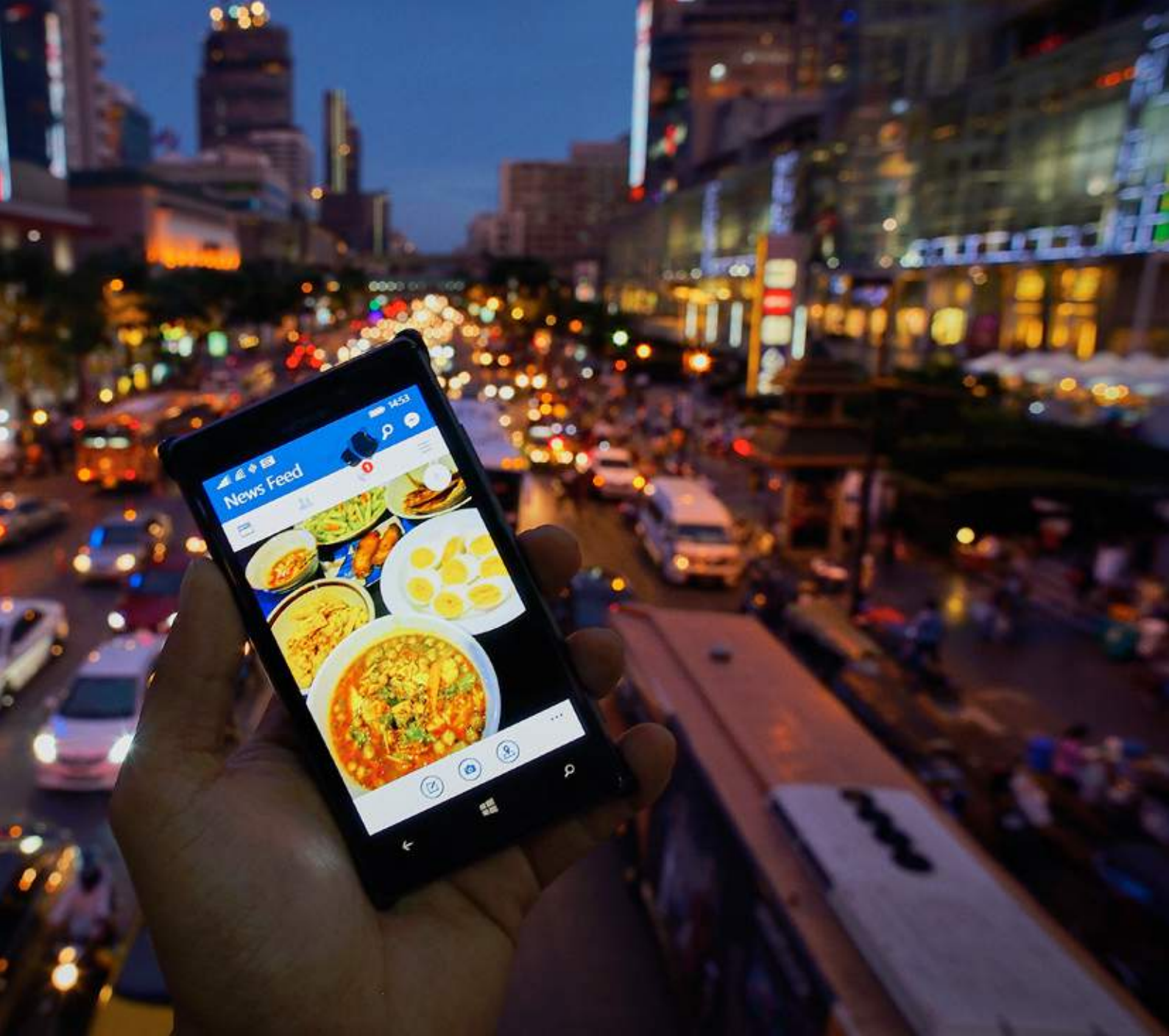
เช่นเดียวกับ ณ โมงยามนี้ การ “สื่อสารรอบตัว” นับว่าสับสนอลหม่าน ระคนอลเวง มึนงง หลงทาง แดกกระสานซ่านเซ็น เกิดแรงกระเพื่อมซัดตาโถม สะเทือนกันทั้งระบบ ไม่ว่าจะคนทำสื่อ คนผลิตสื่อ เจ้าหน้าที่บ้านเมือง วงการโฆษณา พ่อค้าแม่ขาย บริษัทห้างร้าน เด็กคอกของ นักศึกษา พี่วิน ปัญญาชน ประชาชน ชาวไทยหลายสิบล้านชีวิต ได้รับผลกระทบกันทุกหย่อมหญ้า

บ้างว่ามีสัญญาณเตือนแว่วกระเพื่อม มาจากฟากฝั่ง สหรัฐอเมริกา ตั้งแต่เมื่อ 3 ปีก่อนแล้ว

“สิ่งที่เกิดขึ้นในอเมริกา 3 ปีที่แล้ว จะเกิดขึ้นในไทย 3 ปีนี้ เช่น อเมริกาฮิตไอจีมาตั้งนานแล้ว คนไทยเพิ่งเล่นไอจี อเมริกาเขาเลิกดูทีวีตั้งนานแล้ว ตอนนี้คนไทยเพิ่งเลิกดูทีวี เอาเข้าจริงสิ่งที่เกิดในอเมริกาเมื่อ 3 ปีที่แล้ว คนยังไม่เลิกดูทีวีหรอก คนยังเปิดอยู่ แต่ว่าเวลาในการดูทีวีมันไหลไปสู่ออนไลน์เยอะ จนคนหันมาตามข่าวจากสื่อออนไลน์แล้ว หัวแมงกาขึ้นจาก 500 หัว ตอนนี้เหลือ 200 กว่าหัว หนังสือพิมพ์ก็ปิดไปเยอะ สื่อที่ยังอยู่ได้ ก็คือทีวี แล้วบังเอิญประเทศไทยโชคร้ายหน่อยก็คือ ช่วงยุคเปลี่ยนผ่านจากทีวีมาเป็นสื่อออนไลน์ เกิดการประมูลทีวีดิจิทัลพอดี ทำให้ใครก็ตามที่เอาเงินไปประมูลช่องทีวีแล้วกะว่าคนจะหันมาดูทีวีดิจิทัลเยอะๆ ฉนั้นจะได้ค่าโฆษณากลับมา กลับกลายเป็นว่าคนเลิกดูทีวีพอดี แล้วหันไปเสพสื่อออนไลน์แทน คำถามคือเงินที่จ่ายไปหมื่นกว่าล้านจะอย่างไร เลยกกลายเป็นว่าสื่อหลักหลายแห่งก็อ่อนแอลง เพราะว่ารายได้น้อยลง แล้วก็ถูกรุกกลุ่มทุนอื่น มาถือหุ้น อันนี้คือเรื่องรายได้

พอเป็นแบบนี้ ทุกคนก็เลยบอกว่าก็ทำออนไลน์สิ รายได้จะได้เข้ามา คำถามก็คือ ไทยรัฐจะต้องขาย advertorial ในออนไลน์ ก็ครั้งถึงจะครอบคลุมค่าโฆษณาหน้าหลัง 1 ล้านบาทที่ได้ต่อวัน advertorial หนึ่งชิ้นในออนไลน์อย่างแพงเลย สมมติหนึ่งแสนขาย 10 ชิ้น วันหนึ่งเขียน advertorial ได้ 10 ชิ้นใหม่ เทียบกับค่าโฆษณาหน้าหลังหน้าเดียวที่ได้นวันละล้าน มันไม่มีทางถึงอยู่แล้ว พอรายได้ออนไลน์มันไม่มากเท่ากับของเดิม ขณะเดียวกันรายได้จากสื่อที่เคยทำก็ร่วงลงมา มันเลยเป็นสาเหตุให้เลย์ออฟคนออก

บวกกับการที่ไปประมวลที่วีดิจิทัลทำให้สื่อไทยช่วงนี้เจตคึกหนัก ถ้าเทียบกับอเมริกา เขาไม่หนักขนาดนี้ เราเจตคึกรอบด้าน...”

เอ็ม-ขจร เจียรนัยพานิชย์ ผู้ก่อตั้ง mangozero.com เว็บไซต์ข่าวเชิงไลฟ์สไตล์ วิเคราะห์สถานการณ์สื่อไว้ในสำนักข่าวออนไลน์ The STANDARD

และเมื่อวันที่ “ภูมิทัศน์สื่อ” เปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนไป

ในยุค “สื่อหลอมรวม” พวกเรา สังคมเรา เด็กๆ ของเราจะ “รู้เท่าทันสื่อ” และ “ฉลาดใช้สื่อ” กันได้อย่างไร

รัฐ องค์กรเด็ก โรงเรียน ครอบครัว เตรียมกลไกตั้งรับปรับตัว เพื่อเสริมเกราะป้องกัน และฉลาดใช้ข้อมูลมหาศาลผ่านแพลตฟอร์มสื่อออนไลน์ ที่มารวมอยู่เพียง “ปลายนิ้ว” แล้วหรือยัง

“ดีจัง” ชวนพลิกหน้ากระดาษ ตมกลิ้งน้ำหมึกบนสื่อกระดาษแบบคลาสสิก มาร่วมคิด วิเคราะห์กันไปทีละหน้า อาจมี “หนทางออก” ซ่อนอยู่...ในบางบรรทัด!!

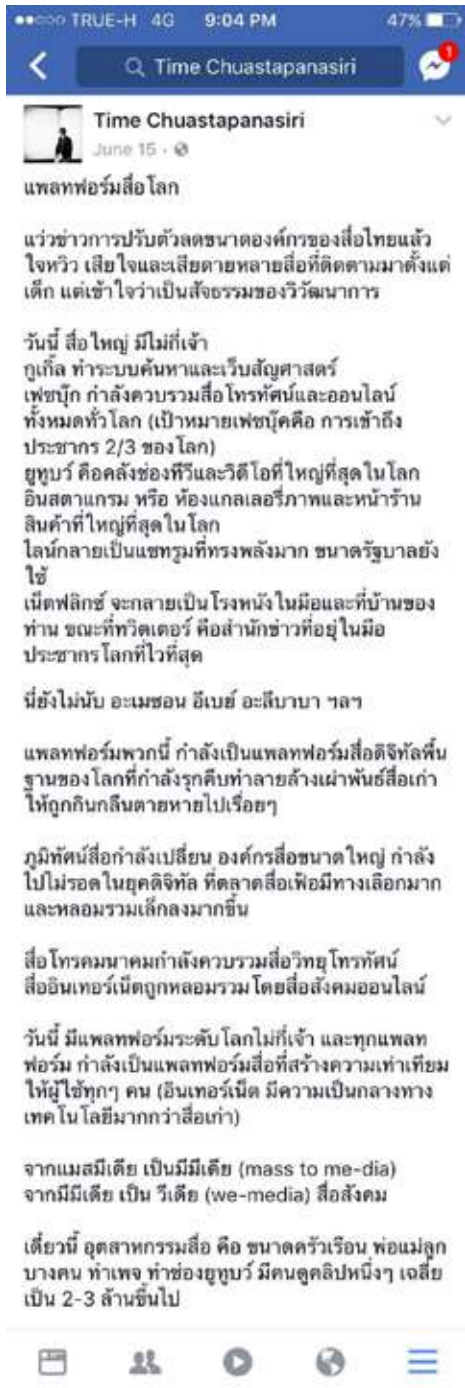

-1-

สา-ละ-วน อลหม่าน

“สื่อ-หลอม-รวม (Media convergence) หมายถึง การไหลของข้อมูลเนื้อหาข้ามสื่อในรูปแบบที่หลากหลาย โดยที่กลุ่มเป้าหมายของสื่อมีบทบาทสำคัญในการสร้างและเผยแพร่เนื้อหา ดังนั้นต้องจับตามองความเปลี่ยนแปลงภายในสังคมที่เกิดขึ้นจากการหลอมรวม ทั้งในแง่ของการปฏิสัมพันธ์ของผู้คนและเทคโนโลยี อย่างไรก็ตามการหลอมรวมของสื่อเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่ควรจะถูกมองว่าจะมาพลิกสื่อเก่าออกไป แต่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบและแพลตฟอร์มของสื่อที่แตกต่างกันมากกว่า”

เนื้อหาข้างต้น แปลความจากคำนิยามที่ศาสตราจารย์เฮนรี เจนคินส์ (Henry Jenkins) นักวิเคราะห์ด้านการสื่อสาร ที่ได้รับการยอมรับนับถือมากที่สุดคนหนึ่งของสหรัฐอเมริกา จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดและเคมบริดจ์ ให้ไว้ในหนังสือชื่อว่า Media Convergence Handbook Vol.2: Firms and User Perspective ที่เสิร์ชหาได้ภายในพริบตาจากหน้าเพจ Books ของเสิร์ชเอนจินรายใหญ่ที่สุดในโลกอย่าง Google

คอนเทนต์ (user journalist content)” นักวิชาการสื่อฝึกปากคม แสดงทัศนะไว้ เมื่อครั้งมีส่วนร่วมกับการเสวนา “สถานการณ์สื่อ กับสังคมไทย : ถึงเวลาสังคมฉลาดใช้สื่อ” ของสถาบันพระปกเกล้า

“สินามิ ไม่ได้เกิดขึ้นกับคนทำสื่ออย่างเดียว สินามิ กำลังเข้ามากินที่สถาบันการศึกษาทั้งทางด้านนิเทศฯ วารสารฯ สื่อสารมวลชน หลักสูตรวารสารศาสตร์ ในหลายมหาวิทยาลัย ถูกปิดไปในช่วงปีนี้ อย่างน่าหดหู่ใจ หลายหลักสูตรมีการปรับ เพื่อให้หยุดรอด ปรับยังงใให้หยุดรอด โจทย์ใหญ่ของสถาบัน สร้างคนทำสื่อ เราจะสอนอย่างไร”

ผศ.ดร.วิไลวรรณ จงวิไลเกษม อาจารย์ประจำสาขาวิชา วิทยุโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ สาราภาพไว้อย่างนั้น บนเวทีเดียวกัน

สื่อใหม่ เป็นทั้งสังคมเทคโนโลยี เป็นสื่อบนพื้นที่สาธารณะ ที่ดูเหมือนเป็นพื้นที่ส่วนตัวที่มีการผสมผสานของเทคโนโลยีการ สื่อสารในยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ เราดูหนัง ฟังเพลง ทำคลิป วิดีโอ ถ่ายภาพ แต่งภาพ ตัดต่อและสามารถเผยแพร่เองจากทุกมุม ทุกตรอก ทุกซอก ทุกซอย และแทบจะทุกซอยได้ในทันที ผ่าน สมาร์ทโฟนเครื่องเล็ก...เล็กขนาดฝ่ามือ

แรงสั่นสะเทือนยามนี้ จึงกระเพื่อมกระพือ ไปถึงทุก หย่อมหญ้า

ตัวอย่างของแรงกระเพื่อมของคลื่นยักษ์สื่อนี้ ยกมาจาก หน้าเพจของ ฐาม เชื้อสถาปนศิริ นักวิชาการอิสระด้านการสื่อสาร “จริงๆ ผมไม่ได้มองมันเป็นแค่สินามินะ แต่เนี่ย คือ กระบวนการเปลี่ยนผ่านสภาพภูมิอากาศสื่อของโลกเลย มันมาทั้ง บนบก ได้ดิน บนน้ำ มาหมดเลย มันเป็นการเปลี่ยนยุคที่สำคัญ พอมี นิวมีเดีย มีสื่ออินเทอร์เน็ต มันทำให้เราเห็นเส้นแบ่งที่ชัดเจน สำหรับคนที่เป็นวิชาชีพ กับคนที่เป็น ยูสเซอร์ เจอร์นาลิสต์

ปฏิเสธไม่ได้ว่า สื่อมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของเด็กในทุกยุคทุกสมัย ยิ่งยุคนี้ ยุคที่เด็กมีสื่ออยู่ในมือ หรือถูกปล่อยให้ใช้ชีวิตอยู่กับสื่อ เราจึงมักพบเจอเด็กๆ มากมายที่ติดทีวี ติดเกมจากคอมพิวเตอร์ ติดเล่นสมาร์ตโฟน แท็บเล็ต ซึ่งแน่นอนว่าสื่อเหล่านี้ย่อมมีผลต่อความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของเด็กทั้งทางบวกและทางลบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในสถานการณ์ที่สื่อกำลังอยู่ในสถานะสับสนอลหม่าน และหย่อนยานด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณกันอย่างยิ่ง หลายคนเกิดคำถาม เด็กและเยาวชน ของเรากำลังเผชิญอยู่กับอะไร

ภาพและเนื้อหาข่าวความรุนแรงของ เหตุการณ์ต่างๆ ที่ถูกนำเสนอติดต่อกัน ซ้ำแล้วซ้ำเล่าอยู่หลายวัน ไม่ว่าจะ เป็นข่าวฆาตกรรม ข่าวข่มขืนทำอนาจาร ข่าวการทำร้ายร่างกายที่โหดเหี้ยม ย่อมมีผลกระทบต่ออารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของเด็กและเยาวชน อย่างแน่นอน โดยเฉพาะกับเด็กเล็ก ซึ่งอยู่ในวัยซึมซับเรียนรู้ สิ่งต่างๆ รอบตัวได้อย่างง่ายดาย

ดร.แพง ชินพงศ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย เขียนบทความเรื่อง “การเสนอข่าวความรุนแรงมีผลกระทบต่อเด็กอย่างไร” ลงเว็บไซต์ผู้จัดการรายวัน ไว้อย่างน่าคิด สรุปความ ได้ว่า “สุขภาพจิตของเด็กจากอาการติดสื่อ ยังเป็นเรื่องน่าห่วง กังวลอันดับต้นๆ ในยุคนี้”

ดังมีจิตแพทย์ท่านหนึ่ง โพสต์ลงในหน้าเพจ “มนุษย์ กรุงเทพฯ” เพจที่บ่งบอกตัวเองว่าเป็นพื้นที่เรียนรู้ความหลากหลาย ของคนเมืองฟ้าอมร

“ผมเป็นจิตแพทย์มายี่สิบกว่าปี ปัญหาเด็กติดเกม คือ เรื่องที่พ่อแม่พาลูกมาปรึกษาเป็นอันดับต้นๆ เวลาผ่านไป สิ่งที่ดี ไม่ใช่แค่เกม พวกเขาใช้สมาร์ตโฟน เข้าถึงโซเชียลมีเดีย และมีสังคม ในนั้น เด็กหลายคนเจอปัญหา Cyberbullying หรือ การกลั่นแกล้ง กันบนโลกไซเบอร์ เช่น ด่าทอ ใส่ร้าย ประจาน สวมรอย ฯลฯ ซึ่งรุนแรงกว่าการกลั่นแกล้งในชีวิตจริง เพราะผลกระทบกระจายเร็ว เป็นวงกว้าง อยู่แล้วอยู่เลย ข้อความอาจถูกแคปเจอร์ คลิปอาจถูก เซฟ วันดีคืนดีโผล่มาใหม่ เหมือนถูกระงับตลอดเวลา ผลกระทบ ทางจิตใจ คือ โกรธ เสียใจ คับแค้น บางคนถึงขั้นวิตกกังวล หรือ หวาดกลัว เป็นปมในใจ ไม่อยากไปโรงเรียน โดนหนักๆ ซ้ำๆ

หลายคนเกิดภาวะซึมเศร้า บางคนถึงขนาดเป็นโรคซึมเศร้าเลย แล้วคนที่เกิดการเข้าใจผิด ต่อให้เอาเรื่องทางกฎหมายหรือพิสูจน์ ตัวเองแล้ว ก็เป็นเรื่องที่แก้ไขได้ยาก เพราะเราไม่รู้ว่ามีใครบ้างที่ เข้าใจผิด

“ประเด็น Cyberbullying พุดยากในสังคมไทย หลายคน มองว่า ‘แค่หยอกกันเล่นๆ’ แต่บางครั้งการหยอกนั้นล้ำเส้น ซึ่งไม่ยากที่จะบอกตำแหน่งของเส้นนั้น ส่วนใหญ่เลยมองว่า เมื่อผู้ ถูกกระทำรู้สึกแค้น นั่นคือล้ำเส้นแล้ว เราถูกปลุกฝังจากสื่อต่างๆ ให้ยอมรับการกลั่นแกล้ง ผู้ปกครองสอนลูกหลานให้ยอม ‘เพื่อน แค่เล่นด้วยนะ’ เวลาเด็กไปฟ้องครู แทนที่จะช่วยเหลือ ครูกลับ บอกว่า ‘นิดเดียวเอง อย่าทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่’ ขณะที่ใน ต่างประเทศจะมีการเรียนการสอนตั้งแต่เด็กๆ ไม่ต้องถึงไซเบอร์เลย แค่ภายในโรงเรียน การตั้งฉายา ล้อเลียน พุดจาไม่ดีใส่ เอาของ ไปซ่อน ฯลฯ เหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่ยอมรับไม่ได้ บางโรงเรียน ออกเป็นนโยบาย คนทำต้องโดนบทลงโทษ ผมมองว่า เราต้องให้ การศึกษากับครู พ่อแม่ และเด็ก ปลุกฝังค่านิยมว่า การทำให้อีกคน รู้สึกแค้น การทำให้คนอื่นตัวเล็กลง เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เป็นการกระทำที่เลวร้าย นอกจากผลกระทบโดยตรง มันได้ เพาะพันธุ์ปมไว้ในใจ ผู้ถูกกระทำอาจไปแกล้งคนอื่นต่อในอนาคต ถ้าจะมีการล้อกัน มันควรอยู่ในระดับที่ถามเจ้าตัวก่อน สังเกต สีหน้าและอารมณ์ แต่ส่วนใหญ่เราไม่ได้แคร์ความรู้สึกคนถูกล้อ คิดเองเออเอง แล้วมองว่าเพื่อนไม่คิดอะไรหรอก”

“การคิดมากของเด็ก อาจดูเล็กน้อยในสายตาผู้ใหญ่ แต่วันนี้คิดเท่านี้ พรุ่งนี้คิดอีก มะรืนคิดอีก มันสะสมกลายเป็นปม ในชีวิต เมื่อถึงจุดที่รับไม่ไหวแล้ว เราอาจสูญเสียเด็กคนนั้นไป เวลาถูกมาแล้วให้พ่อแม่ฟัง ลึกๆ แล้วสิ่งที่ต้องการคือต้องการพวก ต้องการคนเข้าใจ สิ่งแรกที่ต้องทำคือ ฟัง ฟังเพื่อให้ลูกรับรู้ว่ามีแม่

ฟังจริงๆ ฟังเพื่อแบ่งเบาความทุกข์ อย่าเพิ่งตัดบทแล้วรีบพูดว่า ‘คิดมากนะ ไปทำอะไรเขาละถึงโดนแกล้ง’ คำพูดแบบนี้ทำให้เด็กปิดปากทันที เทียบกับต่างประเทศ บ้านเรายังมีการ Cyberbullying สูงมาก สิ่งที่ผมอยากบอกคือ ถ้าคุณกำลังอยากแกล้งเพื่อน คิดดีๆ ทำแบบนั้นมันคุ้มไหม มันมีผลกระทบกับคนที่ถูกแกล้งมหาศาล ถ้าเป็นเรื่องราวใหญ่โต ผลกระทบจะย้อนมาที่ตัวคุณด้วย” จากจิตแพทย์คนหนึ่งที่เป็น-มนุษย์กรุงเทพ

หรืออย่างที ฐาม เชื้อสถาปนาศิริ นักวิชาการด้านสื่อ-สายฮาร์ดคอร์ อันดับต้นของเมืองไทย เคยเขียนไว้ในเรื่อง “เสพติดออนไลน์ส่งผลเด็กไทย..สมองพร่องปัญญา” เมื่อไม่นานนี้

เขานำเสนอรายงานของกรมสุขภาพจิต ในปีงบประมาณ 2559 ที่เปิดเผยเรื่อง “ประเด็นร้อนในจิตเวชเด็กและวัยรุ่น” ในการประชุมวิชาการจิตเวชศาสตร์เด็กและวัยรุ่น ครั้งที่ 21 ที่มีข้อมูลน่าตกใจว่า เด็กและวัยรุ่นที่มารับบริการในหน่วยงานสังกัดกรมสุขภาพจิต มีความบกพร่องเกี่ยวกับการเรียนรู้ มากที่สุดรองลงมา คือ บกพร่องทางสติปัญญา และออทิสติก ตามลำดับ โดยความผิดปกติของเด็กเหล่านี้มีสาเหตุหลักจากความผิดปกติทางสมอง

โดยความผิดปกตินี้จะแสดงออกทางพฤติกรรมได้หลากหลาย และจำเป็นต้องใช้วิธีการบำบัดที่หลากหลายเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการบำบัดสูงสุด

“เด็กในยุคเจนเนอเรชั่น Z ที่เกิดมาพร้อมกับดิจิทัลเทคโนโลยี และโซเชียลมีเดีย ถือเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงที่อาจจะมีปัญหาทางด้านจิตเวชและพฤติกรรม ข้อมูลจากวารสารการแพทย์กุมารเวชศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา ระบุว่า คนที่ถูกเพื่อนๆ ปฏิเสธหรือเป็นที่รังเกียจในโลกโซเชียลมีเดียจะเป็นอันตรายมากกว่าถูกปฏิเสธในโลกแห่งความจริง และพบว่าหลายรายเมื่อประสบปัญหาเช่นนี้มักจะมีปัญหาสุขภาพจิต เช่น โรควิตกกังวล หรือ โรคซึมเศร้า ตามมา”

น.ต.นพ.บุญเรือง ไตรเรืองวรวัฒน์ อธิบดีกรมสุขภาพจิตกล่าว

“การที่เด็กและวัยรุ่นเติบโตมากับโลกโซเชียลมีเดีย ส่งผลให้แยกแยะไม่ออกระหว่างความจริงกับความจริงเทียมหรือเสมือนจริง ที่เรียกว่า artificial reality ซึ่งมาจากการโพสต์ การแชร์

ที่มักจะแต่งแต้มด้วยสิ่งที่ทำให้ดูสวยงาม ที่บางครั้งก็ตรงข้ามกับความ เป็นจริง ซึ่งถ้าเด็กไม่สามารถแยกแยะได้ ก็ จะกลายเป็นปัญหา ในระบบของการคิด วิเคราะห์ ส่งผลต่อปัญหาสุขภาพจิตตามมา

“เด็กและวัยรุ่นที่มารับบริการในหน่วยงานสังกัดกรม สุขภาพจิตประมาณ 15% ยอมรับว่าตัวเองติดเกมออนไลน์ และ ใช้วิธีการพูดคุยสื่อสารผ่านไลน์ และเฟซบุ๊กมากกว่าการพูดคุย จริงๆ โดยเฉลี่ยน้อยที่สุด ขณะนี้พบว่าวัยรุ่นไทยเล่นเกมประมาณ 3 ชั่วโมงต่อวัน ในรายที่ติดเกมอย่างรุนแรงอาจเล่นต่อเนื่องยาวนาน ถึง 10 ชั่วโมง ซึ่งนั่นถือว่าอาจต้องได้รับการบำบัดแล้ว”

อาการของกลุ่มของคนที่เกิดและเติบโตมาในยุคสื่อสาร ออนไลน์ ซึ่งกำลังถูกเสนอจัดเป็นโรคจิตเวชประเภทหนึ่งในกลุ่ม วิตกกังวล คือ อาการที่เรียกว่า โนโมโฟเบีย (Nomophobia) ซึ่งย่อมาจากคำว่า “no mobile phone phobia” เป็นศัพท์ที่ หน่วยงานวิจัยทางการตลาดขนาดใหญ่ ที่ชื่อว่า YouGov บัญญัติ ขึ้นเมื่อปี 2010 เพื่อใช้เรียกอาการที่เกิดจากความหวาดกลัว วิตก กังวลเมื่อขาดโทรศัพท์มือถือถือในการติดต่อสื่อสาร

“ลองสำรวจตัวเองดูว่า คุณเป็นพวกเสพติดออนไลน์ ขนาดไหน เช่น พกโทรศัพท์ติดตัวตลอดเวลา ต้องวางไว้ใกล้ตัวเสมอ รู้สึกกังวลใจมากเมื่อมือถือไม่ได้อยู่กับตัว หงุดหงิดอยู่กับการเช็ค ข้อความจากโซเชียลมีเดีย แอปพลิเคชันต่างๆ อัปเดตข้อมูลจาก โทรศัพท์ที่อยู่ตลอดหรือไม่ เช็คโทรศัพท์เป็นอันดับแรกเมื่อตื่นนอน และก่อนนอนก็ยังคงเล่นโทรศัพท์ เล่นเกม หรือเล่นโทรศัพท์เป็น ประจำในขณะที่กำลังทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น ระหว่างรับประทานอาหาร เข้าห้องน้ำ ขับรถ หรือระหว่างนั่งรอรถเมล์ ขึ้นรถไฟฟ้า และในแต่ละวันใช้เวลาพูดคุยกับผู้คนผ่านโทรศัพท์ในโลกออนไลน์ มากกว่าพูดคุยกับผู้คนจริงๆ รอบข้าง ฯลฯ” ฮาม สรุปลงไว้อย่างนั้น

สำรวจตัวเองแล้ว คุณเสพติดออนไลน์เข้าขั้นไหน แล้วเด็กๆ รอบตัวคุณอาการเป็นอย่างไรกันบ้าง สะเทือนกันไป ไม่มากก็น้อยแล้ว... ไซมัย?! 📱

-3- ไล่ให้กับ

บางสื่อดีมีประโยชน์ แต่บางสื่อนำเสนอเนื้อหาที่เกินจริง แต่งเติม สร้างภาพ ชวนเชื่อหรือบิดเบือนความจริง พวกเรากำลังเสพสื่อที่มีเนื้อหาปะปนกันอยู่ทุกวัน เช่น สื่อโฆษณาที่มักชักจูง หลอกล่อเราด้วยกิเลส ความโลภ ความอยากได้ อยากมี อยากเป็นของมนุษย์

ตัวอย่างเห็นกันง่ายๆ ครีมน้ำขาว ยาลดน้ำหนักที่ขายดิบขายดี ทั้งๆ ที่หลายครั้งจับได้ว่าสินค้าไม่ได้มาตรฐาน และไม่ได้รับการรับรองจากอย. แต่ก็ยังมีผู้ใหญ่หลายคนยังคงเป็นเหยื่อสื่อกันมานักต่อนัก แล้วเด็กและเยาวชน จะมีการตั้งรับกับการนำเสนอของสื่อที่อยู่ในมือของพวกเขาอย่างไร

“รู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัล” หรือ MIDL: Media, Information and Digital Literacy) เป็นแนวทางที่จะช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชน ในการเข้าถึงสารสนเทศผ่านสื่อและเทคโนโลยี โดยเลือกรับ วิเคราะห์ ประเมิน และนำข้อมูลไปใช้ในทางสร้างสรรค์ รวมทั้งสามารถผลิตสื่อเพื่อขับเคลื่อนสังคมได้ด้วยตนเอง ซึ่งถือเป็นทักษะของพลเมืองประชาธิปไตยแห่งทศวรรษที่ 21 ที่มีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมและมุ่งเน้นความเป็นธรรมในสังคม

พลเมืองทศวรรษใหม่ ต้องมีความสามารถในการเข้าถึง เข้าใจ วิเคราะห์ รู้จักตีความ ตรวจสอบสื่อรอบตัว ได้อย่างมี วิจารณ์ญาณ รู้จักประเมินประโยชน์และโทษของการเลือกรับสื่อ นั้นๆ รู้จักใช้สื่อและสร้างสรรค์สื่อ สารสนเทศและดิจิทัลเพื่อสร้างความเข้าใจถึงบริบทภาพรวมของโครงสร้างอำนาจรัฐ ทน สื่อตลอดจนสังคมและเศรษฐกิจ อีกทั้งเป็นผู้ที่เคารพสิทธิ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่หลากหลายได้อย่างรับผิดชอบ และสามารถ

ใช้สื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการต่อรองอำนาจและสร้างความเปลี่ยนแปลง ในฐานะพลเมืองประชาธิปไตยยุคดิจิทัล ที่กระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมและมุ่งเน้นความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมเป็นสำคัญ

สองย่อหน้าข้างๆ นี้เป็นกรอบแนวคิดพลเมืองประชาธิปไตย เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล ที่สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.) ร่วมกับศูนย์ประสานงานเครือข่ายการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองประชาธิปไตย (Thai Civic Education) พยายามผลักดันให้เกิดความเข้าใจและตื่นรู้ภายในครอบครัว โรงเรียน สถาบันการศึกษาและภาคส่วนต่างๆ อาทิ หน่วยงานการศึกษานอกระบบ องค์กรเอกชน สถาบันสื่อมวลชนผู้ผลิต

ภายใต้สถานการณ์ยุคสื่อหลอมรวม ที่คงยังสับสนอลหม่านนี้ “การรู้เท่าทันสื่อ” จึงเป็นทักษะที่ต้องช่วยผลักดันกันทุกภาคส่วน

และจากพิษการตกย้ำของข่าวโหดร้าย ส่งผลให้สังคมเรียกหาจรรยาบรรณและจริยธรรมของสื่อ ที่มีแค่สื่อวิชาชีพแต่จาก “สื่อหน้าใหม่” ที่ผุดขึ้นเป็นดอกเห็ดหน้าฝน บนแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก กันจ้าละหวั่น

แม้แต่ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อย (คสช.) ยังพูดออกอากาศทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย เรื่อง “การสื่อสารสร้างชาติ” เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2560

“ชุมชน สังคมก็ควรอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง มีเหตุมีผล มากกว่าการใช้อารมณ์ ความรู้สึก จนกลายเป็น hate speech นำไปสู่พฤติกรรมกรเลี่ยนแบบ ด้วยความคึกคะนอง เกินขอบเขตขนบธรรมเนียมอันดีงามมาแต่โบราณ กลับเห็นดีเห็นงามตามคนผิดๆ แลกพิเรนทร์ หรือการถ่ายทอดวาทะกรรม ฐานคิดที่ไม่ถูกต้องส่งผลให้สังคมไทยมีตรรกะที่ผิดเพี้ยน”

“...การสร้าง ‘จุดขาย’ ยกให้เป็น ‘ไอดอล’ ของคนบางประเภท ทั้งที่ไม่เหมาะสม และสร้างค่านิยมผิดๆ ทำให้สังคมไทยมีปัญหา หรือนำไปสู่ สังคมที่เสื่อมทราม”

“การเสพสื่อ นั้น ไม่ว่าจะฟัง ดู อ่าน เขียน ผมอยากให้คนไทยได้คิดและตัดสินใจ ด้วยปัญญา เชื่อหรือไม่เชื่อ ก็ต้องหาข้อมูลสนับสนุนเพิ่มเติมให้รอบคอบ รอบด้าน ใช้การคิดวิเคราะห์ พิจารณาให้ครบถ้วนกระบวนการ”

อย่างไรก็ตาม หากย้อนหลังกลับไปตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนมาก ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๑๙๔ ลงวันที่ 3 กรกฎาคม 2558 นายกรัฐมนตรี มีข้อสั่งการ ความว่า

“... เนื่องจากปัจจุบันพบว่า มีเด็กและเยาวชนใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในทางที่ไม่เป็นประโยชน์และก่อปัญหาต่อพฤติกรรมและคุณภาพในการเรียนรู้ของเด็ก เช่น การติดเกมออนไลน์ การเข้าถึงสื่อที่ไม่เหมาะสม จนอาจส่งผลให้เป็นปัญหาสังคมได้ ดังนั้น จึงให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกันกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ...”

ส่งผลให้ประเด็น “การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ของเด็กและเยาวชน” ของหน่วยงานภาครัฐ มีการ “ขยับ” ตามมติสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ที่ประกาศให้เป็น “นโยบายแห่งชาติ” โดยสั่งการให้คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กตยช.) คณะกรรมการพัฒนาสื่อปลอดภัยและ

สร้างสรรค์แห่งชาติ และกระทรวง ทบวงกรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

กำหนดมาตรการและเครื่องมือในการปกป้องเด็กและเยาวชนจากสื่อออนไลน์ที่เป็นอันตราย ให้สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ส่งเสริมและกำหนดแนวทางปฏิบัติให้ผู้ประกอบการกิจการวิทยุและโทรทัศน์ ผลิตเนื้อหาที่ส่งเสริม สนับสนุน สร้างความรู้ ความตระหนักความรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ให้แก่เด็ก เยาวชนและครอบครัวเป็นสัดส่วนพื้นที่สื่อและช่วงเวลาที่เหมาะสม

พัฒนากลไกและเครือข่ายเพื่อการปกป้องเด็กและเยาวชนจากสื่อออนไลน์ ขอให้กลไกระดับชาติ ระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น ส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ให้รวมตัวกันจัดตั้งสมาคมทางวิชาชีพเพื่อกำหนดแนวทางในการดูแล กำกับกันเอง และมีมาตรการคุ้มครองป้องกัน เด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ และส่งเสริมภาคธุรกิจ ให้มีความรับผิดชอบต่อเด็กและเยาวชน

และ สร้างภูมิคุ้มกันด้านสื่อออนไลน์ให้แก่คนในสังคม โดยให้กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานด้านการพัฒนาหลักสูตร และนโยบายการศึกษา บูรณาการเนื้อหาการรู้เท่าทันสื่อในการเรียนการสอนทุกระดับในเด็กทุกกลุ่มอย่างเสมอภาคเท่าเทียม และส่งเสริมให้สถาบันการศึกษามีการบูรณาการแนวคิดวิชา รู้เท่าทันสื่อลงในการเรียนการสอนในสาระวิชาเดิม หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้งในระบบ นอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และให้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพคนทำงานและบุคลากรของหน่วยงาน รวมทั้งแกนนำชุมชน แกนนำเด็กและ เยาวชน พ่อแม่ผู้ปกครอง ให้ตระหนักและมีความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ และสามารถถ่ายทอดสู่เด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ต้องขอกด กด !!! ให้รัวๆ...เมื่อผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง เริ่ม “ตระหนก” และ “ตระหนัก” ถึงความสำคัญ ก่อเกิดเป็นนโยบายสังคม ปกป้องเด็กและเยาวชน ชนิดน่าชื่นชม

เมื่อสำรวจต่อไป พบว่าภาคองค์กรพัฒนาเอกชนเอง ต่างก็กำลังทำงานกันอย่างหนัก ที่จะ “ยกระดับ” ความเข้าใจของเด็กและเยาวชน และสังคมโดยรวม ให้ตระหนักในเรื่อง “รู้เท่าทันสื่อ” ผ่านการทำงานอย่างเป็นรูปธรรม เช่น จัดเวทีเสวนา สัมมนา ฝึกอบรมครู นักเรียน สร้างเครือข่ายครอบครัวเผ่าระวังสื่อ เครือข่ายเยาวชน เปิดพื้นที่สร้างสรรค์ โดยพยายามชวนเชิญหน่วยงานภาครัฐในทุกระดับให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย

แต่เมื่อถามถึง “ความกระตือรือร้น” ของภาครัฐในการสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ให้กับสังคมยุคออนไลน์นี้กลับได้รับเสียงสะท้อนจากหัวเรือใหญ่ปากกลุ่มประชาสังคม ที่ฟังแล้วยังน่ากังวลใจอยู่มาก

“...เอ็นจีโอล้ำกว่าเขามาก เขายังมีปัญหาข้อจำกัดเรื่องโครงสร้าง แนวคิดแบบเดิม ด้วยลักษณะการทำงานแบบเดิมๆ ไปตามน้ำ วิ่งตามนาย นายสั่ง จะเอาเวลาที่ไหนมาทำอะไรสักมาคิดว่าโลกมันไปทางไหน เขาทำเรื่องอะไรกันบ้าง ภัยไหนจะมาถึงเด็กเรา เราต้องดูแลแค่ไหน” ดร.ศรีดา ตันตะอธิพานิช กรรมการผู้จัดการ มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย กล่าวถึงด้วยน้ำเสียงสะบัดระคนเหน็ดเหนื่อย

ขณะที่ทัพหน้าสายเฝ้าระวัง อัญญาอร พานิชพิงรัล ประธานเครือข่ายเฝ้าระวังสื่อและสร้างสรรค์สื่อที่เข้าใจลึกซึ้งถึงการทำงานกับภาครัฐเป็นอย่างดี บ่นเปรยว่า

“...การขับเคลื่อนของเราทำไม่ได้ คือ ทำได้แต่ไม่ได้ผล ไม่รู้ทำทำไม คือคุณจะส่งอะไรให้รัฐบาลเขาไม่ได้มาสนใจหรอก คุณจะเรียกร้องอะไรเขาไม่ได้มาสนใจ คือ เหมือนเสียของ เราจะเคลื่อนอะไรได้ ส่งข้อเรียกร้องอะไรขึ้นไปถึงเขา เขาจะทำอะไร ทุกวันนี้เขาสนใจแต่...’B%E?*9)3#E’...”

ส่วน เข็มพร วิรุณราพันธ์ ผู้จัดการสถาบันสื่อเด็กและเยาวชน ผู้เปิดประเด็น “รู้เท่าทันสื่อ” ในประเทศไทยเมื่อสิบกว่าปีก่อน เคยปรารถนาไว้ประเด็นนี้ไว้เหมือนกัน

“การเปลี่ยนระบบใหญ่ ไม่ได้มีแต่จากนโยบายข้างบน ลงล่าง เราพบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้ผล...

“การเปลี่ยนแปลงต้องเป็นลักษณะ ทั้งจากแนวราบและจากล่างสู่บน เชื่อกันว่าการทำงานด้านเท่าทันสื่อจะต้องเกิดการมีส่วนร่วมของทุกระดับในสังคม ซึ่งอาจจะมาจากการสร้างระบบเล็กๆ พื้นที่เล็กๆ ให้เป็นระบบสื่อของเด็กและเยาวชน ที่พวกเขาเองเข้าถึงและมีบทบาทในการสร้างความเปลี่ยนแปลงในชุมชน และเกิดการขยายตัวในแนวราบจนเป็นพลังจากข้างล่างสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายข้างบน”

นอกจากภาครัฐ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน ประชาสังคม ที่ต้องผนึกกำลังพยายามขับเคลื่อนแนวทางการรู้เท่าทันสื่อให้กับประชาชนคนไทยทุกหมู่เหล่าแล้ว

สถาบันการศึกษาเอง ก็กำลัง “พลิกตำรา” กันจ้าละหวั่น เพื่อปรับกระบวนการยุทธ์ ตั้งรับกับการสื่อสารที่กลับตาลปัตร และหลายเรื่องไม่มีอยู่ในตำรานิตยศาสตร์ แม้แต่หน้าเดียว

“เราควรจะยุบคณะนิเทศฯ มั้ย ตอบทันทีเลยว่า คณะนี้
 ยังจะต้องสำคัญ และความสำคัญของนักนิเทศศาสตร์ ต่อไปนี้ยัง
 จะต้องมีมากขึ้น ไม่ใช่แค่ความสามารถทางเทคโนโลยีนะ แต่ความ
 สำคัญคือ เราต้องดึงสังคมกลับไปหาจริยธรรมพื้นฐานของนิเทศ-
 ศาสตร์ให้ได้ และหลักการพื้นฐานของสื่อ ก็คือ ความจริง ทำยังไง
 ให้คนในสังคมลุกขึ้นมาแล้วบอกว่าเราเคารพความจริง เราสื่อสาร
 ด้วยความจริง เราช่วยกันค้นหาความจริง และการสร้างความน่า
 เชื่อถือให้กับสังคม

เรามัวไปสาละวอนอยู่กับเทคโนโลยีมากมายไปหมด
 จนกระทั่ง ทrust (Trust) กับ ทรัสต์ (Trust) มันหายไป”

ในแง่ปัจเจกชน คน...คนหนึ่ง ที่กำลังสวมบทผู้เสพและ
 ผู้สร้างสื่อ เดิน นั่ง ยืนก้มหน้าจิ้มมือถืออยู่ ต้องทำตัวกันอย่างไร
 สำหรับมุมมองของ พิภพ พานิชักดิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้าน
 สื่อสารมวลชน กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เขาฟันถึง
 เด็กและเยาวชน ในฐานะอนาคตของประเทศชาติไว้ว่า

“ไม่อยากให้เราเป็นนักเสพติดียอดแชนร์ แต่อยากให้เป็น
 นักเสพติดียอดเซนจ์”

“สมมติโพสต์เรื่องอะไรซักอย่าง มียอดล้านแชนร์ คุณกลายเป็น
 เป็นเน็ตไอดอล อีกคนโพสต์ ศาสตร์พระราชา ได้มาทำลิปโลก
 แต่หนึ่งในลิปนั้น มีคนนำศาสตร์พระราชาไปปรับใช้ในชุมชน
 ของตัวเอง ถามว่าลิปโลกนั้น มีค่าเท่ากับแปลงเศรษฐกิจพอเพียง
 ซักสิบแปลงหรือเปล่า เราจึงน่าจะนำกันเข้ามาสู่ยุคแห่งการ
 เปลี่ยนแปลง”

แม้ดูแล้วว่า สังคมเรายังไล่ไม่คอยทัน “คลื่นสื่อ-สึนามิ”
 ลูกใหญ่ในท่าไหนก็ แต่อย่างน้อยคงพอจะรับรู้กันแล้วว่าใครกำลังวิ่ง
 ...ใครวิ่งช้า...ใครวิ่งเร็ว และยังมีใครอีกหลายคน ช่วยกันตะโกน
 บอกทาง ช่วยดึง ช่วยลากพวกเราให้ขึ้นที่สูงไปอยู่ในที่ปลอดภัย

ที่สำคัญ...หากมองลึกลงไปให้ดี ผืนน้ำได้คลื่นยักษ์นี้
 ไม่ต่างอะไรกับ “มหาสมุทรแห่งข้อมูล” ที่มีเรื่องราว ความรู้
 ภูมิปัญญาทุกแขนงให้เราได้ชอกแซก ค้นหา ค้นคว้า แลกเปลี่ยน
 เรียนรู้และนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างมหัศจรรย์..Just Enjoy the
 Show!! 🍷

ผศ.ดร.วิไลวรรณ จงวิไลเกษม อาจารย์มหาวิทยาลัย-
 ไฟแรง เคยสะท้อนถึงปรากฏการณ์นี้ไว้

“ณ วันนี้ พูดตรงๆ นะคะว่า ผู้สอนในมหาวิทยาลัยนั้น
 สอนหนังสือยากมาก ด้วยที่ความรู้นั้นมีอยู่บนโลกไซเบอร์เยอะมาก
 แล้วตำราเรียนที่ว่าไว้ คิดว่านักทฤษฎีสื่อสาร ถ้าฟื้นขึ้นมาทำนอง
 ตกใจ ตำราเรียนต่างๆ มันถูกฉีกทิ้งได้โดยสิ้นเชิง”

“ทุกวันนี้คนเรียนรู้แต่แพลตฟอร์ม เรากำลังหลงทาง
 หรือเปล่า สุดท้ายน่าจะกลับไปทบทวน เราต้องฉลาดในการเสพสื่อ
 อาจารย์ในสถาบันการศึกษาต้องรู้เท่าทันเหมือนกัน แต่ตอนนี้ทุกคน
 ต่างกระโจน กระโจนไปที่แพลตฟอร์มโดยลืมคอนเทนต์หมดเลย”

“แง่มุมสำคัญ เราควรให้แง่มุมกับนักศึกษา ไม่ใช่แค่ให้
 ทักษะการสื่อสารเท่านั้น ไม่งั้นก็ไม่ต่างอะไรกับเด็กแปดขวบก็ถ่าย
 คลิปวิดีโอได้ ได้ภาพชัดกว่าผู้ใหญ่ซะด้วยซ้ำ แต่เนื้อหาหกละ”

เช่นเดียวกับ รศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล นักวิชาการด้าน
 ขับเคลื่อนสื่อสร้างสรรค์ ที่กระตุกต่อมคิดในประเด็นความจำเป็น
 อยู่ของฐานรากนักสื่อสารวิชาชีพ

-4-

เล่นใบ...ลอยเรือ

เมื่อความเปลี่ยนแปลงเป็นนิรันดร์ เพียงมี สติ-รู้เท่าทัน ปรับใบเรือรับทิศทางลม
 นอบน้อมคลื่นที่ม้วนตัวมาจะหนักบ้าง เบาบ้าง จับหางเสือให้มันตามทิศทางที่วางไว้
 เราย่อมเล่นเรือลอยบนทะเลแห่งชีวิตนี้ได้อย่างเป็นสุข... 🍷

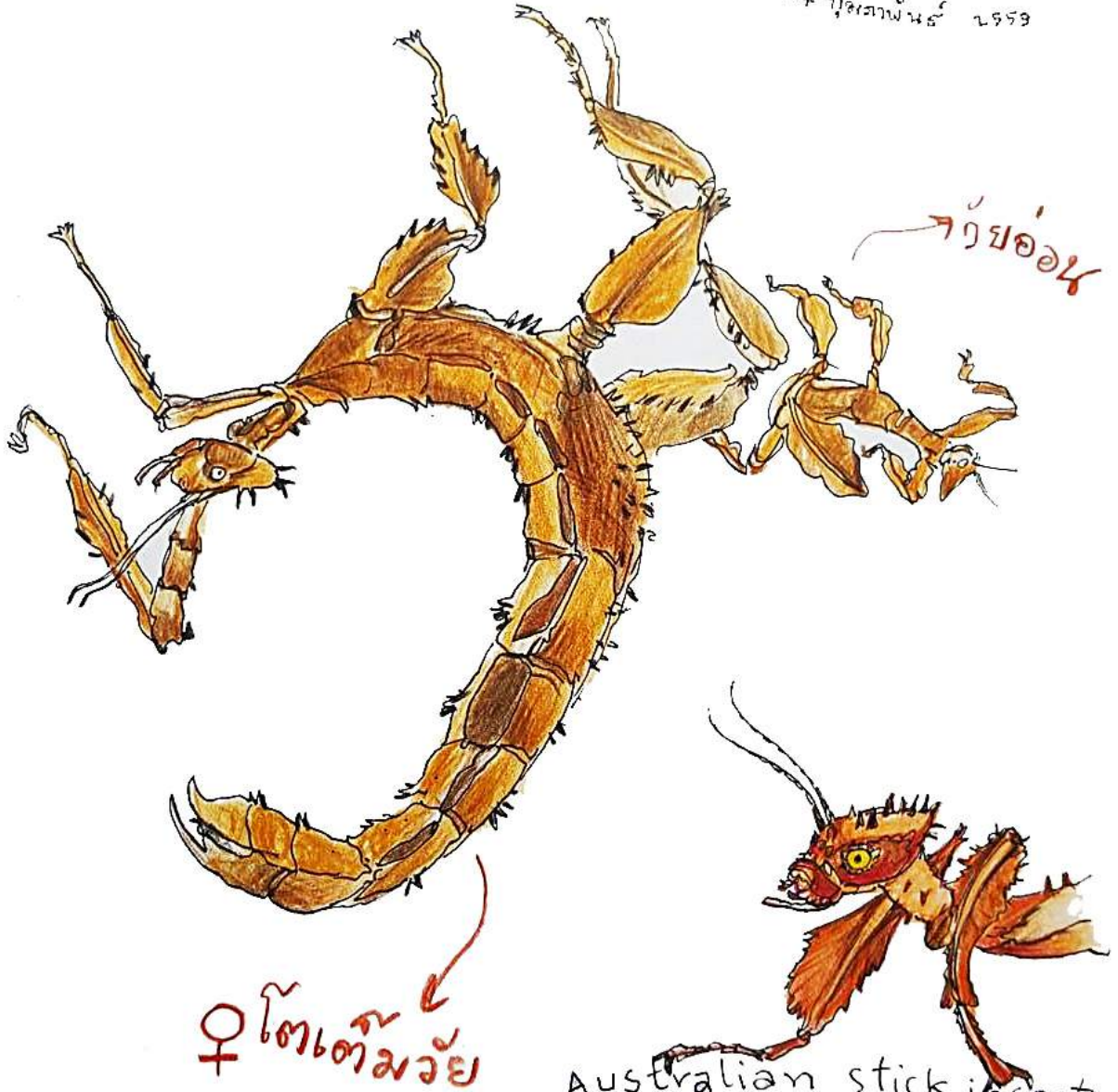

বাদดาบัดใจ

เรื่อง/ภาพ : ครูกุ้ง

การเปลี่ยนแปลงแบบ ค่อนข้างค่อยๆ
ของ คีบักเตา กิ่งไม้ออสเตรเลีย
พฤษศยปีที่ 4 พฤษภาคม 2559

♀ โต้เต้ามวย

โต้เต้ามวยที่ตัวเมียโตกว่า
ตัวเมีย ♀ ยาว 14 ซม.
ตัวผู้ ♂ ยาว 9 ซม.
กินใบฝรั่ง ใบมะม่วง
ใบยูคาลิปตัสก็กิน

Australian stick insect
Extatosoma tiaratum
ถิ่นกำเนิดใน ออสเตรเลีย
ถูกนำมาเลี้ยงโดยผู้จีนชอบ
สัตว์แปลกๆ มีอายุราว 9-10
เดือน จากไข่ เป็นตัวอ่อน 3 เดือน
จากนั้น ช่วง 5-6 เดือน adult

Facebook: บ้านทึกลีไม้ by ครูกุ้ง

อ่านโลกรอบตัว

เรื่อง/ภาพ : เข็มพร วิรุณราพันธ์

เยี่ยมชมห้องเรียน สร้างพลเมือง ในแดนจิงโจ้

เมื่อ 2 ปีก่อนได้มีโอกาสไปศึกษาดูงาน โรงเรียนระดับประถมศึกษาแห่งหนึ่งในรัฐนิวเซาท์เวลล์ ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมที่ใช้หลักการเรียนแบบ “ถักทอ” เป้าหมาย คือให้เด็กมีความเป็นพลเมือง เรียกว่าเป็นการเรียนแบบบูรณาการ...ความน่าสนใจอยู่ตรงที่ โรงเรียนแห่งนี้เขาจะถักทอ ร้อยเรียงเส้นด้ายยังงี้ ให้เด็กได้ความรู้ที่นอกเหนือจากตัวหนังสือเป็นรายวิชาและยังเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ด้วย

Middle Harbour Public School เป็นโรงเรียนที่ได้เข้าไปเยี่ยมชมในครั้งนี้ ความประทับใจแรกๆที่เห็นก่อน เข้าห้องเรียน เด็กทุกคนจะเอากระเป๋านักเรียนแขวนไว้หน้าห้อง ก็สร้างความน่าสงสัยว่า แล้วเด็กเอาอะไรไป เรียนข้าง ในห้องล่ะ...คำตอบได้อยู่ในห้องเรียน เมื่อเข้าไปจะเห็นมุมหนังสือทุกประเภทอยู่หลังห้อง จัดวางเรียงอย่างน่าอ่าน รอบห้องมีข้อมูล และรูปภาพ สื่อการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบเหมือนมีห้องสมุดย่อๆ อยู่ในห้องเรียนเลย ตอนที่เข้าไปครูกำลังสอนวิชาภาษาอังกฤษอยู่พอดี กระบวนการจัดการเรียนการสอนจะ เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบ Active learning ไม่ท่องจำตามตำรา ครูจะให้เด็กๆ อ่านวรรณกรรมที่เป็นหนังสือภาพ (Picture Book) เรื่องมีอยู่ว่า เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมมหาที่เขาล้างไว้ลอยน้ำหายไป ต้องตามไปช่วยเหลือ ลักษณะการ

นำเสนอเป็นภาพประกอบพร้อมคำบรรยายเพียงเล็กน้อย แต่ครูสามารถสอนเด็ก โดยใช้หลักการ “ตั้งคำถาม” ให้กับเด็ก ลำดับแรกครูจะถามเด็กว่า เรื่องราวที่อ่านเชื่อมโยงกับอะไรได้บ้าง จับประเด็นได้อย่างไรทักษะที่เกิดขึ้นกับเด็กคือ การเริ่มที่จะต้องคิด วิเคราะห์เพื่อค้นหาคำตอบ สิ่งที่ได้จึงไม่ใช่เพียงแค่เรียนรู้ทักษะการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ แต่จะเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมได้ด้วย เหตุใดทำไมถึงเกิดน้ำท่วมและจะต้องแก้ปัญหาอย่างไร รวมไปถึงสร้างอารมณ์สุนทรีย์ให้กับเด็กว่า อ่านแล้วรู้สึกอย่างไร สร้างนิสัยความเห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าและสิ่งมีชีวิตรอบตัว ผ่านประเด็นการช่วยเหลือสัตว์ เป็นต้น

ลำดับที่สอง ได้สอดแทรกทักษะความเป็นพลเมืองโลกเข้าไป โดยให้เด็กจะต้องทำงานกลุ่มร่วมกันอภิปรายว่า ปัญหา น้ำท่วมที่เกิดขึ้น มีประเทศเพื่อนบ้านหรือโซนเอเชียประเทศใดที่เกิดปัญหาน้ำท่วมบ้าง แล้วทางประเทศออสเตรเลียจะมีองค์กรใดบ้างที่จะสามารถเข้าไปช่วยเหลือ โดยให้เด็กค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตตามเวลาที่ครูกำหนด ลำดับที่สาม ในช่วงนี้จะเห็นการถกทอทักษะการรู้เท่าทันสื่อ เด็กจะต้องวิเคราะห์สิ่งที่อ่านเป็นเรื่องแต่งหรือเป็นข่าวสาร ผู้เขียนเขาต้องการบอกอะไร และเขาทำสำเร็จมั๊ย มีอะไรยังไม่บอกอีกบ้าง และเรารู้สึกอย่างไรกับเรื่องนี้ ในประเด็น “การคัดกรองข้อมูลข่าวสารในสื่อดิจิทัล” (information & Digital literacy) ทักษะการจัดสรรเวลาในหน้าจอก็เพื่อค้นหา

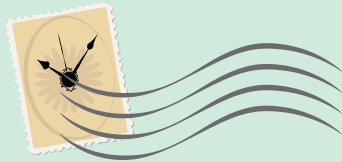
ข้อมูลอย่างมีเป้าหมายว่าจะหาข้อมูลมาทำอะไร เด็กจะต้องตรวจสอบข้อมูลที่ได้และจะต้องนำข้อมูลนี้มาร่วมแลกเปลี่ยนกับเพื่อนๆ ว่าเพื่อนๆ มีความคิดเห็นอย่างไร ได้ข้อมูลมาเป็นอย่างดีเพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้โดยออกไปนำเสนอหน้าชั้นเรียน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน....

จะเห็นว่าเพียงแค่วิชาภาษาอังกฤษวิชาเดียวแต่สามารถหักถอความรู้ของวิชาอื่นๆ เข้าไปครูจะต้องทำการบ้านว่าภายในหนึ่งวิชาครูจะถกทอวิชาตนเองเข้ากับทักษะใดบ้าง เพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้ให้กับเด็กสามารถจับประเด็น คิดวิเคราะห์ อย่างมีวิจารณญาณ และมีหลักสิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนเข้าไปผนวกให้เด็กเป็นพลเมืองที่ไม่เพียงแต่คิดถึงแต่ตนเองแต่คำนึงถึงส่วนรวม สังคมและโลก

หากหันมามองประเทศไทยจะอย่างไรให้เด็กไทยเรามีห้องเรียนเพื่อสร้างพลเมืองแบบนี้ทั่วประเทศ 🍀

ไปรษณียบัตรภาพถ่าย

ขั้นตอน

- ๑ นำภาพถ่ายที่ต้องการจะทำเป็นโปสการ์ดมาทากาวด้านหลัง (ด้านสีขาว)
- ๒ ตัดบนกระดาษเลือกกระดาษว่าจะเอาแบบไหน จะเป็นกระดาษน้ำตาลหรือกระดาษการ์ด ที่สำคัญต้องไม่มันเพราะจะเขียนได้
- ๓ ตัดขนาดให้เท่ากับภาพถ่ายหรือจะให้มันขนาดใหญ่กว่าภาพถ่ายก็ได้
- ๔ ออกแบบพื้นที่สำหรับใช้เขียนตามสไตล์ของแต่ละคนโดยต้องมีพื้นที่สำหรับจำหน่ายถึงผู้ที่ส่งด้วย จะทำในคอมพิวเตอร์แล้วพิมพ์ออกมา หรือจะเขียนเองก็ได้ ถ้าทำในคอมฯ ให้พิมพ์ออกมาก่อนจะติดภาพถ่ายนะจ๊ะ

เหิง-อู๋-ลิว

เรื่อง Tapir the Mix

สื่อ เปลี่ยน สังคม...สังคม เปลี่ยน สื่อ?

เพราะสื่อเปรียบเสมือนโรงเรียน ห้องใหญ่ของสังคม ทุกคนจึงมีส่วนปั้นแต่งสังคมของเราให้น่าอยู่ไปด้วยกัน...ลองมาฟัง มุมมองที่คนละและปณิธานของคนวงการสื่อกันว่า “สื่อ” มีส่วนช่วยสร้างความเปลี่ยนแปลง ทำให้สังคมดีขึ้นอย่างไร

เก่ง - รัชช ประทุมวรรณ

นักร้องแนวสัทวาเปิดสะก้าด

“สื่อต้องนำเสนอแต่ดี มุมมองดีๆ ในสังคมบ้าง เพื่อเชิดชู และให้กำลังใจ ให้คนอยากทำความดี ไม่ใช่ไม่ให้เสนอเรื่องไม่ดี เพื่อเป็นอุทาหรณ์ แต่อยากให้เน้นความสำคัญที่เรื่องดีๆ มากกว่านี้อีกเยอะๆ และเป็นข่าวที่มีประโยชน์ เป็นข้อมูลที่ผู้เสพข่าวเอาไปใช้ต่อในชีวิตประจำวันและเกิดประโยชน์แก่ตัวเอง และสังคมมากขึ้น สื่อต้องร่วมมือกันทำข่าวที่มีอิทธิพลให้ประเทศเจริญก้าวหน้า และช่วยเป็นหูเป็นตาให้ประชาชนเมื่อมีโอกาส ต้องเป็นกระบอกเสียงในกาลเทศะที่สมควร

ส่วนผมเอง บอกกับตัวเองว่า จงพูดให้น้อยและทำให้เยอะ ฟังเสียงคนอื่นได้ แต่อย่าให้เสียงคนอื่นดังกว่าเสียงเรา จงมีศรัทธาในการใช้ชีวิต จงเป็นคนดี เคารพในอาชีพ และเกิดมา 1 ครั้งชีวิตมีค่า จงตอบแทนบุญแผ่นดินในแบบของตนเอง”

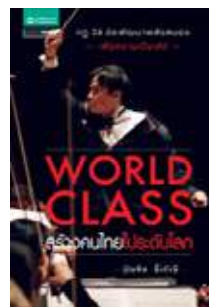
ม้ายเดี่ยว - อภิเชษฐ์ เอติรัตนะ

ดีไซน์เนอร์อีสานรุ่นเยาว์

“ก่อนจะทำให้สังคมดีขึ้น อันดับแรกเราต้องเริ่มต้นที่ตัวเองก่อน ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ใคร เชื่อมั่นในสิ่งที่ตัวเองทำ มีเป้าหมายที่ชัดเจน อย่างมีะเดี่ยว เราเป็นอย่างนี้ เราก็คต้องทำตัวให้เป็นผู้นำเพื่อน ทำให้เหนือกว่าเขา ให้ทุกคนเกรงใจ คนเราไม่ว่าจะเป็นเพศไหน หรืออายุเท่าไร เราควรให้เกียรติกัน หันหน้าเข้าหากัน และต้องเป็นคนดีคะ

อย่างสื่อเฟสบุ๊ค ม้ายเดี่ยวว่าเป็นสื่อที่สำคัญนะคะ โพสต์ดีก็ดี แต่ผลเสียก็เยอะ เราควรจะช่วยกันโพสต์แต่เรื่องดีๆ เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้เยาวชน เพราะเฟสบุ๊คมันกว้างและสามารถสื่อสารกันได้เร็ว

ดีใจนะคะ ที่ทำให้ได้กรุ่นใหม่ที่ชอบแบบเดียวกันติดตามเห็นสิ่งที่เราทำเป็นสิ่งที่ดี ได้สานต่อความฝันและเป็นกระบอกเสียง เป็นตัวแทน แต่ก็อยากให้ทุกคนเป็นตัวของตัวเองให้มากที่สุด”

น้ำเย็น - เรวัต สังข์ช่วย

ดีเจขวัญใจเด็กๆ แห่งคลื่นวิทยุเด็กและเยาวชน
FM 105 MHz

“ในยุคข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดน สื่อได้แสดงบทบาทอย่างโดดเด่นในฐานะผู้นำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วและหลากหลายช่องทาง สื่อมีอิทธิพลต่อทัศนคติและการดำรงชีวิตของผู้คนบนโลกใบนี้ จรรยาบรรณที่สำคัญของสื่อ คือหลักการมีคุณธรรม นอกจากงดเว้นการนำเสนอข้อมูลอันเป็นเท็จหรือเป็นพิษแล้ว สื่อยังต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่อันยิ่งใหญ่ประการหนึ่ง คือ “การสร้างสรรค์สังคมอยู่เย็นเป็นสุข” เช่น ผลิตรายการที่สร้างแรงบันดาลใจใหม่ๆ เผยแพร่ข่าวสารที่ช่วยพัฒนาทางด้านจิตใจ หรือยกย่องบุคคลต้นแบบแห่งความดีงาม เป็นต้น ความท้าทายในการเปลี่ยนแปลงตัวเองของสื่อ คือ การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่ทำให้สังคมดีขึ้นอย่างแน่นอน”

“ที่น้ำเย็นเป็นต้นแบบ เป็นไอดอล เป็นฮีโร่ ของเด็กๆ แฟนรายการ โดยเนื้อแท้ดั้งเดิมที่น้ำเย็นเป็นคนกวนและตัวแสบมาก เมื่อมาสวมบทบาทสื่อ และเป็นสื่อสำหรับเด็กด้วย ยิ่งต้องระมัดระวังในการใช้คำพูดและการสื่อสารทุกรูปแบบ ไม่ได้รู้สึกอึดอัดนะครับ กลับรู้สึกว่าต้องขอบคุณโอกาสตรงนี้ เพราะที่น้ำเย็นเองก็จะได้เป็นคนดีไปพร้อมๆ กับการเป็นเด็กดีของแฟนคลับด้วย เชื่อว่าถ้าเราช่วยกันปลูกต้นไม้แห่งความดี ดอกผลของต้นไม้ต้นนี้ก็ย่อมเป็นความดีงามด้วยเช่นกัน”

จัสมิน - พิศรวลี

ดำรงธรรมประเสริฐ

นักร้อง Cover เสียงใสจากสะพานมอญ

“ในปัจจุบันมีสื่อต่างๆ มากมายให้เราเลือกชม เราสามารถเลือกรับได้จากหลายช่องทางมาก หนุคิดว่า การที่เรารู้จักการใช้สื่อต่างๆ อย่างถูกต้อง เช่น การเลือกรับหรือแบ่งปันข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นอย่างเหมาะสม การแสดงความคิดเห็นบนโลกออนไลน์อย่างมีวิจารณญาณ ฯลฯ ก็สามารถช่วยทำให้สังคมดีขึ้นได้ค่ะ”

“ในส่วนของหนุจะช่วยกันสร้างสิ่งดีๆ แบ่งปันสิ่งดีๆ ให้คนอื่นเพื่อให้เกิดสิ่งดีๆ ขึ้นทั้งบนสื่อต่างๆ และสังคมค่ะ”

เป็ก - ศิเรมอร อุณหรูป

นักเขียนหญิง หัวใจละเมียด

“ต้องเริ่มจากตัวนักเขียนเอง ควรมีเนื้อสำนึกที่ลึกและชัดเจน ต่อสิ่งที่ตนให้ค่า - ความหมาย ผ่านการรอนแรมกับกาลเวลาและจุดที่นิ่งมองโลกทั้งใบอย่างละเอียดอ่อน ทั้งยังพร้อมเป็นกลางมากที่สุดก่อนอื่น - เพื่อเคลื่อนไหวงาน เขียนผ่านใจ ทั้งดวงอย่างสมค่า กล้าหาญและจริงใจเสมอกับปลายทางของงานแต่ละชิ้น”

เริ่ง - เริ่งฤทธิ คงเมือง

ช่างภาพสารคดีกลุ่ม 1OFOTOS

“บทบาทของช่างภาพสารคดีคือ ผู้บอกเล่าเรื่องราวความเป็นไปที่อิงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นด้วยศิลปะในภาพถ่ายที่สามารถสะกดผู้คนในสังคมหยุดมอง กระตุ้นความกระหายใคร่รู้ ในเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

ข้อมูล เรื่องราวที่ถูกเคลือบไว้ด้วยองค์ประกอบศิลป์ในภาพถ่ายสารคดี เปรียบได้เหมือนเมล็ดข้าวกล้องฟองเคลือบซีอิ๊วโกแลต เมื่อพันความหวานหอมของซีอิ๊วโกแลตเข้าไปคนเสพก็ได้รับวิตามิน สารคดีช่วยส่งผ่านความรู้ความเข้าใจแก่ผู้คนในสังคม และสร้างความตระหนักได้ในลักษณะนี้ เมื่อผู้คนรับรู้และตระหนัก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความโหดร้ายของสงคราม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ความเหลื่อมล้ำในสังคม หรืออื่นๆ พวกเขา ก็จะร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีตามกำลัง ตามบทบาทและหน้าที่ในที่สุด”

ท่ามกลางคลื่นยักษ์ “สินามิสือ” ที่กำลังถาโถม
ซัดพลเมืองโลกในยุค “สื่อหลอมรวม” อย่าง
บ้ำระห่ำ หลายคนตั้งจม ก้มหน้า ริ่งหนี ริ่งตาม
ไม่รู้ทิศ ไม่รู้ทาง สับสนอลหม่าน สะเทือนกัน
ทั้งแผ่นดิน แผ่นน้ำ

ขณะเดียวกันนั้น ยังมีความพยายาม
ของคนหลายคน ที่คล้ายกำลังทำหน้าที่ต่อเรือ
“โนอาห์” ที่หวังจะสามารถกอบกู้ชีวิตสร้างสติให้
ตื่นรู้ สร้างทักษะ ให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง
ของโลก...โลกเสมือนที่เคลื่อนไหวกันอยู่บนอากาศ
อยู่ทุกวันนี้

“ดีจัง” ขอมอบพื้นที่ให้ “คนต่อเรือ” สองสาว
แถวหน้าได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์สู่การระครองตัวให้
อยู่ดี เริ่มจากมุมมอง การสร้างกลไกป้องกัน รู้ทัน ฉลาดใช้
สื่อในโลกเสมือน ของ **ดร.ศรีดา ตันทะอธิพานิช** กรรมการ
ผู้จัดการ มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย

และอีกมุมมองกระซอกใจของ **คุณอัญญาอร
พานิชพิงรัถ** ประธานเครือข่ายครอบครัวเผ่าระวังสื่อและ
สร้างสรรค์สื่อ

หวังใจว่านับจากบรรทัดนี้ สังคมไทยอาจจะมี
แนวร่วม “คนต่อเรือ” เพิ่มขึ้นอีกบ้าง...ไม่มากก็น้อย

เรื่อง : ภูดา

ภาพ : สายัณห์ ชื่นอุดมสวัสดิ์

คนต่อเรือ

กลางคลื่นยักษ์

สินามิสือ

ดร.ศรีดา
ตันทะอธิพานิช
ผู้พิทักษ์แห่ง “โลกเสมือนจริง”

ทุกวันนี้ โลกเสมือนจริง โลกออนไลน์ หรือ
โลกในอินเทอร์เน็ต ดูจะมีพลังอำนาจ
ที่ไม่จำเพาะคนหนุ่มสาววัยทำงานเท่านั้นที่ต้อง
ตั้งรับปรับตัว วิ่งตามโลกของเทคโนโลยีให้ทัน
แต่โลกเสมือนนั้นได้มาถึงมือของลูกเล็กเด็กแดง
และปู่ย่าตายายของพวกเราแล้ว...แน่นอนโลกมัก
มีสองด้านเสมอ...เราเตรียมรับมือกันอย่างไร”

“ติจิ่ง” ได้มีโอกาสพูดคุยกับ คุณอ้อ-ดร.ศรีดา ตันหะอธิพานิช
กรรมการผู้จัดการ มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย คุณแม่
ลูกหนึ่ง วัย 51 ปี ที่สำนักงานมูลนิธิแควแยกถนนเจริญนคร
โดยตลอดสองชั่วโมง เธอได้พาท่องโลกเสมือน และเล่าถึงแผน
พิทักษ์เด็กจากภัยโลกออนไลน์ที่ลึกลับและอาจสาหัส หากสังคม
ทุกส่วนไม่ร่วมมือกัน

๑ พัฒนาการของโลกอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยเป็นอย่างไร

อินเทอร์เน็ตของประเทศไทยเริ่มประมาณปี 2535-2536
มีผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์รายแรกเกิดขึ้น ในปี 2538
อินเทอร์เน็ตบ้านเราบูมขึ้นเรื่อยๆ มี Internet Thailand ซึ่งเป็น
ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายแรก จากนั้นมี Lox Info และอีกหลาย
บริษัทตามมา ประชาชนที่รู้เรื่องอินเทอร์เน็ตสมัคร Account ได้
แล้วมีหนึ่ง Account หนึ่งโมเด็ม ผ่านสายโทรศัพท์ รับส่งเมลล์
ดูเว็บได้ แล้วพัฒนาเรื่อยมาจนมี Lead line และมี ADSL เป็นวงจร
ถาวร แต่ก่อนจะใช้ที่ต่อโทรศัพท์ พอใช้เสร็จวางสาย มาใช้โทรศัพท์
ธรรมดา ใช้เสียงธรรมดา เป็นยุคเปลี่ยนผ่าน ตอนนี้มี Modem
Router วางที่บ้านเรา แล้วก็เปิดสัญญาณ Wi-Fi สามารถใช้ได้ทั้ง
Land ทั้ง Wi-fi 24 ชม. จนมาต่อเน็ตบนมือถือได้ 3G 5G อะไรก็
ว่าไป เหล่านี้คือพัฒนาการ

๑ เริ่มเกี่ยวข้องกับงานผลกระทบที่มีต่อเด็กและเยาวชนอย่างไร

ช่วงทำงานอยู่ที่เนคเทค (NECTECH) พยายามผลักดัน
อินเทอร์เน็ตในมหาวิทยาลัยในโรงเรียน ทำโครงการเล็กๆ เรื่อง
อินเทอร์เน็ตเพื่อภาครัฐ ปัจจุบันถูกพัฒนามาเป็น สำนักงานรัฐบาล
อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นองค์การมหาชนแล้ว

พอปี 2540-2541 ยุคที่อินเทอร์เน็ตเริ่มส่งผลกระทบ
ด้านมืด ได้รับมอบหมายให้ไปศึกษาผลกระทบที่มีต่อเด็กและ
เยาวชนมีอะไรบ้าง ติดเน็ตเกม โดนหลอก เด็กโดนหลอก เด็กดู
เว็บโป๊ ส่วนใหญ่เป็นกรณีจากต่างประเทศ

คือปีนั้นเป็นปีที่หญิงชายชาวอเมริกันจะนอนด้วยกันแพร่ภาพเข้ามา แล้วเด็กพวกนั้นยังเวอร์จิ้น แต่รู้สึกว่าเป็นความงดงามที่จะนอนด้วยกันครั้งแรก ซึ่งรูปแบบนั้นตอนนั้นเรียกว่า Broadcast ตอนนี่เรียกว่า Live รัฐบาลเลยตื่นตื่น เราจึงได้รับมอบหมายให้ไปชี้แจงกับสวช. (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ) ว่า จะเสียวัฒนธรรมมัย เพราะเรื่องเพศมันเป็นเรื่องปิด เขาถามว่าจะปิดกันได้อย่างไร

ตอนนั้นชัดเจนว่ารัฐบาลของเราไม่รู้เรื่องอินเทอร์เน็ตเลย ยังไม่มีความเข้าใจว่าอินเทอร์เน็ตคืออะไร ปิดบล็อกยังไง ใครดูแล หลังจากไปชี้แจง เลยต้องทำงานเกี่ยวกับผลกระทบด้านลบต่อเด็กและเยาวชนเรื่อยมา

๑๑ มุลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย เกิดขึ้นอย่างไร

ราวปี 2545 ดร.ไพรัช¹ เป็นผู้อำนวยการเนคเทคตอนที่ทำงานอยู่ ตอนหลังท่านมาเปิดมูลนิธินี้ เลยชวนมาทำมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย คือ จะทำอะไรให้สังคมเราอยู่กับอินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ เพราะเห็นว่าเราดูแลเรื่องพวกนี้มาก่อน ตั้งแต่ยุคบุกมายุคคลบ มาถึงการป้องกัน

¹ ศาสตราจารย์ ดร.ไพรัช รัชพงษ์ ผู้อำนวยการคนแรกของศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค)

ช่วงเปลี่ยนผ่านมาเป็นยุคมือถือ
ห้าปีหลังนี้ เปลี่ยนหนักเลย ทุกอย่างไปเร็วมาก
เริ่มจากการไม่มีกลายเป็นมี จากไม่เรียลไทม์
ยังสลิปส์ชั่วโมงก็เป็น 24 ชม. แล้วเร็วมากขึ้น
และติดตัว

เรากำลังสร้างคนรุ่นใหม่ ที่มีดีคิว คือไม่ใช่
สักแต่จะใช้เป็น แต่ต้องใช้มันในทางบวกและ
ใช้ด้วยความรับผิดชอบ

พอทำไปได้สองสามปี คนเริ่มมาสนใจอินเทอร์เน็ตด้านลบ
มากขึ้น คือ เราเป็นคนแรกๆ ที่ใช้คำว่าอินเทอร์เน็ตเน่ตปลอดภัย
สร้างสรรค์ คือมันเป็นสื่อสองด้าน แล้วเราเอาคำนี้ไปผลักดันใน
รัฐบาล ในกระทรวง เกิดเป็นศูนย์อินเทอร์เน็ตเน่ตปลอดภัย สร้างสรรค์

๓ ภัยออนไลน์ ตอนนั้นมืออะไรบ้าง

ในต่างประเทศ จะแบ่งภัยออนไลน์หลักๆ คือการติดต่อ
คนแปลกหน้า โดนหลอกขายของ เด็กโดนถ่ายภาพ

ตอนแรกเราทำเรื่อง การติดต่อ และเนื้อหา อันที่สาม
เป็นเรื่องของ พฤติกรรม เพราะเนื้อหาในอินเทอร์เน็ตมันเยอะมาก
เป็นได้ทั้งความรู้ โอเคดี และเป็นชักจูง เป็นความเห็น เป็น ดราม่า
คือ เชื่อทั้งหมดไม่ได้

ทีนี้เรามองว่า ผู้ใช้เท่านั้นที่จะต้องดูแลตัวเอง อันนี้คือ
อันที่หนึ่ง ซึ่งเรามีกลุ่มเป้าหมายที่จะทำงานกับเด็กและเยาวชน

User ที่เป็นเด็ก เยาวชน แล้วก็พ่อแม่ คือ เรามองว่าพ่อ
แม่หรือครูเป็นคนหาเน็ต หากคอมพ์ให้ลูก สิบกว่าปีก่อนเด็กยังไม่มี
มือถือและมือถือก็ยังใช้เน็ตไม่ได้ เขายังต้องใช้เน็ตที่โรงเรียนหรือ
จากคอมพิวเตอร์ที่บ้าน

๓ เป้าหมายที่ต้องพิทักษ์ คือ เด็กและเยาวชน

ต้องดูแลเด็ก ต้องมีกฎหมายมารยาทในการใช้งาน ใน
ขณะเดียวกันต้องบอกภัยสามกลุ่มนี้ และต้องบอกวิธีการออนไลน์
ว่าต้องระวังอะไร ต้องดูคนแบบไหน คบคนแบบไหน คุยกับคน
แบบไหน ส่วนเนื้อหาต้องดู เพราะมีทั้งบวก ทั้งลบ ทั้งเทา มีทั้ง
ความคิดเห็นที่มันไม่ใช่ความเป็นจริง เชื่อถือไม่ได้ จะไปอ่านกระทู้
เสิร์ชเจออะไร แล้วเชื่อไปหมด ก็ไม่ใช่

หรือวิธีการค้นหา ต้องดูว่าเว็บที่เข้าไปเนี่ย เชื่อถือได้มั้ย
อัปเดตเมื่อไหร่ คนเขียนเป็นใคร เพราะเมื่อก่อนเด็กก็เสิร์ช ก็อป
แล้วแปะ เอาไปใช้ส่งรายงาน แล้วก็ต้องสอนคุณครูด้วย วิธีตรวจ
การบ้านเด็ก เช็คเด็ก เช็คข้อมูลหรือการอ่านสรุปวิเคราะห์ ว่าเด็ก
ทำเป็นมั้ย ไม่ใช่ทำเล่มรายงานหนาๆ แต่ถามอะไรไม่รู้เรื่อง

สิ่งเหล่านี้ คือ สิ่งที่เราทำงาน ให้เขารู้จักอินเทอร์เน็ต
พ่อแม่สมัยก่อนไม่เหมือนสมัยนี้ มือถือ Line เล่นไม่เป็น เดี่ยวนี้มี
สมาร์โฟน เข้าอีเมล การปิดเว็บเบราว์เซอร์ การเสิร์ช คือ หลักสูตร
ที่เราสอน มีตั้งแต่สมัครอีเมล ใช้เบราว์เซอร์ การเสิร์ชเว็บ คืออะไร
ดูประวัติการใช้งานของลูกได้มั้ย คือ จะมีโปรแกรมที่มอนิเตอร์
หรือปิดบล็อกมาจากของต่างประเทศ ซึ่งโหลตมาใช้ได้ฟรี ก็สอนให้
รู้จักใช้กัน

แต่กลุ่มเป้าหมายใหญ่มาก เราทำไม่ไหวหรอก ช่วงแรก
มีเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ ที่อบรมกัน มีความรู้มาแนะนำกัน
แต่ไปได้ไม่เท่าไร เพราะผู้ปกครองไทยกับเรื่องฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์
เรื่องทักษะพื้นฐาน คือ เวลาเขาใช้เขาติดปัญหาโน่นนั่นนี่ เขาก็เขื่อ
และอาจไม่ได้ใช้ต่อเนื่อง บวกกับเรื่องเศรษฐกิจสังคม บางทีปากท้อง
อันนี้ก็เป็นอีกชั้นหนึ่ง ส่วนมากผู้ปกครองเขาบอกว่าให้ครูดูแล
แล้วกัน มันมีการผลัดภาระไปมากันอยู่

๓ สถานการณ์เปลี่ยนผ่านสู่ยุค “สื่อหลอมรวม” เป็นอย่างไรบ้าง

วงเปลี่ยนผ่านมาเป็นยุคมือถือห้าปีหลังนี้ เปลี่ยนหนัก
เลย ทุกอย่างไปเร็วมาก เริ่มจากการไม่มีกลายเป็นมี จากไม่เรียล-
ไทม์ยังสลิปส์ชั่วโมงก็เป็น 24 ชม. แล้วเร็วมากขึ้น และติดตัว ไม่ต้อง
นั่งแปะที่บ้านเล่น หรือศูนย์คอม ตอนนั้นทุกคนมีติดตัวและเป็นการ
ติดตัวที่เร็วขึ้น เทียบแล้วปีนี้กลุ่มผู้ใช้มีทุกเพศทุกวัยมากขึ้น เด็กเริ่ม

เล่นอายุน้อยลง แต่ก่อนจะโหลดไฟล์ที่ โหลดรูปที่นานมาก ไฟล์ก็เป็นไฟล์ข้อมูล ไฟล์ภาพ ไม่ได้เป็นไฟล์หุรหุราเป็นหนังเหมือนทุกวันนี้

๓ การรับมือของสังคมเราต่อโลกออนไลน์เป็นอย่างไร

คนไทยเราเป็นสังคมตื่นรับ หมายความว่าเมื่อไรใหม่ๆ ก็เฮโลรับเสียจนล่มไปเลย เหมือนคอนเสิร์ตจะเข้าไปแห่จองตั๋วจนระบบล่มไปเลย เหมือนไอโฟนใหม่จะมาต้องจองกัน หนึ่งมาไทยก็เร็วมาก แต่บางที่เรารับเฉพาะด้านดีหรือด้านบันเทิงไป ไม่ได้มองว่าจริงๆ เขามีอย่างอื่น

อย่างเรื่องอินเทอร์เน็ต ไม่อยากให้ไปตื่นรับเรื่อง การใช้งานอย่างเดียว หรือไปตื่นรับอุปกรณ์อย่างเดียว ควรจะตื่นรับว่าทุกวันนี้มีโลกใหม่เกิดขึ้น โลกที่เราจะคุยกับคนได้มหาศาล มีการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วว่องไว คือ คนขายพูดแต่ด้านบวกมุมเดียว เราไม่ได้มองว่ามีด้านลบด้วย ถ้าใช้ไม่เหมาะสมเป็นโทษ ยังมีเรื่องของกฎหมาย เรื่องกฏกติกามารยาท เรื่องการรู้เท่าทันสื่อของตัวเอง หรือการที่ต้องดูแลบุตรหลาน ดูแลเด็ก หรือเรื่องของการเตรียมเด็กจากโรงเรียนแบบนี้ คือ เราไม่ได้คิดเลย

๓ การรู้เท่าทันสื่อ จะเป็นประเด็นที่เริ่มพูดถึงกันมากขึ้น

เรื่องการรู้เท่าทันสื่อในเมืองไทย ที่พูดถึงกันจริงๆ ไม่เกินสี่ห้าปีหรือหก บางโรงเรียนเพิ่งแค่สองปีนี่ อย่างปีนี้นำเรื่องใหม่ไปอบรมครูคือ เรื่อง DQ - ความฉลาดรู้ทันโลกดิจิทัล เพราะอิคิว ไอคิว รู้จักกันแล้ว แต่เด็กทุกวันนี้เขาเกิดมา แม่เปิดแท็บเล็ตให้ดู พอเด็กหนึ่งขวบสองขวบ พ่อแม่ให้ลูกเล่นเอง ให้เปิดการ์ตูนดูเอง โน่นนั่นนี่เอง แล้วเขาเรียกเด็กยุคนี้ไม่ใช่เจน Z แล้ว เขาเรียกว่าเจนอัลฟา (Generation Alpha) แล้ว คือ เด็กที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยี ดังนั้นถ้าจะวัดแค่ไปไอคิว หรือทักษะการเรียนรู้ หรือวัดอิคิว ความฉลาดจัดการอารมณ์ ไม่พอแล้ว เราต้องมาวัด DQ ความฉลาดทางดิจิทัลด้วย

๓ ความฉลาดทางดิจิทัล* (ดูภาพประกอบหน้า 43) คืออะไร

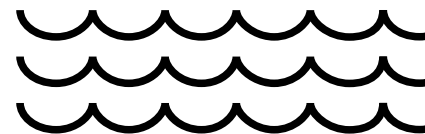
DQ คือ เรื่องที่ทำอยู่ในเมืองไทยตอนนี้ เราเป็นคนแรกๆ ที่ทำเรื่องนี้เหมือนกัน ตอนนี้อบรมครูอยู่ ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยตระหนัก ความจริงไม่ใช่เรื่องใหม่ เพียงแต่ว่าอันนี้จำเป็นหลายเรื่อง อย่างเรื่องอินเทอร์เน็ตปลอดภัยสร้างสรรค์ที่พูดตั้งแต่ปี 40 นั้นไม่ต่างจากอินเทอร์เน็ตปลอดภัยสร้างสรรค์เลย แต่มีเรื่องอื่นปนเข้ามาด้วย แล้วมาจัดกลุ่มใหม่กลายเป็น DQ

DQ พูดถึงการใช้สื่อดิจิทัล ต้องใช้อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ พูดถึงเรื่องความปลอดภัย เรื่องการติดต่อ เนื้อหา และพฤติกรรม ก็ยังอยู่ในนี้ เรื่องของ Digital Security เรื่องความปลอดภัยของซอฟต์แวร์ของระบบ เช่น ระบบคุณมีการตั้งรหัสผ่านมั้ย คุณใช้มือถือหรือคอมพิวเตอร์คุณมีการตั้งค่าความปลอดภัยมั้ย

หรือเรื่อง Critical Thinking ข้อมูลข่าวสารที่คุณได้รับมาแล้วต้องคิดวิเคราะห์เป็น หรือเรื่องของการสร้างสรรค์เนื้อหา คุณอยู่บนโลกดิจิทัลนี้ คุณสร้างคอนเทนต์ได้ตลอดเวลา คุณถ่ายรูป คุณเขียนบทความ แต่ต้องไปในลักษณะสร้างสรรค์ ถึงจะเป็น Digital Literacy หรือ รู้เท่าทันสื่อดิจิทัล ทั้งเป็นผู้เสพและผู้ใช้ และเป็นการคิดเชิงระบบเชิงประมวลผล เพราะว่าข้อมูลสารสนเทศทางดิจิทัลนั้นเยอะมาก ไม่ควรมองเป็นส่วนๆ ต้องหา เชื่อมโยงแล้วหาคำตอบ หรือเอาไปแก้ปัญหาที่ใหญ่ขึ้นได้ ไม่ใช่อ่านแค่นี้รู้ปัญหาได้เท่านี้ แก้ปัญหาได้เท่านี้ แต่ต่อไปคนที่อยู่ในโลกดิจิทัล ต้องคิดเชิงระบบ ประมวลผลได้เหมือนคอมพิวเตอร์ ที่ประมวลอะไรที่ใหญ่มาได้ ซึ่งมาจากข้อมูลเล็กๆ น้อยๆ เอามาต่อกัน คนต้องเป็นอย่างนั้น

ส่วนสิทธิบนโลกดิจิทัล คุณไปก็อปปี้ใครมา ไปเอาซอฟต์แวร์ ไปละเมิดหนังใครมา กฎหมายคืออะไร คุณผิดไม่ผิด หรือคุณเขียนเพลง อัดเพลงแล้วอัปขึ้นไป คุณร้องด้วย และคุณถ่ายเอง คุณต้องรู้ว่านี่คือทรัพย์สินทางปัญญาของคุณ เป็นสิทธิ์ของคุณ ในขณะที่คุณไปเอาของคนอื่นมา คุณไปละเมิดเขาทำไม่ได้ หรือสิทธิความเป็นส่วนตัว เราใช้เน็ตอยู่ คนไม่มีสิทธิ์ส่งสแปมหรือมาด่าเราว่า อีอ้วน คือ เรามีสิทธิ์ที่จะบอกว่าไม่ชอบในสิ่งที่เขาทำ คุณเลิกได้มั้ย ถ้าไม่ ฉันมีสิทธิ์บล็อกคุณนะ คุณมีสิทธิ์ในความเป็นส่วนตัวในโลกของเรา เรามีเรื่องซนซอซมซองใจ ไม่สบายใจ นี่คือความเป็นส่วนตัว ไม่ถูกรบกวนโดยใคร โดยสแปมเมอร์ โดยโฆษณา อันนี้ต้องรู้ว่าเป็นเรื่องส่วนตัว

ขณะที่เสรีภาพในการพูดในการแสดงออกบนโลกอินเทอร์เน็ตมีได้ แต่ต้องไม่ไปละเมิดคนอื่น แม้แต่เรื่องทรัพย์สินทางปัญญา มีเรื่องของตัวตน ว่าคุณเป็นใคร ในโลกของความเป็นจริง พอคุณขึ้นไปในอินเทอร์เน็ตแล้วคุณใช้รูปปลอม โปรไฟล์ปลอม หรือเวลาคุณไปแสดงตัวตนด้านมีดบนเน็ต เพราะคุณคิดว่าคุณไม่ต้องแสดงซึ่งหน้า อัจฉาเขา เพราะเป็นดาวเด่น พอเขาพลาดเดินกับหนุ่มหน่อย เดินกับเสี้ยก๊ากถ่ายรูป ก็เอาไปโพสต์เป็นนิรนาม

ไปโพสต์บอกนักศึกษาชายตัว บนเน็ตนี่มีที่ตั้งชื่อทุเรศๆ เยอะมาก คือ สร้างเป็นตัวตนของเราขึ้นมา อันนั้นจะเป็นตัวตนที่ทำให้คนอื่นเห็นคุณ คิดว่าคุณเป็นคนแบบไหน น่าคบหรือไม่ น่าคบ หรือกระตุกที่คุณโพสต์ที่คุณแชร์ ที่คุณแท็ก ก็แสดงความเป็นตัวตน เพราะฉะนั้นจะบอกว่า ตัวตนและชื่อเสียงบนโลกดิจิทัลก็สำคัญว่าจะทำให้เราเป็นบวกหรือเป็นลบ

๑ จะประเมินได้อย่างไรว่าใครมีความฉลาดทางดิจิทัล

ถ้าจะประเมินให้ลึกซึ้ง ต้องเป็นแบบให้คิดวิเคราะห์ สถานการณ์ เช่น เรามีรูปของโปรไฟล์ มาแล้วถามว่าอยากคบกับคนนี้ๆ มั้ย คิดว่าเขาเป็นคนยังไง คำตอบของเด็กเราจะประเมินได้หรือถามว่า ถ้าเขาได้รับฟอร์เวิร์ดอีเมลหรือคลิปไปมา ถามว่าทำยังไงต่อ บางคนบอกจะเก็บไว้ดู บางคนบอกว่าลบทิ้งเลย แล้วไปแจ้งความด้วย อันนี้แสดงให้เห็นว่าทักษะมันต่างกัน ถ้าเก็บไว้ดูเป็นบุคลิกธรรมดาที่ไม่ได้สนใจที่จะเปลี่ยนแปลงสังคม หรือไม่สนใจที่จะเอาผิดกับคนที่ทำผิด นับเป็นทักษะอีกระดับหนึ่ง

ถ้าเกิดบอกว่าไม่ได้ เราจะให้คนแบบนี้มาฟอร์เวิร์ดคลิปไม่ได้ไม่ได้ เราต้องแจ้ง ต้องบล็อก คือ ลูกขึ้นมาเรียกร้องเพื่อความเปลี่ยนแปลง จะเห็นว่าทักษะต่างกัน หรือคนที่เห็นแล้วเพิกเฉยไปเลย ก็จบ มันเป็นการวัดที่สถานการณ์แล้วดูคำตอบ แล้วคนที่ประเมินต้องมีความรู้ในการประเมินด้วยว่าแต่ละคนอยู่ระดับไหน

และต้องประเมินตามอายุของเด็กด้วย เพราะเด็กเล็กกับเด็กโต ทักษะความลึกต่างกัน เช่น คุณโดนไซเบอร์บูลิ่ง (Cyberbullying) โดยเพื่อนล้อ เพื่อนเอารูปคุณตอนที่อ้วนๆ มาโพสต์ว่า นังอ้วน แล้วแชร์ไป คุณก็มาแชร์ คนว่าเยอะเยอะเลย บางคนเกิดภาวะเสียใจ ซึมเศร้า อายากย้ายโรงเรียน แต่มีบางคนว่าไม่ใช่เรื่องจริง ตัวฉันสวยมีคุณค่าที่อย่างอื่น แล้วขึ้นมาบล็อกเพื่อนหรือลูกขึ้นมาบอกเพื่อนว่าอย่าทำ เธอไม่มีสิทธิ์ทำกับฉันและเธอไม่มีสิทธิ์ทำกับใคร นอกจากนั้นยังไปแจ้งตำรวจด้วย ไปแจ้งเจ้าของโพสต์ให้ลบด้วย

๑ การสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ในระดับชาติ เป็นอย่างไร

อย่างหลักสูตรเท่าทันสื่อ คนมองไปที่กระทรวงศึกษาฯ ทั้งที่เราเอาไปวางให้ห้าปีแล้ว ยังไม่เห็นสิ่งลงมาได้เลย หรือถ้ามองเรื่องเทคนิค การเข้าถึงต่างๆ มองไปที่ กสทช. กระทรวงดิจิทัล ดูเทคนิค มันยังเป็นส่วนๆ อยู่

ล่าสุดตอนนี้เราเข้าไปทำงานกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งมีกรมกิจการเด็กและเยาวชน ปีสองปีที่ผ่านมา เขารู้แล้วว่าต้องดูแลเด็กและเยาวชนบนโลกออนไลน์ด้วย

ด้วยการสร้างยุทธศาสตร์ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ โดยทำงานร่วมกับหลายหน่วยงาน สร้างความตระหนักให้กับสังคม เพราะต้องช่วยกันทุกฝ่าย เด็กจะอยู่อย่างไรให้ปลอดภัย สื่อต้องช่วยยังไง ต้องมีงานวิจัย มีองค์ความรู้ เพราะเทคโนโลยีมันล้ำไปเร็วมาก จะลุกมาพูดเรื่องเก่าๆ ภัยมีอยู่แค่นี้ คงไม่พอ ต้องศึกษาแนวโน้มของภัยต่างๆ ด้วย

เช่นตอนนี้ไลฟ์สตรีมมิ่ง (Live Streaming) ไลฟ์บอร์ด-คาสต์ (Live Broadcast) กำลังเป็นปัญหาบนโลกออนไลน์กันอยู่ก็อยู่ที่สังคมด้วย ชอบเสกแบบไหน ทำออกมาแล้วขายได้ เลยทำกันใจ มีสปอนเซอร์ให้รีวิวลินค่านันนี่แล้วได้ตั้งค์ สร้างตัวเองให้ดังไปก่อน แต่ตั้งแบบไหนไม่รู้

๑ ข้อจำกัดในการทำงานของมูลนิธิฯ เองมีมากน้อยแค่ไหน

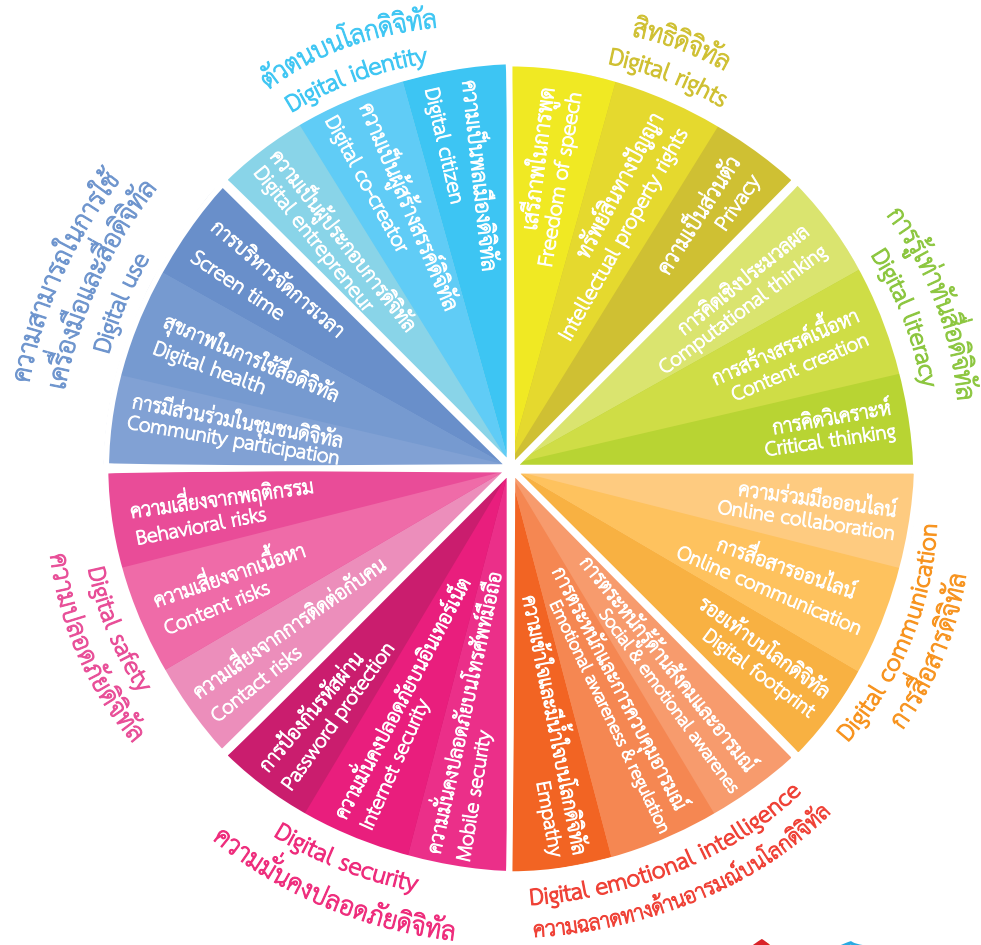
ข้อจำกัดของเรามีเยอะนะ เราทำงานตรงนี้หัดขึ้นค่อนข้างเหมือนกัน นอกจากจะต้องแอดวานซ์แล้ว ต้องยกระดับครูขึ้นมาด้วย ขณะที่มูลนิธิฯเจ้าหน้าที่มีอยู่ 7-8 คน ทำทุกอย่าง นี่แค่โปรเจกต์ครูอย่างเดียวนะ ยังมีงานอื่นอีก กับเด็ก กับเครือข่ายเผ่าระวัง สื่อลามกอนาจารเด็ก การละเมิดเด็ก สิทธิเด็ก อย่างเด็กในโลกความเป็นจริงที่เขาเหมือนไม่มีตัวตน แต่ในโลกออนไลน์ จะมีคนมาหลอกล่อ มานอนกับพี่ เดี่ยวที่ซื้อกระเป๋าแบรนด์เนมให้ เซลฟี่รูปตัวเองมาหน่อย หลอกถ่ายคลิป เคสพวกนี้มีเยอะมาก

เด็กที่อยู่ได้อ่านใจ เช่น ครูมีอำนาจให้เกรดเด็ก เด็กด้อยโอกาส เด็กยากจน เด็กพวกนี้เท่ากับสูญเสียอำนาจในการต่อรอง ถ้าเจอผู้ใหญ่ไม่ตี ซึ่งโลกออนไลน์เปิดช่องให้เด็กเจอ เราจึงต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็ก ว่าพวกเงิน หรือสิ่งของพวกนี้คือ ของนอกร่างสวย เก่ง ดี ดีตรงไหน สวยด้วยสติปัญญา ดีด้วยคุณธรรมจริยธรรม ตัวฉันเป็นของฉัน สิทธิส่วนตัว ไม่ใช่มาถามไถ่ยกทรงเบอร์อะไร เราต้องให้ครู พ่อแม่ เข้าใจตรงนี้ด้วย

นอกจากนี้ เรายังสร้าง ThaiHotLine.org รับแจ้งเว็บผิดกฎหมายและเป็นอันตราย เกิดขึ้นมาเพื่อเป็นตัวกลาง ในฐานะเอ็นจีโอ คนแจ้งเขาจะได้สนิทใจกว่า แจ้งแล้วแจ้งเลย เราจะตามเรื่องต่อ ตำรวจมาซักกับเราเอง เป็นการเผ่าระวังภัยออนไลน์ทางหนึ่ง เช่น เว็บโป๊ ภาพเด็กโดนตัดต่อ คลิปตีกัน ผิดกฎหมายมั้ยเรามีเจ้าหน้าที่เข้าไปดูว่าเนื้อหาแบบไหน ผิดกฎหมายหรือเป็นอันตราย เราจะไม่ใช่คำว่า ไม่เหมาะสม เพราะอาจเหมาะสมกับอีกคนก็ได้

ความฉลาดทางดิจิทัล

DQ - Digital Intelligence Quotient

Credit : DQ by Prof. Yuhyun Park, Chair, infollutionZERO Foundation

มูลนิธิศูนย์ข้อมูลอินเทอร์เน็ต
Internet Foundation for the Development of Thailand

Teacher Training
for Digital and Media Literacy

☺ แนวโน้มภัยออนไลน์ มีมูมโหนที่น่าเป็นห่วง

เรื่องออนไลน์ มีหลายประเด็น แต่เรื่องของการล่อลวงจะเป็นปัญหามาก ส่วนสื่อลามกค่อนข้างเยอะ ที่สำคัญตอนนี้เด็กเหมือนกับ “ทำตัวเอง” อาจจะมีเรื่องของบริโภคนิยม ค่านิยมสร้างตัวเองให้ดัง เพราะอยากจะมีชื่อเสียง อยากเข้าวงการบันเทิง ทำให้ตกเป็นเหยื่อหรือสูญเสียอำนาจในการต่อรอง หลอกให้ขายตัว หลอกให้ถ่ายภาพ หลอกไปเจอได้ เพราะอยากออกสื่อ อยากดัง อยากมีเงินทอง มีชื่อเสียง มีกระแสไปใช้ เด็กขาดภูมิคุ้มกันเยอะ มีค่านิยมผิดๆ

ที่น่ากังวล คือ พฤติกรรมที่ยอมรับได้ในหมู่เด็ก-วัยรุ่น มันเป็นช่องว่าง ผู้ใหญ่มองว่าไม่ได้ แต่เด็กมองว่าทำได้ เช่น เด็กมองว่า เล่นเกมรุนแรงได้ แต่ผู้ใหญ่ไม่อยากให้เล่น พ่อแม่มาแล้วให้ฟัง ลูกเล่นเกมแล้วพูดจาสบลหยาบคาย พูดไม่เพราะ จากเด็กสุขภาพเรียบร้อย

ฉะนั้นหลายกรณี คือ เด็กเหมือนรู้ว่าอาจไม่ปลอดภัย แต่คิดว่าอยากได้ ตัวเองคงไม่ช่วยขนาดนั้น อาจจะเจอสิ่งดีจริงๆ เพราะไปมองคนที่ประสบความสำเร็จ อย่าง เน็ตไอดอล

ความหมาย เน็ตไอดอล ทุกวันนี้ จึงไม่เป็นบวกอย่างเดียว คือ ฉันทอยากดูนมเธอ ก็กดไลค์ให้ จึงพยายามไม่ใช่คำว่า เน็ตไอดอล เปลี่ยนมาเป็น ต้นแบบในทางสร้างสรรค์ ดีกว่า

๑ การสร้างภูมิคุ้มกันในโลกออนไลน์ต้องทำอะไร

ออนไลน์ คือ ช่องทางหรือประตู ที่ทำให้เข้าสืบค้นข้อมูลได้มากขึ้น ซึ่งเด็กไม่มีภูมิคุ้มกันในตัวเองก็มีปัญหาเยอะ แต่เราไม่ได้หวังว่าเด็กจะมีภูมิคุ้มกันทุกคน เพราะเด็กเล็กจะมีภูมิคุ้มกันตัวเองคงลำบาก ฉะนั้นสังคมต้องมีระบบในการดูแลปกป้องอยู่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกฎหมายเอเย่ พ่อแม่ต้องซึ้นนำได้ ต้องรู้เรื่องดิจิทัล จะมาบอกว่าไปฝากครูอย่างเดียวไม่ได้ อย่างน้อยเฟซบุ๊กคืออะไร ไลน์สัด เป็นยังไง กดเข้า-กดออกเป็นยังไง พ่อแม่ต้องเปิดใจ

ขณะเดียวกัน ครูเองต้องมีหลักสูตรเตรียมความพร้อมให้เด็ก ดูแลเด็ก กฎกติกา-มารยาท ขณะเดียวกัน ชุมชน สังคม ต้องตระหนักเรื่องภัยจากสื่อ ต้องสอดส่องดูแล ไม่เพิกเฉยกับสิ่งที่เราไม่เห็นด้วย สิ่งที่เป็นอันตราย เพื่อไม่ให้เกิดกับลูกคนอื่นไม่ให้เกิดขึ้น เรื่องเท่าทันสื่อ ให้มีหลักสูตรเท่าทันสื่อออนไลน์ ซึ่งในต่างประเทศมีหลักสูตรนี้กันมานานแล้ว

ส่วนผู้ประกอบการ จะคอยแต่ส่งเสริมให้คนเล่นเยอะ ซื่อเยอะ ก็ถือว่าไม่มีจริยธรรม ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคม หรือผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ ให้พื้นที่คนมาใช้แต่ไม่เคยมาสอดส่องดูแลเลย อย่างนี้ก็ถือว่าไม่รับผิดชอบต่อสังคม

ถ้าสังคมมีความตระหนัก เห็นว่าเพื่อนทำผิด ส่งต่อแชร์ภาพคนตาย หมิ่นประมาทเขา คลิปหลุดมา แชร์กัน เซฟกัน คุณทำด้วยหรือเปล่า คุณไม่ทำ คุณเตือนเขามั้ย ไม่เตือน หรือแจ้ง หรือชู้ว่าทำผิดกฎหมายกันอยู่นะ นี่คือบทบาทหน้าที่ของพลเมืองยุคดิจิทัล นอกจากตัวคุณต้องดีแล้ว คุณต้องลุกขึ้นมาเรียกร้อง มาเตือน มาบอกคนอื่นให้ดี ให้ทำถูกกฎหมายด้วย นี่คือทักษะหรือแนวคิดในหัวคนว่าเราต้องสร้างพลเมืองรุ่นใหม่ ที่รับผิดชอบ ต่อสังคม เป็นพลเมืองยุคดิจิทัล ที่โตมากับยุคดิจิทัล แต่ต้องโตอย่างรู้เท่าทัน รู้จักใช้ ใช้อย่างปลอดภัย ใช้สร้างสรรค์ และรับผิดชอบต่อสังคม

เรากำลังสร้างคนรุ่นใหม่ ที่มีสติ คือไม่ใช่สักแต่จะใช้เป็น แต่ต้องใช้มันในทางบวกและใช้ด้วยความรับผิดชอบต่อ รู้กฎหมาย และต้องรู้สิทธิและเสรีภาพของตัวเอง ใช้ในทางที่สร้างสรรค์ เกิดประโยชน์ ใช้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 🍀

**อัญญาอร
พานิชพิ้งรัก**

กัพหน้า...สายครอบครัว
เผ่าระวี

เรานัดพบ คุณเกรช-อัญญาอร พานิชซึ่งรัด คุณแม่เลี้ยงเดี่ยว นักบัญชี ฝึปากกล้าวัย 51 ปี เพื่อพูดคุยถึงบทบาท “ประธานเครือข่ายครอบครัวเผ่าระวังสี่ล้อและสร้างสรรค์สี่ล้อ” ที่ลุกขึ้นมา “เผ่าระวังสี่ล้อร้าย ขยายสี่ล้อดี” อย่างขยันขันแข็งตลอด 10 กว่าปีที่ผ่านมา...แม้วันนี้ น้ำเสียงและแววตาอาจอ่อนล้าลงไปบ้าง แต่ยังคงเห็น “ไฟ” ในงานเผ่าระวังของทัพหน้าผู้นี้ได้อย่างชัดเจน

๓ จากสาวนักบัญชีก้าวเข้ามาสู่เส้นทางนี้ได้อย่างไร

เป็นคุณแม่เลี้ยงเดี่ยว เลี้ยงลูกเองมาตลอด มักมองหากิจกรรมให้ลูกทำ สนใจไปงานที่มีประโยชน์ เลยมีโอกาสได้ไปร่วมงานกับมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ซึ่งเขาให้เราพาลูกเข้าร่วมกิจกรรมได้ พอร่วมทำกิจกรรมบ่อยๆ ได้เป็นแกนนำกิจกรรมและพัฒนาสนับสนุนคุณแม่เลี้ยงเดี่ยว เขาอาจมองเห็นว่ามีความเข้มแข็งพอ

ที่จะเข้าไปช่วยคนอื่นได้ ตอนนั้นลูกชายอยู่มัธยมฯ ต้น ประมาณปี 2547 พอปี 2548 จับปลัดจับผลูมาทำเรื่องสี่ล้อเพราะว่าได้ไปดูหนังในโรงภาพยนตร์ หลังจากไม่ได้ดูมาเป็นสิบปี

๓ การเข้าไปดูหนังวันนั้น ถือเป็นจุดพลิกผัน

เป็นปัจจัยกระตุ้นให้มาทำเรื่องสี่ล้อ จากการได้ดูหนังตัวอย่างก่อนจะฉายเรื่องจริง วันนั้นเพื่อนชวนไปดู Final Destination และมีการฉายหนังตัวอย่างเรื่องโคลิก (Colic) เด็กเห็นผีให้ดู ความรู้สึกมันแยะ มันตึงมาก ฉากแต่ละฉากมันรับไม่ได้ กลับมาบ้านยังงงๆ ว่าทำไมต้องดูหนังแบบนี้ เราควรจะมีโอกาสรู้ก่อนมัยว่าหนังที่จะเข้าไปดู มีความไม่เหมาะสมเรื่องอะไรบ้าง อย่างผู้หญิงนอนตายในสภาพเปลือยอก ถ้าไม่รู้ให้เด็กเข้าไปดู โอ้โห...อันนั้นโป๊หมดเลย จะทำยังไง

โดยส่วนตัวไม่ท้อเลย แต่เรื่องอื่นๆ ทำให้ถอย ใจจริงยังรักงานนี้อยู่ แต่มีหลายอย่างทำให้ต้องหยุดงานบางส่วนลง ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง คนช่วยงาน งบประมาณ หน้าที่การงานส่วนตัว และสถานการณ์ ปัจจุบันของทั้งสังคมและของภาครัฐ เหตุที่พูดอย่างนี้ เพราะบ้านเรามีรัฐบาลที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งสองสามปีทำให้การขับเคลื่อนของเราทำไม่ได้ คือ ทำได้แต่ไม่ได้ผลไม่รู้ทำไปทำไม...”

ผลักดันมาทุกอย่าง แต่ก็ร้องแรงไปตามปัจจัยที่มากกระทบ และต้องดูว่าฝั่งตรงข้ามเป็นใคร มันมีความยากง่ายของการทำงาน แล้วเราผลักดันที่วิได้ก่อน ถึงแม้โทรทัศน์จะเป็นกลุ่มที่มีผลประโยชน์สูง แต่ด้วยความที่เขาเป็นองค์กรขนาดใหญ่ และมีหน้ามีตาในสังคม ฉะนั้นการลุกขึ้นมาชนกันต้องชนกันต่อหน้าด้วยเหตุด้วยผล ถึงแม้ทุกคนจะมีเหตุและผลข้างตัวเองก็ตามเป็นการต่อสู้กันบนเวทีไม่ใช่เรื่องใต้ดินนะ เถียงกันบนเวที ต่อสู้กันบนเวที ไม่เหมือนการต่อสู้เรื่องเกมออนไลน์

สุดท้ายจึงจ้องจะไปดูโคลิกให้ได้ว่าจะเหมือนหนังสือตัวอย่างมากน้อยแค่ไหน กระทั่งพบว่า ความรุนแรงเรื่องภาษาไม่ค่อยมีเท่าไร เรื่องทางเพศไม่ค่อยเท่าไร แต่เรื่องความรุนแรงอื่นชัดมาก มีฉากทำลายความรู้สึกซึ่งส่งผลกระทบต่อที่เกิดขึ้นกับพ่อแม่เยอะเลยเอาเรื่องนี้ไปคุย ไปบ่นกับ คุณวันชัย บุญประชา ผู้จัดการมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ว่าเจอเรื่องแบบนี้เรารับมือไม่ได้ น่าจะมีวิธีการอะไรมัย เหมือนเป็นการหาเครื่องมือไปบอกพ่อแม่ว่า การจะเข้าไปดูหนัง จะได้ดูอะไรบ้างในภาพยนตร์ แล้วก็ได้คุยกับพวกนักวิชาการ ได้ไปดูว่าในต่างประเทศเขาทำยังไง

๓ นั่นเป็นที่มาของการจัดเรตติ้ง (Rating-การจัดระดับความเหมาะสม) ในเมืองไทย

ถือได้เลยว่าเราเป็นคนบุกเบิกเรื่องเรตติ้งในสังคมไทย ในฐานะประชาชน ไม่ใช่ในวิชาการ ไม่ใช่ภาครัฐ ที่ผ่านมามีพยายาม

๓ เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังสื่อฯ จึงเกิดขึ้นนับจากนั้น

ที่ผ่านมามีมูลนิธิฯ ไม่เคยทำเรื่องเฝ้าระวังสื่อ ทำแต่ในคดีสารฉบับเล็กๆ ให้กำลังใจแม่เลี้ยงเดี่ยว มีครอบครัวอาสาช่วยงานเยอะ แต่ทำเรื่องอื่นๆ จนมาปี 2548 เราเข้าไปถึงทำประเด็นเรื่องสื่อ ตอนแรกรวมตัวกันหลวมๆ ก่อน อาศัยการทาบทามทั้งครอบครัวอาสาเดิม และหาครอบครัวอาสาใหม่ ดูว่ามีใครสนใจเรื่องผลกระทบต่อลูกๆบ้าง ซึ่งมีทั้งกลุ่มที่สนใจเรียนรู้เอาไปใช้กับครอบครัวตัวเอง และครอบครัวที่สนใจมาร่วมเคลื่อนเลย คือมีหลายครอบครัวที่สนใจมาเรียนรู้ แต่ให้ออกมาเคลื่อนนี้เขาอาจไม่สะดวก ไม่ว่าจะเป็นอาชีพของเขา บุคลิกของเขา หรือเขากลับผลกระทบ

๓ ช่วงแรกของการทำงานเครือข่ายฯเป็นอย่างไรบ้าง

เริ่มต้นมีประมาณ 20 ครอบครัวที่ไปออกโทรทัศน์ด้วยกัน ไปเวิร์คชอปด้วยกัน แต่มีหลงประเด็นบ้าง คือ เราทำเรื่องเฝ้าระวังสื่อ แต่บางคนตีโจทย์ไม่แตก ไม่เข้าใจว่าทำอะไร มีบางครอบครัวผลักดันลูกให้เข้ามา แต่พอสักพักก็รู้ว่าเราไม่สามารถผลักดันให้ลูกเขาเป็นนักแสดงได้ เขาก็ออกไป บางกลุ่มรู้ว่าสื่อสร้าง

ผลกระทบกับลูก แล้วตัวเขาจะมาช่วยขับเคลื่อนได้อย่างไร แต่ด้วยระยะเวลาและเรื่องราว ทำให้หลายครอบครัวหลุดออกไป

พอเริ่มปะทะมากขึ้น ลูกเริ่มโตอยู่มหาวิทยาลัยแล้ว เด็กบางคนไม่ยอมมาแล้ว ตอนนั้นมีครอบครัวเข้าร่วมค่อนข้างเยอะ มาร่วมจุดประเด็นเยอะมาก แต่จะมี 12 ครอบครัวแกนนำ ที่คัดไว้เพื่อช่วยกันประเมินรายการโทรทัศน์

๕ ประเมินรายการโทรทัศน์กันอย่างไร

จัดค่ายก่อน แล้วมีมาเข้าร่วมหลายครอบครัว เราจะ เป็นแหมมองว่าคนไหนน่าสนใจ งานประจำเป็นอย่างไร สนใจมั้ย ถ้าสนใจจะนำมาอบรมแบบเข้มข้น เพราะคนที่จะมาช่วย ประเมินรายการโทรทัศน์ต้องเป็นคนที่อยู่กับเราก่อนข้างเยอะ มีเวลาในการดูโทรทัศน์เยอะ

แรกๆ คู่กัน 24 ชั่วโมง ดูตลอดเวลา ช่องละ 2 ครอบครัว ตอนนั้นมี 6 ครอบครัว ดูสลับกัน ดูเจ็ดวันหนึ่งสัปดาห์ ปีแรกแย่งกันเลยที่เดียวกว่าข้อมูลจะออกมา ตอนหลังพบว่าย้อนดูข้อมูลไม่ได้ ต้องจ้างอัดเทปเพราะการดูสดทำให้พวกลำบาก ข้อมูลไม่แน่นพอ พอเวลาผ่านไป ไม่สามารถย้อนกลับมาดูได้ พอเป็นเทปสามารถย้อนกลับมาดู เพราะเราต้องการข้อมูลที่ชัดเจนมากๆ สำหรับการนำไปพูดคุยกับสถานีโทรทัศน์ เปลืองค่าใช้จ่ายมาก ปีที่สามจ้างเขาอัดเทป แต่ค่าใช้จ่ายหนักหนายิ่ง เพราะแต่สถานีต้องใช้ 56 แผ่น 6 ช่อง 12 ครอบครัว ค่าใช้จ่ายเยอะ สมัยนั้นยังไม่มีใครทำ มีแค่มีเดีย มอนิเตอร์ (Media Monitor) ทำ แต่เขาศึกษาเป็นรอบๆ เป็นหนึ่งประเด็นหลัก

๕ 12 ครอบครัวนั่งดูโทรทัศน์ 6 ช่องตลอด 24 ชั่วโมง

ก่อนมีเรตติ้ง เราทดลองทำผังรายการโทรทัศน์ตอนนั้น ที่พยายามผลักดันให้มีทีวีสาธารณะ คือ Thai PBS เป็นหนึ่งคนที่ร่วมผลักดัน ตอนนั้นคิดกันว่าถ้าอยากให้มีผังรายการโทรทัศน์เพื่อเด็ก ผังควรจะเป็นอย่างไร มีการจัดกิจกรรมหลายที่ ทำตารางแล้วให้มาปะ พอมีเรตติ้ง มานั่งจับคู่แล้วดูกัน 12 ครอบครัว จะประเมินว่ารายการที่เราดูจัดเรตติ้งตรงมั้ย ส่วนเราต้องดูหมดเลย เขาดูคู่ละสถานี แต่เราดู 6 สถานี ดูเยอะมากเลย เป็นการดูที่หลายคนบอกว่าการดูโทรทัศน์ของเราไม่ใช่เป็นเรื่องสนุกอีกต่อไป

เพราะทุกคนต้องมีกระดาษและผังรายการ มีตัวรอกข้อมูล ชื่อ นามสกุล คนทำ อายุ สถานีที่ดู วันที่ออกอากาศ เวลาที่ออกอากาศ และพีเรต (Pre-rate) สุดท้ายดูจบเรียบร้อยแล้วจะให้เรตอะไร เราใช้ทฤษฎีบวกลบสามมาจับ คือลบสาม เป็นเกณฑ์ที่เอามาวัดว่ารายการนี้ควรจัดเรตยังไง ลบสามนี่จะมีพฤติกรรม ความรุนแรง มีสถานที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก มีเรื่องเพศ เรื่อง ภาษา สมัยแรกๆ ที่เราทำยังไม่นับรวมเรื่องสารเสพติดและการพนัน เพราะฉะนั้นจะมีสามหัวข้อใหญ่ แต่มีโน้ตให้เขาเขียนว่ามีเรื่องสารเสพติดมั้ย มีเรื่องการพนันมั้ย อันนั้นคือสามข้อหลัก

๕ ผลการทำงานอย่างหนักของเครือข่ายตอนนั้นเป็นอย่างไร

เราเรียกร้อง 2 เรื่อง คือ สัญลักษณ์ หรือ ตัวเรตติ้ง เรื่องที่สองคือ ช่วงเวลาออกอากาศ แต่เราไม่ได้ผลในเรื่องการออกอากาศ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ซึ่งทุกวันนี้ได้แล้ว หลังจากที่มีกสทช. (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ) เพิ่งประกาศเมื่อปีสองปีนี่เอง แต่เป็นแค่ประกาศ ก็ประกาศไปสิ ฉันทไม่ทำ ไม่มีบทลงโทษ เพราะไม่ได้ผิดในตัวของพรบ. ไม่มีมาตราไหนกำหนด ไม่มีบทลงโทษ นอกจากจะเรียกมาคุยกันหรือ ทำยังไงก็ได้ให้ไปผิดมาตรา 37 แล้วโดนปรับไป

๕ มีกรณีที่เครือข่ายฯ เรียกร้องให้สื่อรับผิดชอบต่อสังคมบ้างหรือไม่

เป็นเรื่องน้องคนหนึ่ง เป็นรายการที่แสดงความสามารถ พิเศษจริงๆ รายการนี้เคยโดนเราฟ้องไปแล้ว ตอนมีคนมาเปลี่ยออกวาดรูป ตอนนั้นโดนห้าแสน พอเปิดซีซั่นใหม่ เป็นคนแรกของซีซั่นเลย คือ เขามีพฤติกรรมแปลกๆ แต่กรรมการเหยียดเขามาก ประมาณว่าพ่อแม่ไม่สั่งสอนเธอ พ่อแม่ไม่ได้สอนให้ไหว้เธอ เขาก็บอกที่บ้านไม่เคร่งเรื่องมารยาท ให้เป็นคนตีมากกว่าประมาณนี้ เป็นกระแสในโซเชียลเยอะมาก ค่าเขาละตุ้มเป๊ะ ค่าเขาเยอะมาก เราลุกขึ้นมาทำเพราะเห็นว่ารายการโทรทัศน์เอาเขามาอัยยี้ จะบอกว่าหลอกมามี๊ เขาเซ็นเอกสารแล้วให้เขาออกมา แล้วให้เขาถูกรุมค่าในรายการและข้างนอก เขาถูกในเวทีให้มาก ดูแล้วสะท้อนใจ มาดูภายหลังว่าเขามีความบกพร่อง ก็พาเขาไปหาหมอ กว่าจะตัดสินใจตั้งปีเศษ กว่ากสทช.จะปรับช่อง ถูกปรับไปห้าแสน ซึ่งเป็นโทษสูงสุดทางปกครอง

รายการสำหรับเด็กปฐมวัย อายุ ๓ - ๕ ปี

รายการที่เหมาะสมกับชุมชนที่มีอายุ ๑๓ ปีขึ้นไป ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า ๑๓ ปี ควรได้รับคำแนะนำ

รายการสำหรับเด็ก อายุ ๖ - ๑๒ ปี

รายการที่เหมาะสมกับชุมชนที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า ๑๘ ปี ควรได้รับคำแนะนำ

๓ ทรามมาว่าต้องทำงาน “ปะทะ” ตลอดเวลา

หลังจากผ่านร้อนผ่านหนาวมาเยอะมาลีบปี ทำมาทุก ประเด็น ประเด็นเกมออนไลน์ คนใส่ตำมาเต็มกระทรวงเลย เคย ถูกล้อมจนออกไม่ได้

ตอนเราทำประเด็นโทรทัศน์ ประมาณก่อนปี 2554 เคยถกเถียงกับผู้บริหารของช่อง ตอนนั้นเป็นเวทีเรตติ้งครั้งแรก เขามาเองเลย ตอนหลังประกาศตัวว่าเขาจะไม่มาเวทีแบบนี้อีกแล้ว เขาเป็นโรคหัวใจแล้วเขาไม่ไหว

หลังจากนั้นมีการประชุมของกระทรวงวัฒนธรรมฯ ตั้งชื่อว่า “เรตติ้ง...ถึงนอนงอย” จำได้วันนั้นรัฐมนตรีสำนักนายกฯ มาอยู่แค่เปิดงานกับปิดงาน ช่วงกลางเป็นช่วงเสวนาแก้มือไม่ได้ อยู่เลยเป็นช่วงที่คุกรุ่นมาก คือ กระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้จัดทำ ป้ายโรลอัพมา เราไปช่วยงาน มีโรลอัพมาวางเต็มเลย แต่ข้อความค่อนข้างแรง ประมาณว่ารายการโทรทัศน์น้ำเน่า ฉาวโฉ่ รุนแรง เต็มไปหมดเลย เราดูแล้วว่างานนี้ถ้าไม่เก็บป้าย เดี่ยวคอยดูมีเรื่อง

...พอตั้งเสร็จ งานเพิ่งเริ่มไปแป๊บเดียว เท่านั้นแหละ นักแสดงชื่อดังท่านหนึ่ง เดินดามาตลอดตั้งแต่ยังไม่ขึ้นบนเวที คอยดูจะจัดให้และเลย งานนั้นเป็นงานประวัติศาสตร์มาก เรา เสียครอบครัวอาสาไปเยอะมาก เวทีวันนั้นทำให้เครือข่ายฯ เสีย สรรพกำลังไปเยอะมาก คนที่มากับเราพอเจอดาราในดวงใจปุ๊บ ทุกคนลุกไปถ่ายรูปลูกับดาราทหมด เพราะทางผู้จัดเชิญมาทั้งสองฝั่ง นางเอกพระเอกเพียบ เวทีใหญ่มาก สุดท้ายครอบครัวอาสาของเราตื่นเต้นมาก วิ่งเกาะถ่ายรูปลูกันจ้าละหวั่นไปหมด

๔ หลังจากนั้นปรับกลยุทธ์การทำงานกันอย่างไร

วางกลยุทธ์การทำงานกันใหม่ จะไม่มีเวทีแบบนี้กันอีกแล้ว มันไม่ได้สร้างผลดี สุดท้ายแล้วเป็นเวทีวงเล็กมีหัวโต๊ะ ต้องเป็น รัฐมนตรีฯ นั่งหัวโต๊ะ จริงๆ เกณฑ์ลบสามเป็นตัวแค่จัดเรต แต่รายการโทรทัศน์น่าจะเป็นช่องส่งเสริมการเรียนรู้บ้าง ประเด็น ไหนก็ได้ น่าจะมีสักหนึ่งประเด็นมัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ชม อาจเป็นเรื่องวิชาการ คุณธรรมจริยธรรม ความหลากหลาย และความสัมพันธ์ในครอบครัว มีทั้งหมด 6 ข้อ ปรากฏว่าเจ้าของ ช่องลุกขึ้นมาพูดเลยว่า ทำไมรายการโทรทัศน์หรือสถานีโทรทัศน์ ต้องเป็นอาจารย์ด้วยหรือ ต้องเป็นพระด้วยหรือ ต้องมาสอน จริยธรรม ต้องเป็นพ่อแม่ด้วยหรือ

**งานเฝ้าระวังสื่อไม่ใช้งานของเราคนเดียว
แล้วก็ไม่ใช้งานของครอบครัวอาสาที่มำทำเรื่องนี้
ด้วย ขณะนี้ทุกคนต้องเห็นความสำคัญของการ
เฝ้าระวังสื่อ การเท่าทันสื่อ เมื่อก่อนมีแต่นักข่าว
มีแต่สื่อกระแสหลัก เป็นนักข่าววิชาชีพ ตอนนี
ทุกคนมีกล้องมีโทรศัพท์ ทุกคนเป็นผู้สร้างสื่อ
ยิ่งต้องให้ความสำคัญกับมันก่อนจะเป็นผู้สร้างสื่อ**

**๓ ต้องทำงาน”ร้อน”ตลอด ทุกวันนี้เรียวแรงของเครือข่าย
ครอบครัวเฝ้าระวังสื่อฯ เป็นยังงัยกันบ้าง**

ตอนนี้เหลือ 6 คน คนอื่นไม่ได้มาลุยแล้ว บางคนลูกโตแล้ว
ทุกคนมีปัจจัยที่กระตุ้นให้เครือข่ายเราต้องลดการทำงานลงโดย
ปริยาย ด้วยภาระส่วนตัว พี่คนหนึ่งลูกชายคนโตแต่งงานมีหลาน
ต้องเลี้ยงหลาน พี่อีกคนย้ายถิ่นฐานไปทำสวนอยู่ต่างจังหวัด มีปัจจัย
ที่ทำให้ออกไปรับภาระหลักของตัวเอง มีพี่อีกคนที่เป็นบุคลากร
พอบรรจุก็ไปไหนไม่ได้ บางคนอยู่ๆ เรียนจบ แกอายุมากแล้ว

ยอมรับว่า พวกเราเครียดมาก เลยต้องยุติเรื่องสำรวจ
รายการโทรทัศน์ เพราะหนักมากจริงๆ เพราะดูเสร็จ ต้องบอกให้
ได้ว่ารายการโทรทัศน์ที่คุณดูมีส่วนส่งเสริมอะไรบ้าง ไม่ใช่ดูธรรมดา
ดูแล้วต้องจำต้องจด ข้อติมองไม่ยาก หนึ่ง ดูแล้วเห็น สอง ดูแล้ว
สร้างแรงบันดาลใจ อันที่สาม กระตุ้นทำให้ลงมือทำ พอมาลบบสาม
นี้จะหนักหนามาก ยิ่งถ้ามาดูละคร ลบบสามนี้มีทุกข้อดี ทุกหัวข้อ
แล้วเป็นอย่างไร สมมติมีฉากเลิฟซีน อาจมีสถานที่ไม่เหมาะสม
สำหรับเด็กอีก ถ้ายิงกันหรือมีสงคราม ก็ต้องดูอีกว่านอกจากนั้นมี
เหตุการณ์รุนแรง เป็นภัยต่อการเจริญเติบโตของเด็กมั้ย คือ คนที่
มาทำต้องเรียนละเอียดดิบ ต้องสอนแบบเข้มข้นหลายวันมาก
ตอนส่งงาน ทุกคนกลัวมาก จะโดนซักงัย ถ้าคุณให้เรตนี้ คุณต้อง
อธิบายฉากตอนนั้นให้ได้ด้วย ต้องเล่าให้ได้ การเล่าฉากให้ได้ด้วย
เพราะต้องเอาไปบอกรายการโทรทัศน์ให้ได้ด้วย

๓ รู้สึกท้อถอยบ้างมั๊ย

โดยส่วนตัวไม่ท้อเลย แต่เรื่องอื่นๆ ทำให้ถอย ใจจริง
รักงานนี้อยู่ แต่มีหลายอย่างทำให้ต้องหยุดงานบางส่วนลง ไม่ว่าจะ
จะเป็นเรื่องคนช่วยงาน งบประมาณ หน้าที่การงานส่วนตัว และ
สถานการณ์ปัจจุบันของทั้งสังคมและของภาครัฐ เหตุที่พูดอย่างนี้

เพราะบ้านเรามีรัฐบาลที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งสองสามปี ทำให้
การขับเคลื่อนของเราทำไม่ได้ คือ ทำได้แต่ไม่ได้ผล ไม่รู้ทำไปทำไม
คือ คุณจะส่งอะไรให้รัฐบาลเขาไม่ได้มาสนใจหรอก คุณจะเรียกร้อง
อะไรเขาไม่ได้มาสนใจ เลยเหมือนเสียของ จะไปขับเคลื่อนอะไรได้

๓ เหน็ดเหนื่อยกับภาครัฐหรือ

การทำงานทุกวันนี้ ต้องเลือกว่าจะยื่นเรื่องผ่านสื่อมวลชน
ผ่านเวที หรือยื่นตรงกับกสทช. ถึงแม้ว่าจะเป็นกสทช. เราพูดถึง
กสทช. นะ เพราะเราทำเรื่องทีวี เราไม่ได้ยุ่งกับเรื่องอินเทอร์เน็ต
เท่าไร เราทำแต่เรื่องโทรทัศน์ แต่ใน กสทช. นั้น มีประธานที่
ต้องรับเรื่องร้องเรียนโดยตรง และเป็นคนดูแลเรื่องผังและเนื้อหา
รายการ เวลาขอพบยากมาก เคยไปรอดักข้างหน้า กสทช. เขาจะ
ยกหูโทรศัพท์แล้วบอกผมรีบๆ แล้วกระโดดขึ้นรถไปเลย

๓ ตอนนีประเมินบทบาทของตัวเองอย่างไร

ประเมินอยู่ตลอด แต่ลดระดับลงแล้ว ลูกกับแฟน คอย
เตือนให้เพลๆ หน่อย ไม่งั้นจะอยู่ยาก แฟนบอก คุณไปทำอะไร
สังคมไม่ได้หรอก ที่ผ่านมำทำไปเยอะแล้ว ต้องเพลๆ ลงหน่อย
บางอย่างคุณทำแล้วคุณเครียด บางอย่างก็อันตราย

๓ คนทำงานเฝ้าระวังสื่อต้องมีบุคลิกงัย

ต้องมีบุคลิกค่อนข้างรวดเร็ว เรื่องสื่อมันไหลเร็ว ฉะนั้น
เราต้องทำงานด้วยความรวดเร็ว และต้องรู้ด้วยว่าบางเรื่องต้องแรง
ต้องปะทะ ในบริบทของคนร้องเรียน ต้องศึกษา ต้องเรียนรู้ คือถ้า
เรารับรู้เรื่อง ได้ยิน พบเห็น แล้วเราอยู่เฉย ไม่เรียกว่าเฝ้าระวังสื่อ
เรียกแค่ว่ามีทักษะการเท่าทันสื่อ เรารู้ว่าอันนี้มันไม่ดี รู้ว่าไม่ใช่
รู้ว่าไม่ควรเลียนแบบ แต่ไม่ใช่เฝ้าระวังสื่อ เพราะเราไม่ได้ทำอะไร
กับสิ่งที่เห็น การเฝ้าระวัง เราต้องทำอะไรเพื่อขยับมัน

**๓ มีการชักชวนครอบครัวใหม่ๆ เพื่อให้การทำงานของเรา
ไปต่อได้หรือเปล่า**

ปัญหา คือเราไม่มีเวทีที่จะไปค้นหาคนใหม่ๆ เมื่อก่อน
เราจะมีเงินสำหรับการจัดค่าย แบบให้เขาเข้ามาพร้อมกับเราฟรีๆ
แต่ขณะนี้ไม่มีใครให้ทุนเราจัดค่ายเลย

คือ หลังจากทำงานมา จนรู้สึกว่ามันลำบากเยอะแล้ว
และครอบครัวเราหลุดไปหลายครอบครัว เราสนใจที่หาคนใหม่ๆ
เข้ามา แต่ไม่ได้งบบฯ มาจัดค่าย พอไม่ได้ ไม่มีเวทีที่จะคัดกันก็ยาก
การเจอกันในเวทีอื่นๆ แล้วชวนกันเข้ามาเป็นพันธมิตรแทบเป็นไป

ไม่ได้เลย งบประมาณขาดทำให้ต่อเขาไม่ติด อันนี้เป็นจุดอับมากๆ เลยที่ทำให้รู้สึกท้อ

การที่เราบอกว่า จะเริ่มทำ Application แล้วนะ พวกเขาจะเป็นกลุ่มแรกที่เข้ามาทดลองใช้ ซึ่งเราวางแผนไว้แล้ว ให้ความรู้เขามาแล้ว บอกเขาแล้วว่าเราจะเอาเขามาเทรนให้เข้มข้นใหม่นะ เราก็บอกเขาแล้วว่าใครยังไม่ใช้สมาร์ตโฟนมั้ง วางแผนขนาดที่ว่าใครที่โหลด application ของเราไป เราจะออกค่าอินเทอร์เน็ตรายเดือนให้ แล้วจะมี Power bank ให้เขาเดินทางไปไหนก็ใช้ได้ สุดท้ายเราผิดหวัง ตอนนี้ไม่มีงบประมาณทำเลย สมาชิกเริ่มหลุดไปใจจริงยังอยากทำอยู่ แต่ไม่มีคนช่วย พอไม่มีคนช่วย ขณะเดียวกันเราจะทำงานเยอะเหมือนสมัยก่อนไม่ได้แล้ว เพราะต้องทำงานประจำด้วย

๓ งานที่อยากทำในฐานะ “ทัพหน้า” ของเครือข่ายครอบครัว เฝ้าระวังสื่อฯ คืออะไร

เรื่อง Application นับว่าจำเป็น เพราะถ้าให้เฝ้าระวังสื่อเป็นตาสับปรดทุกวัน คงมีเรื่องให้ร้องเรียนทุกวัน เลยคุยกันว่าเรามีปัญหาที่คน จึงควรสร้างระบบมาช่วยดีกว่า ที่จะเป็นเครื่องมือสำหรับการร้องเรียนได้เร็ว และมีเจ้าหน้าที่ประจำ ไม่ใช่งานอาสา

อาสาสมัครยังจำเป็นต้องมี แต่ใช้เวลาที่จำเป็น เลยคิดออกมาเป็น App ดีกว่า แต่เงินขาดช่วงเลยยังไม่ออกมาเป็นรูปเป็นร่างเสียที

๔ สุดท้ายอยากให้เราถึง “ผู้ใช้สื่อ” และล้วนมีภูมิหาลานในครอบครัว

งานเฝ้าระวังสื่อไม่ใช่งานของเราคนเดียว แล้วก็ไม่ใช่งานของครอบครัวอาสาที่มากำเรื่องนี้ด้วย ขณะนี้ทุกคนต้องเห็นความสำคัญของการเฝ้าระวังสื่อ การเท่าทันสื่อ เมื่อก่อนมีแต่นักข่าว มีแต่สื่อกระแสหลัก เป็นนักข่าววิชาชีพ ตอนนี้ทุกคนมีกล้องมีโทรศัพท์ ทุกคนเป็นผู้สร้างสื่อหมดเลย ยิ่งต้องให้ความสำคัญกับมันก่อนจะเป็นผู้สร้างสื่อ ลองเรียนรู้มันสักหน่อยว่าเราจะเป็นผู้สร้างสื่ออย่างไร จึงไม่สร้างผลกระทบให้คนอื่น อย่าคิดว่าข้าๆ แล้วก็โพสต์ทุกอย่าง จับแต่กล้องแล้วโพสต์ทุกอย่างขึ้นไป สร้างขยะบนพื้นที่ออนไลน์เต็มไปหมด

สิ่งที่ควรสร้างในสังคม คือ สร้างการเรียนรู้ มีจรรยาบรรณกับตัวเองในการโพสต์เรื่องราวทุกอย่างขึ้นออนไลน์ ขึ้นอินเทอร์เน็ตคือทุกคนต้องช่วยกันแล้ว ทุกคนต้องเรียนรู้ เพราะบางครั้งส่งรูปหนึ่งขึ้น ส่งคลิปหนึ่งขึ้น มันมีผลกระทบมากกว่าที่เราเห็น ถ้าเราไม่โดนเองอาจไม่รู้ 🍃

• สื่อสร้างความเป็นจริง

ข้อมูลที่ได้รับจากสื่ออาจไม่ได้เป็นเรื่องจริงเสมอไปแต่ถูกสร้างขึ้น ดีความและสรุปโดยผู้ผลิตสื่อ จนทำให้ผู้รับสารเชื่อว่าเป็นความจริง

รูปแบบและเนื้อหาสื่อมีความสัมพันธ์กัน

การใช้สื่อต่างประเภทเพื่อสื่อสารเรื่องเดียวกัน ความหมายที่ออกมาย่อมแตกต่างกัน หรือแม้แต่สื่อประเภทเดียวกันยังมีรูปแบบการนำเสนอแตกต่างกัน

• สื่อมีการประกอบสร้างขึ้น

การนำเสนอของสื่อไม่ได้สะท้อนความจริงทั้งหมด หากทว่ามี การประกอบสร้างด้วยการใช้เทคนิคของภาพ หรือสร้างจากจินตนาการ

เข้าใจสื่อได้ ก็ใช้สื่อเป็น

สื่อแต่ละประเภทมีรูปแบบทางสุนทรียภาพเฉพาะตัว

การเข้าใจสื่อมิได้เพียงแต่ตีความหมายของสาร หรือนัยต่างๆ ที่อยู่ในสังคม แต่ยังหมายถึง การรู้จักชื่นชมกับสุนทรียภาพต่างๆ ในสื่อด้วย

• ผู้รับสารสามารถต่อรองความหมายของสื่อ

หลากหลายความคิด หลายเชื้อชาติต่างวัฒนธรรม การรับสารหรือสื่อเดียวกันของแต่ละคน อาจเข้าใจ หรือตีความหมายต่างกัน

สื่อมีนัยทางสังคม

และอุดมการณ์ทางการเมือง

สื่อมีอิทธิพลอย่างมากในทางการเมือง และสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สื่อจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือโดยเจ้าของสื่อ หรือผู้ใช้สื่อ

สื่อมีนัยทางการค้าแฝง สร้างค่านิยม

การผลิตสื่อส่วนใหญ่เป็นธุรกิจ เช่น รายการบันเทิง โฆษณา มีอิทธิพลอย่างมากในการซื้อสินค้า รวมทั้งถ่ายทอดค่านิยมบางอย่างของผู้ผลิตผ่านสื่อทางตรง ทางอ้อม

หนังสือ

“ใช้สื่ออย่างรู้ตัว ใช้สื่ออย่างตื่นตัว สร้างสรรค์สื่อได้”

คำแนะนำสำหรับพ่อแม่

กิจกรรมต่อเนื่องหลังใช้สื่อ

ชวนเด็กๆ ทำกิจกรรมสร้างสรรค์
ต่อยอดจากการชมสื่อ
และสร้างกิจกรรมทางเลือก
อื่นๆ นอกจากใช้สื่อ

ชวนเด็กออกไปเล่นกลางแจ้ง

เลือกสื่อให้เหมาะกับวัยเด็ก

ไม่ปล่อยให้เด็กใช้สื่อตามลำพัง
ให้เด็กได้รับสื่อสร้างสรรค์
และหลากหลาย

เวลาในการใช้สื่อ

เด็กเล็กไม่เกิน 30 นาที/วัน
เด็กโตไม่เกิน 2 ชั่วโมง /วัน

ใช้สื่อร่วมกัน

ร่วมพูดคุยกับเด็กถึงเรื่อง
สื่อที่ได้รับ

เด็กเล็กไม่ควรดูทีวีและติดมือถือ

สังเกตเด็กๆ

ว่าเด็กมีความชอบ ความสนใจ
และปฏิกิริยาต่อสื่อ ซึ่งจะมีความ
แตกต่างกันในแต่ละช่วงวัย ชวนเด็กๆ
พูดคุยแลกเปลี่ยนมุมมอง

ฝึกตั้งแต่เล็กให้เด็กแยกแยะ

โลกของความจริงและจินตนาการ
ฝึกการแยกว่าอันไหนคือ รายการ
อันไหนคือ โฆษณา

ช่วยกันเป็นหูเป็นตา

คุยกับเด็กให้เฝ้าระวังอันตราย
ของสื่อที่ไม่เหมาะสม

เป็นตัวอย่างที่ดี

ผู้ใหญ่เป็นตัวอย่างที่ดีใน
การใช้สื่อ ไม่ติดสื่อเสียเอง

อ้างอิง: บทความ "ทำไมเด็กจึงจำเป็นต้องรู้หนังสือ?" หนังสือ รู้หนังสือฯ (2554)

“ ใช้สื่ออย่างเข้าใจ สร้างเครือข่ายเท่าทันสื่อ ”

ในพจนานุกรมที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐

เด็กเล็กที่ยังไม่เข้าโรงเรียนพูดความ
คิดเห็นไม่เก่ง พูดแล้วเห็นอะไร จัง
คิดว่าห้องแปดก็เป็นแบบนี้ คำ
พูดของน้องเลยเป็นความจริงมาก
กว่าฉันและคนอื่นๆ

ปลื้มใจ...จัง

เรื่อง : มะเพ็ญ

ภาพ : สายัณห์ ชื่นอุดมสวัสดิ์

เด็กหญิง ขยับ ผู้บันทึก โลกวัยเยาว์

“ดีจัง” ชวนเด็กหญิงจากเพจดัง “เรไรรายวัน” นั่งพินชมรมพูดคุยกันอย่างสนุกสนานเป็นเวลา 18.29 นาทีก่อนเธอจะขึ้นเวที Last Talk ในงาน Happy Deathday...เราบันทึกเก็บคำพูดน่ารักๆ ของน้องมาฝากตามนี้

“สวัสดีค่ะ หนูชื่อเด็กหญิงเรไร สุวีรานนท์ ชื่อเล่นต้นหลิว อายุ 8 ขวบ เรียนอยู่โรงเรียนตรุณพัฒน ชั้น จีสามค่ะ

“หนูเริ่มเขียนสมุดบันทึกตั้งแต่อายุ 6 ขวบค่ะ...ตอนนั้นคุณแม่มีไลน์ของผู้ปกครอง แล้วมีผู้ปกครองคนหนึ่งเขาไลน์เข้ามาถามว่า มีใครสนใจเข้าโครงการสมุดบันทึกวัยเยาว์มั๊ย แม่เลยบอกว่าคุณสนใจ แต่ยังไม่ถามหนูเลยว่า หนูโอเคหรือเปล่า ตอนนั้นหนูอยู่โรงเรียน”

“พอแม่มาถามหนูว่า สนใจมั๊ย หนูก็บอกว่า ‘หนูจะเขียนได้หรือแม่’”

“คุณตาสมุดบันทึก (ผู้เรียบเรียง-หมายถึง คุณมกฏ อรดี บก.สำนักพิมพ์ผีเสื้อ) ให้เซ็นสัญญาในสมุดว่า ข้าพเจ้าจะเขียนบันทึกทุกวัน วาดรูป เขียนเรื่อง สิ่งต่างๆ อย่างเนี้ย

“เรื่องแรกที่หนูเขียน หนูเขียนเรื่องสอภาษาไทย เพราะที่โรงเรียนหนูจะมีสอภาษาไทย จะมีสอสิบคำ ที่นี้หนูเขียนเรื่องว่าหนูสอสิบคำ หนูได้เก้าคะแนน หนูคิดคำว่า “หิว” เพราะหนูเอาสระอีไปไว้บนหือหือ

“วันแรกจะเห็นเลยว่าตัวหนังสือจะโย้โย้ เกือบไม่เป็นบรรทัดเลย เพราะว่าแผ่นกระดาษบรรทัดที่เขาเอามาให้ คุณแม่มักนึกว่าเป็นกระดาษตอบรับกลับไปมาได้หนังสือแล้ว ทีนี้พอคุณแม่ไปดูเด็กคนอื่นในโครงการ ทำไมเขียนสวย บรรทัดตรงเป๊ะเลย คุณแม่เลยโทรกลับไปโครงการ ค่อยรู้ว่าแผ่นที่เขาให้มาเอาไว้รองข้างใต้ จะเห็นเส้นบรรทัดบางๆ แล้วเขียนลงไป เพราะว่าถ้าเขาเอาสมุดเส้นมาให้ มันจะไม่สวย เลยให้สมุดบางมาแล้วใช้อันนี้รองเข้าไป ก็จะได้เห็น แล้วเขียนได้

“ตอนแรกๆ แม่แจ่มเริ่มจากโพสต์ลงในเพจตัวเองก่อน ตอนนั้นยังไม่เกิดเรไรรายวัน...ยังไม่มีเรไรรายวัน แล้วก็เริ่มปนกับเรื่องราวที่แม่แจ่มโพสต์โซเชียลโซเชียล พอคนจะหา ต้องเลื่อนหาค้นหา กว่าเจอ เจอมีคนมาโพสต์ว่าให้แม่แจ่มไปทำเป็นเพจ...ตอนนั้นแม่แจ่มไม่รู้ว่าเพจคืออะไร หนูก็ไม่รู้ว่าเพจคืออะไร

“ตอนที่แม่แจ่มจะตั้งชื่อเพจนี้แหละค่ะ ยากสุดๆ ไปเลย...คุณแม่ช่วยคิด เอาชื่ออะไรก่อน จะรายวันมั๊ย คุณแม่ก็มาถามหนู หนูก็โอเคพอชาติก็บอก อ้าวจะเขียนได้หรือ คือตั้งแล้วตั้งเลยนะ เปลี่ยนไม่ได้แล้วนะ ก็กดตั้งดินน*...(*เสียดกกดคอมพิวเตอร์ หมายความว่าได้ตั้งเพจ เรไรรายวัน แล้วนะ)

“หนูเลยต้องเขียนทุกวัน เพราะว่าตั้งชื่อไปแล้วไงคะ...ตอนแรกๆ แม่แจ่มจะคอยช่วยว่า แล้วยังไงต่อ...แล้วยังไงต่อ หนูก็ค่อยๆ เล่า แล้วเขียนลงไป แต่พอตอนนี้หนูรู้สึกว่ามันง่ายขึ้นแล้ว

“แต่ละวัน เราเลือกเรื่องที่เราอยากเก็บอะไรไว้บ้าง แล้วเราก็เขียน ค่อยๆ คิดว่า แล้วค่อยๆ เล่าเหตุการณ์ มีคำสำคัญ แต่บางทีหนูเขียนเป็นประโยคสำคัญลงไปเลยเดี๋ยวนี้ง่ายแล้ว (ยิ้มภูมิใจ) หนูบันทึกทุกวัน หนูไม่ซีเกียจ คุณแม่ซีเกียจคนเดียว เพราะว่าหนูชอบให้แม่นั่งข้างๆ เดี๋ยวนี้แม่แตงข้างๆ ก็ไม่ได้ทำอะไรแล้ว เพราะว่าเล่นไลน์ไปเลย แล้วหนูก็เขียน บางวันคนที่เขาเป็นแอดมินให้มาบอก วันนี้เขียนบันทึกวันที่ผิดนะ อ้าว...เพราะว่าแม่แจ่มไม่ได้ดูเลยปล่อยให้เขียนเอง”

“หนูให้แม่แจ่มเป็นเพื่อนนั่งเล่น ถ้าหนูเขียนผิด แม่แจ่มจะบอกว่าคำนี้เขียนผิด ครั้งหน้าเขียนอย่างนี้นะ”

“แผ่นรองเป็นกระดาษแข็งแต่เล็กกว่าเอสี่ ตอนนั้นคุณพ่อมาทำให้ใหม่ เพราะอันเก่ามันขาดแล้ว มีแฟนเพจบางคนมาบอกว่า คุณแม่ขา บรรทัดของน้องกว้างก็มีลคะ เพราะว่าเขียนเท่าไรก็ไม่เท่าน้องเรไร ตัวหนังสือไม่เท่าหนู”

“ที่เขียนสวยๆ คือ ลบด้วยค้ะ หนูชอบนับชี้ข้างลบว่า วันนี้หนูลบไปกี่ครั้ง วันนี้เรลบไปแค่สองครั้งเองเพราะปกติหนูลบหลายรอบ”

“ทำไมลายมือสวย ก็เพราะโรงเรียนเก่าหนูทำให้หนูต้องเขียนสวยๆ จนมือปวดเลย (ยื่นนิ้วให้ดู) จริงๆ คุณแม่บอกไม่ต้องสวยมากก็ได้ คุณครูบอกว่าไม่ได้ ใครจบเป็นลูกศิษย์มีสแอนไปแล้วต้องลายมือสวย หนูเรียนที่โรงเรียนปรางทิพย์ค้ะ ตั้งแต่เคยแคร้จนจบอนุบาลสาม แต่หนูเป็นเด็กปลายปีเลยต้องมาซ้ำอนุบาลสามที่โรงเรียนดรุณพัฒน์อีก คุณแม่บอกจะได้เก่งกว่าเพื่อน เรียนย้ำๆ (หัวเราะ)”

“รู้สึกภูมิใจ...(ที่มีหนังสือของตัวเอง) ก็มีเพื่อนๆ บางคนเขาก็เขียนเหมือนกับหนู”

“บางทีหนูชอบทำคุณตาที่บ้าน ตอนคุณตาทำงานบ้าน คุณตาคะบอกว่าวันนี้คุณตาต้องทำอะไรอย่าง หนูจะแข่งกับคุณตาระหว่างเขียนบันทึกกับทำงานบ้าน ว่าใครจะเสร็จก่อนกัน (หนูเอา

เปรียบคุณตานี้มา ของหนูเขียนหน้าเดียวเอง) บางวันก็สองหน้า (ยิ้มเขินๆ) ถ้าไม่จบก็ต้องต่ออีกหน้าหนึ่ง บางวันก็ไม่วาด

“อยากจะทำบอกว่า เรื่องหนึ่งหนูใช้เวลาเขียนหนึ่งถึงสอง ชั่วโมง เพราะว่าอะไรรู้ม้ย (ถามเองเสร็จสรรพ) ในชั่วโมงนั้นปนการเล่นไปด้วย (ฉีกยิ้ม) เขียนไปก็ลุกขึ้นมาเล่น นั่งเขียนใหม่แล้วก็ลุกขึ้นมาเล่นอีก นึกไม่ออกก็ต้องมาเล่นก่อนแล้วค่อยนีกออก

“ทำไมบางเรื่องก็มีรูป บางเรื่องก็ไม่มีอะ) ถ้าวันนี้เหนื่อยแล้ว ง่วงแล้ว ดึกแล้วก็นอนเลย

“ส่วนใหญ่จะบันทึกตอนเย็น ก่อนนอน หนูมีโต๊ะหนังสือของตัวเองด้วยค้ะ ได้รับมาจากคุณพ่อ เป็นของคุณพ่อตอนทำงานข้างบนเป็นโต๊ะกลมเลยให้หนูมานั่งเขียน วางอยู่ในห้องอ่านหนังสือ หนูจะไปเขียนบันทึกในนั้น

“(เวลามีคนจะมาสัมภาษณ์หนูรู้สึกยังไง) อีกแล้วเธอ (ระหว่างเขียนหนังสือ ขึ้นเวที ให้สัมภาษณ์ ชอบแบบไหนมากกว่า) ชอบสัมภาษณ์ เพราะเวลาหนูขึ้นเวที หนูจะรู้สึกว่าจะสูงจังเลย แล้วคนจะเยอะมาก

“หนูไปขึ้นเวทีที่ Terminal คนเดียวครั้งแรก ขึ้นครั้งแรกคนเดียว สั้นเลย วันนั้นตลกะใจมาก คุณป้าไปด้วย คุณป้าไปหลายคนมาก คุณแม่ น้องคุณตาคุณยายคุณลุง ทั้งบ้านเลย พิธีกรเขากถามหนูเรื่องสมุดบันทึก แล้วก็ให้หนูแจกลายเซ็นให้แฟนเพจด้วย ตอนนั้นแจกสมุดเปล่าเป็นของขวัญปีใหม่

“โตขึ้นอยากเป็นอะไร หนูคิดไปคิดมาก็คิดไม่ได้ มันสลับไปมาๆ อยากเป็นช่างทำผม...อันนี้คือความฝันแรกของหนูเลยนะค้ะ ตอนโตหนูว่าหนูน่าจะเลือกได้ กับคำถามบนเวที Last Talk ที่พิธีกรถามว่า “ถ้าพรุ่งนี้ต้องตายแล้วจริงๆ เรไรจะเขียนบันทึกว่าอะไรค้ะ” เธอตอบพร้อมรอยยิ้มเขินๆ ว่า “จบแล้วค้ะ” ✍

ภาพ Facebook : เรไรรายวัน

๓ แปะยิ้ม

หัวหน้าแก๊งค์เด็กก่อการ-ดี

“ผมวิ่งเล่นแถววัดอัมพวามาตั้งแต่สิบกว่าขวบ จริงๆ ผมเป็นคน
วัดคงมูลเหล็ก โตมาก็อยู่ชุมชนวัดมะลิ ซอยจรัลฯ 35 ไปๆ มาๆ
บ้านป่า บ้านย่า นอนบ้านป่าทุกเสาร์อาทิตย์” มือบ สุขวิชัย
อิทธิสุนทร หัวหน้าน้อยหน้าป็นวัย 19 ปีนั่งเล่าบนแคร่ตรงมุม
พื้นที่เล็กๆ ในวัดอัมพวา ชุมชนย่านฝั่งธน หลังเสร็จจลี้นภาวกิจ
พาคณะเยาวชนได้ดูงานกิจกรรมของกลุ่มสิงโตเด็ก

“แต่ก่อนเวลาที่มีกิจกรรมวันเด็ก ผมมักมาดู มาเที่ยว
มาเล่น มาอยู่วัดอัมฯ มีกิจกรรมระบายสี เราชอบระบายสี ได้รางวัล
ผู้นำชุมชนเห็น แล้วเขารู้จักกับย่า เขาชวนมาทำกิจกรรม ชวนไป
เข้าค่าย พอได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ก็รู้สึกสนุก

“เชิดสิงโตนี้ ผมชอบไปดูกับเพื่อน แถววัดมะลิ มีแสดง
เชิดสิงโตบ่อยๆ พอมาอยู่ที่นี่เพื่อนเขาเล่นกัน พอลุงตีเห็น เขาก็ไป
ซื้อหัวเล็กมา ผมเริ่มรู้จักเด็กวัดอัมฯ เลยเล่นด้วยกันตลอด พอมี
สิงโตเข้ามาเราก็มาอยู่ด้วยกัน เกาะกลุ่มกัน เล่นตั้งแต่เอากล่อง
กระดาษ ลังเปียร์มาตัดเอากระป๋อง เอาจีวร สบงพระ มาตัดเป็น
หาง ทำไปเรื่อย พอเล่นได้ซึกพัก ลุงตีไปซื้อหัวมา เล่นกับน้องผู้ชาย
ผู้หญิง สามสี่คน ในแก๊งค์สิงโตเด็ก ตัวกระเปี้ยก ใส่ชุดพละโรงเรียน
อนุบาลกันก็มี

“เล่นไปซึกพัก มีคนเข้ามาสนับสนุนกิจกรรมมาให้ชุมชน
เห็นลุงตีบอก เขาจะเอาอุปกรณ์กีฬามาให้ แต่ลุงตี บอกไม่เอา
ขอเปลี่ยนเป็นหัวสิงโตได้มัย เพราะเด็กๆ อยากเล่นหัวสิงโต ก็ได้
หัวสิงโตมา ตอนแรกไม่มีกล่อง ต้องไปยืมคนอื่น ไปเล่นกับคณะอื่น
ครูพักลักจำมาสอนน้องๆ ในชุมชน หลังๆ มีคนมาสนับสนุน
หลายส่วน การไฟฟ้า กองทัพเรือ ลุงตี เลยขออุปกรณ์มาจนครบชุด

“ในคณะสิงโต ผมทำทุกอย่าง แต่ตีกล่องไม่เป็น เชิดหัว
พอได้ ส่วนใหญ่เพื่อนจะให้เล่นแปะยิ้มมากกว่า เพราะเราเล่นมี
สีสัน เล่นเป็นเหมือนตัวละครตัวนั้นเลย เล่นเฮฮาแล้วทุกคนหัวเราะ
เพราะด้วยบุคลิกตัวเองอยู่แล้ว เป็นคนเฮฮา”

“ส่วนเรื่องราวที่ใช้เล่นมันมีอยู่แล้ว เช่น การแสดงสิงโต
ตื่นนอน สิงโตกินเหล้า ค่ายกล ซึ่งพักหลังจะมองต่อยอด สามารถ
ดัดแปลงเป็นอย่างอื่นได้ ใช้แปะยิ้ม เป็นตัวเล่าเรื่อง

“อย่างสิงโตกินเหล้า เราไม่แสดง เปลี่ยนมากินส้มคาบส้ม
เอาไปให้คนมากกว่า มีงานที่ไหน ให้ไปช่วยเล่นเราไปตามความ
เหมาะสม

“ถ้าไม่ได้ทำงานชุมชน ชีวิตคงหนักพอสมควร เพราะผม
โตมากับครอบครัวผู้ค้ายาเสพติด พ่อเป็นพ่อค้าขายรายใหญ่อยู่แถวนี้
แล้วโดนวิสามัญไป ตอนนั้นผมอายุประมาณห้าขวบ พอรู้ข่าว

จำความได้ว่านอนอยู่ แล้วมีคนโทรมาบอกว่าพ่อโดนยิงตาย เราไปนั่งรอดูข่าวกันประมาณตีสองตีสาม ดูข่าวทีวี ผมเกิดไม่ทันที่พ่อให้ทำ แต่เกิดทันที่ป่าให้ทำ เอาใส่กางเกงใน เดินไปส่งที่นั่นที่นี้ ก็รู้ว่ามันเป็นยาบ้า เคยถูกเข้าไปเป็นเหยื่อของยาเสพติดใช้ไปส่งของบ้าง ช่วงเด็กมันไม่รู้เรื่องหรอก แต่รู้ว่าเป็นยาเสพติดทำไมไม่ไปป่าเค้าให้ทำ”

“เปลี่ยนมาเป็นแบบนี้ เพราะกิจกรรม อยู่กับชุมชนตรงนี้มีแต่ปัญหา ยาเสพติด ที่บ้านค้ายาบ้าง พี่ชายเสพบ้าง พ่อพ่อเสียไป วงจรชีวิตพวกนี้ก็ไม่หายไป ผมมีเพื่อนทุกแบบ เสพยา ค้ายา ลักวิ่งชิงปล้น ตมกวาด ตีรันฟันแทง ถึงขนาดต้องคดีก็มี ทุกวันนี้ก็ยังเจอพวกนี้อยู่ อยู่กับพวกนี้ ก็อยู่ในวังวนเดียวกันแบบนี้

“ผมเป็นเหมือนแกะดำ ไม่อยากยุ่งกับยาเสพติดตั้งแต่จำความได้ แต่เราอยู่ในครอบครัวที่บางครั้งก็ใช้เรา แต่ไปด้วยความไม่สมยอม ไม่ค่อยอยากไปทำ เหล้าเบียร์ผมเคยลองนะ แต่บุหรีไม่เคย ตอนนี้ก็ไม่เอาสักอย่าง

“เรื่องเรียน ผมจบแค่มอสามครับ ไม่รู้สึกลอยกลับไปเรียนซ้ำเท่าไร ทางบ้านไม่มีเงินส่งด้วย แค่นี้ไปโรงเรียนยังไม่มีเลยก็เลยออกมา ยังไม่ได้ไปเอาวุฒิด้วย เพราะยังค้างค่าเทอมเขาอยู่

“อาจเพราะได้มาทำกิจกรรมกับชุมชน แล้วรู้สึกได้อะไรมากกว่าในห้องเรียนหรือเปล่า ผมไปเจอเพื่อนๆ เรียนรู้เอะแยะไปหมด ผมเห็นเด็กจบใหม่แล้วไม่มีงานทำ ตกงานกันเป็นแสนคน ผมก็เริ่มไม่มั่นใจแล้วว่า กลับไปเรียนแล้วจะได้งานทำจริงหรือเปล่า

“ตอนนี้หาเงินพอได้ ชั้ววินฯ กลางคืน แล้วก็ไปเป็นอาสาสมัครช่วยงานสัมมนา มีรายได้บ้างไม่เยอะ แต่ทำแล้วสบายใจ บางวันไปทำกิจกรรม กลับมาหมกมุ่นไปชั้ววินต่อ เข้าไปทำกิจกรรมต่อ เป็นก๊วยด้วย ชั้ววินฯ รอช่วยเหลือคนด้วย

“ผมจะช่วยเหลือชุมชน ทำไปเรื่อยๆ จนถึงว่าวันหนึ่งตอบตัวเองว่าไม่ใช่จริงๆ ถึงจะเปลี่ยน แต่อยู่วันนี้ ผมยังมีความสบายใจ ไม่อึดอัด ยังอยากทำอยู่ กิจกรรมที่ทำ มันปลุกฝังอะไรให้ผมหลายๆ อย่าง เช่น เรื่องของการระงับภัยต่างๆ การให้ การรับ

“ยังมีภาพชุมชนในอนาคตไม่ออก ผมมองแค่ตัวน้องๆ ที่มาวิ่งเล่นอยู่ อยากให้เป็นได้เหมือนกับผม ไม่ต้องร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ขอให้อยู่รอด อยากให้เติบโตโดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดดีกว่า เพราะหลายคนไม่ได้จบชีวิตแบบสวยงามเท่าไร”

สาวน้อยมหัศจรรย์แห่งยุค MOJO

“สวีสวีค๊ะ หนูชื่อ พลอย - พลอยัญญา ยินศิริภักดิ์”
สาวน้อยแนะนำตัวด้วยน้ำเสียงจะฉาน ความมหัศจรรย์ของ
สาวน้อยคนนี้น่าจะเกิดขึ้นระหว่างการเดินทางและการผจญภัย
ภายใต้ห้องเรียนสุดขอบฟ้าของครอบครัว

“เรียนโฮมสкулสนุกดีค่ะ ได้ไปหลายๆ ที่ ตามคุณพ่อไป
เรื่อยๆ คุณพ่อไปไหนก็ไป”

หลายแห่งที่ไป เธอเลือกใช้ “มือถือ” เป็นเครื่องมือเล่า
เรื่องราว ผ่านทักษะ “Mojo - Mobile Journalism” ที่คุณพ่อ
ของเธอสอน

“ส่วนใหญ่จะเห็นคุณพ่อ เห็นพี่ เห็นน้ำๆ แยกกล้องตัว
ใหญ่ๆ ไปทำงาน แล้วก็เล่าเรื่องผ่านประสบการณ์ที่เกิดขึ้น พอมี
มือถือ เราก็ใช้มือถือเล่าเรื่องตั้งแต่เด็กๆ พลอยจะจับกล้องถ่ายภาพ

นี่อยู่เป็นประจำ พลอยมีพรสวรรค์ด้านการถ่ายรูปนะคะ บางคน
บอกว่าพลอยถ่ายสวยกว่าคุณพ่ออีก”

“มาเริ่มทำ Mojo ประมาณประมาณฯ ปลาย เรื่องที่ทำ
แล้วพลอยชอบเป็นเรื่องของเจ้าหมาที่บ้าน เล่าเรื่องราวเวลามัน
อยู่ในบ้าน พลอยก็เล่าว่ามันมาจากที่ไหน ชีวิต Adventure มาก

“บางที่เราอาจเห็นเหมือนมันทำอะไรไม่มีสาระ เดินเล่น
จับกระรอกอะไร แต่พอไปดูเวลามันไปสำรวจ สนุกมาก

“คุณพ่อบอกว่า ถ้าเรารู้สิ่งที่เราจะเล่าเรื่อง มันจะเป็น
เรื่องที่น่าสนใจได้ทุกเรื่อง เพราะฉะนั้นเลยเป็นเรื่องที่ชอบมาก”

“มือถือนี้ คุณพ่อซื้อมาให้ค่ะ ก็ใส่ให้หมดทุกอย่าง
Safari - App store - Youtube แต่ด้วยความที่พลอยเคยถูกห้าม
ตั้งแต่แปดขวบไม่ให้ดูละคร เพราะพลอยเหมือนฟองน้ำ ไม่ได้ซึมซับ
นางเอกนะคะ จะซึมซับตัวร้าย เอาแต่ใจ เลยถูกห้ามไม่ให้ดูละคร

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา พอมียูทูบ รู้ว่ามันทำอะไรได้มีแอบดูบ้าง คุณพ่อเขาก็ให้โอกาส อยู่หลายครั้ง”

“ล่าสุดคุณพ่อ เอาแอปฯ ซาฟารีออก แล้วใส่ Netflix - Ted Talk ให้แทน ซึ่งมันช่วย Improve ภาษาอังกฤษของตัวเองได้เยอะมาก ฝึกโดยการฟังได้ดี มีช่วงหนึ่งพ่อปล่อยให้ฟังตลอด ตอนแรกพอลอยไม่สนใจภาษาอังกฤษเลย แต่ถูกกระตุ้นตอนไปพม่า

คือเราฟังเข้าใจแต่ไม่กล้าจะมีพูดคุยกับคนอื่น พอกลับมาเราก็เลยต้องบู้ทแล้ว มันเป็นเรื่องที่สำคัญ เป็นอีกภาษาหนึ่งที่เราต้องฝึกจริงๆ แต่มีพื้นฐานดีอยู่อย่างหนึ่งก็คือคุณพ่อคุณแม่ให้ดูหนังภาษาอังกฤษ ไม่ให้ฟังพากย์ไทย เลยทำให้เรามีพื้นฐานการฟังภาษาอังกฤษ

“ตอนนี้พอลอยไปเป็นผู้ช่วยสอนของพี่ต๋อง ให้กับคนที่ทำงานในองค์กร LDI (Local Development Institute สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา) ทำ Mobile Journalism สอนการใช้สื่อ คุณพ่อจะไปวันแรก ที่เหลือก็จะปล่อยให้ทำกันเอง พี่ต๋องเป็นคนนำพอลอยกับพี่ก๊ีบเป็นผู้ช่วย สนุกดีค่ะ ส่วนมากก็จะเป็นลุงๆ ป้าๆ ผู้สูงอายุ วัยกลางคน เขาวงกตก็มีบ้าง”

“สอนวิธีการใช้สื่อ ใช้เครื่องมือ คือ คนเรามีโทรศัพท์ แต่ไม่รู้วิธีการใช้มันเพื่อให้เป็นประโยชน์ พอเขาใช้มันร่วมกับชุมชน ถ้าเขารู้ก็จะสามารถนำเรื่องราวไปพัฒนา

คุณพ่อก็มักพูดตลอดเลยว่า วันนี้เรามาสอนคุณ ให้เป็นคนที่จะไปสอนคนอื่นต่อ

“ปัญหา อย่างหนึ่งที่พบคือ สั้น ส่าย และสั้น คุณพ่อจะมีวิธีการสอนที่ห้าม คือ 3 ส. ที่ห้ามทำเด็ดขาด คือ ห้ามสั้น เหมือนแผ่นดินไหวตลอดเวลา ห้ามส่าย แพนไปแพนมา และ ห้ามสั้นกว่าหกวิ อีกเรื่องรองๆ มาเลยก็คือ การอัดเสียง คือเขาไม่เชื่อมั่นในตัวเอง ว่าเสียงเขาไม่เพราะ และไม่เปิดหน้า

“คุณพ่อสอนพอลอยหรือสอนน้องอยู่เสมอให้เชื่อมั่น เป็นตัวของตัวเอง บางคนคัดเสียง เราต้องพยายามบอกว่าหาเสียงตัวเองให้เจอและเป็นตัวของตัวเองที่สุด เราไม่ตัดสินใจว่าพูดชัดหรือพูดไม่ชัด แต่ให้มีใจที่แท้จริง”

“ส่วนผลงานจะ เผยแพร่ในเฟซบุ๊กของคุณพ่อ และใน Fanpage ของตัวเองจริงๆ ไม่ใช่ของพอลอยหรือก๊ีบ เป็นของคุณแม่ เนื่องด้วยอายุยังไม่ถึง 13 ค่ะ กฎหมายยังไม่อนุญาต”

ถามถึงความฝัน สาวน้อยมหัศจรรย์ของเราตอบกลับเสียงใสว่า

“ตอนประถมพอลอยก็มองว่าอยากเรียนสัตวแพทย์กับแพทย์ แต่พอมัธยมฯ เปลี่ยนนิดหนึ่งมาเป็นนิเทศศาสตร์ แต่พอกับพี่ก๊ีบบอกว่าสิ่งที่พ่อสอนพอลอยอยู่เป็นสิ่งที่พี่ป๊าเขาเรียนกัน ตอนนี้พอลอยเลยกำลังสนใจทันตแพทย์ หรือสถาปัตย์ อยู่ค่ะ

ตอนเด็กคิดว่าเลือกได้แล้วเขียว แต่พอโตขึ้น ก็รู้ว่าอาชีพมีเยอะแยะมากมาย บางอาชีพเรายังไม่รู้จักเลย” 🍀

ภาพ: Jarupa Panitchpakdi

ศิลปะ...บ้านเราดีจัง

ภาพ สายัณห์ ชื่นอุดมสวัสดิ์

“ระบบเฟชบุ๊กก่อให้เกิดสภาพหนึ่งคน หนึ่งสำนัก
และเมื่อเกิดหลายสำนัก สิ่งที่หายไปคือสำนัก”

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

19 มิ.ย. 2560

STEE L

เด็กหาเที่ยว

เรื่องและภาพ : กระเจี๊ยบ

เดินป่า “ปรี๊ดทม” ชมส้ม “กระสือ”

กับเด็กบ้านแสงพันธ์

พวกเราชอบเข้ามาเล่นป็นต้นไม้เล่น มาป็นเถาวัลย์แล้วก็ไล่แปะตามต้นไม้
เก็บผลไม้กินกัน ไม่ต้องไปเซเวนเลยคะ มีเซเวนแล้วคะ

รอบสระบัวตรงนี้ เคยเป็นส่วนกสงมฺล่งเต็นแต่ตอนนี้
ย้ายออกไปแล้ว เดี่ยวหนูไปเก็บบัวมาให้วันระก่อนนะ

ลานตรงนี้ เคยเป็นบ้านยายปรี้ง ผู้ใหญ่เล่าว่ายายปรี้งเป็นกระสือ กลางวันแจะ
ไม่ออกจากบ้าน ออกมาแต่ตอนกลางคืน จะออกมากินรกเด็ก คนท้องเขาจะเอาเข็มกลัด
มาติด เพราะว่ากระสือจะกลัวของแหลมหรือเอารากปลีไว้บนหัวเด็ก หรือเอาใบหนาดไป
แขวนที่หน้าต่าง จุดนี้เป็นจุดที่ชาวบ้านเคยเอาหนามมาสูมบ้านยายปรี้งแล้วก็เผาคะ...
ใครไม่เคยเห็นก็ไม่เชื่อ แต่หนูเคยเห็น เป็นลรอยไฟเขียวๆ เหลืองๆ ลอยผ่านหน้าต่างไป

ตรงนี้เป็นเหมือนเป็นประตูป่า
ให้เรารู้ว่า เรากำลังเข้าสู่ธรรมชาติ
จริงๆ เข้าสู่เส้นทางศึกษาธรรมชาติ
ป่ายาว เป็นป่าข้างบ้าน มีพื้นที่
114 ไร่

เดี๋ยวพลอยเก็บ "กระเจียว"
ไปให้แม่กินกับน้ำพริกปลาทูดีกว่า

ป่าเรามีนกเยอะ หน้าฝน พวกเรา
ชอบเข้ามาเก็บ “ปริง” มากินเล่นกัน
มันจะเหมือนลูกหว้าอะค่ะ

ชาวบ้านช่วยกันปั้นพระพุทธรูปกับกุฏิดินนี้ขึ้นมา แต่ตอนนี้มี
สำนักปฏิบัติธรรมอยู่อีกที่ คนก็ไม่ค่อยเข้ามาไหว้ตรงนี้แล้วค่ะ

ขอบคุณเด็กพาเที่ยวจากบ้านแสงพันธ์:
โยธกา จันทิก (ระบำ) อายุ 20 ปี
ขวัญชัย คุ่มแก้ว (ไอน์) อายุ 20 ปี
แทนขวัญ ศิริปัญญา (แทน) อายุ 11 ปี
สุนัย ยินดีงาม (พลอย) อายุ 12 ปี
จิตรลดา เจริญธรรม (จิม) อายุ 14 ปี

เสฟวานศิลปะริมทาง

ความสุข...ไม่ต้องลงทุน

แม้ “bukruk” (BUKRUK Urban Arts Festival) เทศกาลศิลปะเมืองครั้งที่ 2 จะผ่านพ้นไปแล้วเมื่อต้นปี แต่ผลงานศิลปะแนว “สตรีท อาร์ต” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสหภาพยุโรป ที่สร้างสรรค์โดยศิลปินจากเอเชียและยุโรป อาทิ ไทย เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น สเปน กรีซ เนเธอร์แลนด์ ฯลฯ ยังคง “อวดโฉม” รอคอยให้ใครต่อใคร เดินทางไปพบเพื่อ “เสฟ” ความงามได้ตามแต่รสนิยม

เหล่าบรรดาศิลปินพากันสะบัดแปรง ระบายพู่กันจนกลายเป็นงานศิลปะที่น่าตื่นตาเหล่านี้ ถูกจัดแสดงอยู่ในละแวกเจริญกรุง บางรัก สีพระยา ตลาดน้อย ไล่ไปจนถึงถนนทรงวาด และทำให้ย่านการค้าสำคัญของเมืองหลวงบ้านเรา พลันมี “สีสัน” ขึ้นมา ผิดหูผิดตา

ทั้ง “คนกรุง” และนักท่องเที่ยวนานาชาติ จำนวนไม่น้อยต่างพากันไปเยี่ยมชมมาแล้ว หลายคนใช้เวลาช่วงวันหยุดชวมนกัน ไปถ่ายรูปมาอัปในโลกโซเชียลและมาตั้งเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง

มีคำแนะนำจากท่านที่ “ไปเสฟมาแล้ว” ว่า ผลงานทั้งหมดนั้นกระจัดกระจายไปแต่ละที่ การไปตามเก็บภาพให้ครบสามารถใช้วิธีการ “เดินเท้า” ได้ แต่สำหรับคนที่ออกกำลังกายน้อยหรือเดินไม่อดแนะนำให้อาศัยจักรยานดีกว่า

นับเป็นอีกหนึ่งตัวอย่าง ของ “ความสุข” ที่ได้มาแบบไม่ต้องลงทุน! 🍃

#สร้างสรรค์เจริญกรุง

#Co-CreateCharoenkrung

บอกต่อสื่อ...ได้จ้จ

เรื่อง : งาม เชื้อสถาปนศิริ

โลกภายใต้

ดวงอาทิตย์

เดียวกัน

ช่วงนี้มีแต่ข่าวเกาหลี ลินค้ำเกาหลี กระทะเกาหลี คนไทยไปเที่ยวเกาหลี โดยเฉพาะข่าวดราม่าเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง (ตม.) ที่สกัดกั้นคนไทยไม่ให้เข้าประเทศ ด้วยเหตุผลเรื่องความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การลักลอบทำงานค้าแรงงานผิดกฎหมาย

เกาหลีใต้คือสุดยอดประเทศหนึ่งที่มีการส่งออกขายสินค้าบันเทิง-วัฒนธรรมที่มากที่สุดในโลก โดยเฉพาะเคป๊อปและซีรีส์ละคร แต่ผมกลับนึกถึงประเทศเพื่อนบ้าน เกาหลีเหนือ และอยากไปเที่ยวมากกว่า เพราะเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ สุดท้ายบนโลกใบนี้ ที่ยังหลงเหลืออยู่

โดยเฉพาะ 2 ภาพยนตร์ที่สร้างแรงบันดาลใจ पालอยากไปเที่ยว คือ ซีรีส์ภาพยนตร์สารคดี ของเน็ตฟลิกซ์ (Netflix) 2 เรื่อง คือ “Under the Sun” (2015) imdb score 7.4/10 ความยาว 1 ชั่วโมง 46 นาที ของผู้กำกับชาวยูเครนวิตาลี มั่นสกี (Vitaliy Manskiy) ถ่ายทอดเรื่องของชีวิตเด็กหญิงเกาหลีเหนือ “ลี ซิน มี” ที่เติบโตมาภายใต้อาณาจักรอันยิ่งใหญ่ของท่านผู้นำประธานาธิบดีคิม จอง อึน

‘วิตาลี’ ถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องนี้ ภายใต้การตรวจสอบคริปต์อย่างเข้มงวดจากเจ้าหน้าที่รัฐบาลทหาร แห่งเล่าเรื่องชีวิตครอบครัว ขนชั้นกลางในนครเปียงยาง “ลี ซิน มี” เด็กสาวประถมวัย ผู้ถูกเลี้ยงดู กล่อมเกลามา ภายใต้อาณาจักรคอมมิวนิสต์ เธอถูกพ่อแม่ สื่อ ผู้ใหญ่ ครู ทหาร และสภาพแวดล้อม เลี้ยงดู หล่อหลอมว่า ประเทศเกาหลีเหนือคือ ศูนย์กลางของพระอาทิตย์ และมีความสุข อบอุ่นที่สุดในโลก

สารคดีเรื่องนี้ถ่ายทอดข้อเท็จจริงที่ถูกประกอบสร้างและคัดเลือก และใช้เวลาถ่ายทำกว่า 1 ปี เพื่อเก็บภาพ ตั้งแต่การเข้าโรงเรียน การเรียนหนังสือ คลาสเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ศิลปะ อาชีพของพ่อแม่ของลีซินมี ซึ่งแน่นอนว่า กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมจะหล่อหลอมให้ ลี กลายเป็นคนที่เชื่อในลัทธิสังคมนิยม เชื่อท่านผู้นำ เชื่อพ่อแม่ เชื่อวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์

เพื่อให้คนดูรู้ว่า “วิตาลีโดนเจ้าหน้าที่รัฐบาลกำกับควบคุมการถ่ายทำ” เราจะพบว่า ผู้กำกับตั้งใจที่จะปล่อยให้กล้องได้บันทึกภาพ ก่อนและหลังการถ่ายทำ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ภาพที่บันทึกมาได้นั้น “ผ่านการควบคุม กำกับ จัดวาง และตัดแปลง” มันไม่ใช่ความจริงทั้งหมดที่ถูกถ่ายทอด แต่มันคือการ “จัดวางความจริงและประกอบสร้างขึ้นมาจากการควบคุมของเจ้าหน้าที่รัฐบาล”

ตลกแบบสแปสสันต์ เศร้า และชวนหดหู่ ต่อชะตากรรมของเด็กและเยาวชนเกาหลีเหนือ เสมือนโดน “ล้างสมองและปิดกั้นสิทธิและเสรีภาพในการมีชีวิต” ประเทศนี้ไม่อนุญาตให้มีการตั้งคำถามและสงสัย เด็กๆ ถูกเลี้ยงดูและขัดเกลาคำคิดโดยผู้ใหญ่ เฉกเช่นเดิมจากรุ่นสู่รุ่น และใช้ชีวิตอยู่ด้วยความไม่รู้ ความหวาดกลัว และความเข้าใจผิด

ควรตระหนักว่า กำลังชมชีวิตจริงๆ ที่ไม่ใช่นักแสดง ด้วยวิธีการเล่าเรื่องแบบนี้ “ความจริงจะถูกเผยและถูกปกปิดไปพร้อมๆ กัน” อีกเรื่อง คือ “The Propaganda Game” (2015) imdb score 6.8/10 ความยาว 1 ชั่วโมง 38 นาที ของผู้กำกับ อัลวาโร ลองโกเรีย (Álvaro Longoria) ฉายภาพประเทศเกาหลีเหนือ ผ่านคำให้การ ชี้นำของทหารและเจ้าหน้าที่ระดับสูง ที่พาเราไปดูประเทศเกาหลีเหนือเสมือนเราเป็นนักท่องเที่ยวชั้นดี และรับชม “ความเห็นอีกด้านจากประชาชนภายในประเทศเกาหลีเหนือ” ที่บอกว่าชีวิตของพวกเขาที่มีความสุขมากมายเพียงใด ดูๆ ไปแล้ว ชักเคลิ้มอยากเข้าไปอยู่ในประเทศเผด็จการทหาร คอมมิวนิสต์จริงๆ ว่า ท่านผู้นำประเทศนี้แสนจะมีบุญคุณและอำนาจ บารมีมากมาย ที่ทำให้ชีวิตของคนเกาหลีเหนือเป็นสุขเช่นนั้น

ผู้ชมจะเข้าใจและได้มองเห็น “การโฆษณาชวนเชื่อ” (propaganda) ที่รัฐบาลเกาหลีเหนือใช้ (ซึ่งมีทั้งเรื่องเหลือเชื่อและชวนขบขัน)

ส่วนตัวสนุกทั้งสองเรื่อง เป็นภาพยนตร์แนะนำสำหรับคนไทย ที่เปี่ยมไปด้วยสิทธิเสรีภาพ ดูละครแล้วย้อนกลับมาดูบ้านเราสังคมเรา ก็จะได้ข้อคิดเปรียบเทียบทั้งดีและด้อย และรู้สึกทันทีว่า “โชคดีแล้วที่เกิดเป็นคนไทย”

ภาพยนตร์ทั้งสองเหมือนเหรียญสองด้าน แสดงให้เห็น “เด็กที่ถูกประกอบสร้างและผู้ใหญ่ชักใย” ภายใต้ลัทธิความเชื่อทางเมืองและการสื่อสารที่ประกอบสร้างขึ้นมา ทว่ามีผลกระทบในชีวิตจริงอย่างน่าเศร้า

สิ่งที่หนังปกปิด คือ ปัญหาความยากจนของประชาชน ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน การกระทำทารุณโหดร้าย และ ปัญหาความรุนแรงจากการใช้กำลังทางการทหาร ความมั่นคงและเสรีภาพในความเป็นมนุษย์ ซึ่งคือระยะห่างระหว่าง ความหนาเหรีญทั้งสองด้าน

หนังสองเรื่องนี้ คล้ายกับ “The Truman Show” (1998) ของผู้กำกับปีเตอร์ เวียร์ (Peter Weir) ที่ฉายภาพของ “ทรูแมน” นายหน้าขายประกันชีวิตในเมืองใหญ่ที่ไม่รู้ตัวว่าชีวิตของตนเองถูกกล้อง 5,000 ตัว ถ่ายทอดสดออกรายการโทรทัศน์ตั้งแต่อายุในท้องจนอายุ 30 ปี ว่าเป็นดาราดังในรายการเรียลิตี้กระทั่งความจริงถูกเปิดโปง

ความสนุกที่จะได้รับ คือ ความเหลือเชื่อของลัทธิคอมมิวนิสต์ สังคมนิยม ที่มีอยู่จริงไม่ใช่รายการโทรทัศน์ ว่าที่จริงชีวิตเราคนไทย คนฝรั่ง ถึงจะอยู่ในประเทศที่มีการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ดูหนังเรื่องนี้แล้วก็ชักไม่แน่ใจว่า เรามีสิทธิเสรีภาพทางความคิดจริงหรือไม่ ทุกอย่างที่ตัวเรานั้น มาจากภาพมายาที่สื่อสรรสร้าง หรือจากผู้คนร่วมสังคม ประชาชน พ่อแม่พี่น้องเราด้วยทั้งสิ้น

โลกภายใต้ดวงอาทิตย์เดียวกัน แต่ไม่อยากจะเชื่อว่าเราไม่เหมือนกัน เลี้ยงดูมาไม่เหมือนกัน และมีสิทธิ เสรีภาพไม่เหมือนกัน

“อยู่ใต้ดวงอาทิตย์เดียวกัน” พระอาทิตย์ส่องแสงไปถึงทั่วทุกตารางนิ้วไปโลก แต่สิ่งที่ปิดกั้นเราจากความจริง มิใช่ อะไรอื่น นอกจากกรรมเงาของความเชื่อ ความกลัว ความรัก ความศรัทธา มันคือความคิด อุดมการณ์บอดี้ที่มนุษย์ใช้เช่น ช่มช้าเราด้วยกันเองต่างหาก 🍀

มิก

วี

หน้า

ก้อง

วาระเรื่องเล่า

เรื่อง : พารดา

ภาพ : สายัณห์ ชื่นอุดมสวัสดิ์

“สดใส ไร่สาร” เจ้าคือ...ความหวังของชุมชน

ถึงเรื่องราวความ “โชคร้าย” ของชุมชนกะเหรี่ยงแห่งบ้านคลิตี้ล่าง ซึ่งเป็นผลพวงมาจากความเห็นแก่ตัวและมั่งงายของ “พ่อค้า” ไร้อัจฉริยะบ้างกลุ่ม จนเกิดความสูญเสียชนิดประเมินค่าเท่าไรก็ไม่วันชาติใช้ได้หมดจะเกิดขึ้นมานาน และแม้การ “ต่อสู้” ที่ยาวนานหลายสิบปี จะได้รับความยุติธรรมเยียวไป “ระดับหนึ่ง” แล้วก็ตาม แต่จวบถึงวันนี้ ร่องรอยความสูญเสีย หลักฐานแห่งความเจ็บปวด น่าจะยังแจ่มชัดอยู่ในความทรงจำและแววตาของชาวบ้านนับร้อยชีวิต

หากเมื่อทีมงานฯ มีโอกาส “ต้นตื้น” บุกป่าฝ่าลูกรัง ไปทำความรู้จักกับคนรุ่นใหม่ของชุมชนคลิตี้ล่าง ในนามกลุ่มเยาวชน “คลิตี้ล่าง ดีจัง” ผ่านบทสนทนาเป็นเวลากว่าสองชั่วโมง

ทำให้เกิดความเชื่อใจลึกๆ ว่า ชุมชนเก่าแก่อายุนับร้อยปีแห่งนี้ จะยังมีความหวัง “สดใส ดีจัง” รออยู่ข้างหน้า...แน่นอน

น้ำ - ชลาลัย นาคสุขสวัสดิ์ อายุ 29 ปี, มิก-ธนกฤต โต้งฟ้า อายุ 25 ปี, ก้อง-ก้องหล้า บริสุทธิ์ อายุ 25 ปี และ วิ-วิมลรัตน์ ทองสมบุญรูปถวี อายุ 19 ปี คือ ตัวแทนกลุ่มเยาวชน “คลิตี้ล่าง ดีจัง” ที่มาช่วยกันถ่ายทอดเรื่องราวความตั้งใจของพวกเขา ให้พวกเราได้ “แชร์” ความชื่นใจไปด้วยกัน

มารวมตัวกันอย่างไร ?

☺ มิก - ช่วง 7 ปีก่อน ตอนคดีคลิตี้ล่างดังๆ มีคนนอกหมู่บ้าน รวมกลุ่มกันเข้าทำแคมเปญรณรงค์ จัดงาน “13 ปี คลิตี้ล่าง” พวกเขาทำกิจกรรมละคร ภาพถ่าย งานศิลปะ โดยมีกลุ่มดินสอสี เป็นแกนหลัก หลังจากเสร็จงาน เรายังคุยอยู่กับกลุ่มดินสอสีอยู่ เขาเลยชวนเราไปเข้าค่ายหนึ่งของกลุ่ม “พื้นที่นี้...ดีจัง” ทำให้เห็นว่ามิกกลุ่มทำงานน่าสนใจ เลยกลับมาคุยกันอยากทำแบบนั้นกับเยาวชนในชุมชนของเราบ้าง

☺ **น้ำ** - ตอนได้เห็นกิจกรรมของคนนอก รู้สึกว่าสามารถเข้าถึงได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ และเมื่อได้ออกไปร่วมกิจกรรมกับ “พื้นที่นี้ ...ดีจัง” ยิ่งรู้สึกน่าจะทำอะไรให้กับชุมชนได้บ้าง ตอนนั้นลำห้วยคลิตี้ กำลังเกิดปัญหา เห็นผู้หลักผู้ใหญ่เขาเหน็ดเหนื่อยต่อสู้กันมานานแล้ว แต่เหมือนเด็กๆ เป็นแค่ผู้ดูตลอดเวลา ไม่ได้เข้าร่วมอะไร

ตอนนั้นเราอยากกลับมาอยู่บ้าน อยากฟื้นฟูวิถีประเพณี แต่ไม่รู้เลยว่ามืออะไรบ้าง เลยไปขอคำปรึกษาจากรุ่นพี่เครือข่าย จากนั้นจึงมาสำรวจความเห็นในชุมชน พยายามไปหาผู้หลักผู้ใหญ่ก่อน แจ้งความตั้งใจว่า เราเป็นลูกหลาน อยากทำอย่างนี้ แล้วผู้ใหญ่อยากให้ทำยังไงบ้าง เพราะไม่รู้ว่าจะอยากทำคนเดียวหรือเปล่า และถ้าผู้ใหญ่ไม่เห็นด้วยจะทำได้อย่างไร

นอกจากนี้ ยังมีเด็กๆ หลายคนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมแสดงละครตอนงาน 13 ปี ที่ยังมีไฟอยู่ มาถามจะทำกิจกรรมอีกตอนไหน เมื่อไหร่จะได้เล่นละครอีก เด็กๆชอบให้เพื่อน-พี่น้องมารวมกัน เพราะปกติต่างคนต่างอยู่ กลับมาบ้านแค่ช่วงปิดเทอมอย่างมากก็ไปทำไร่กับพ่อกับแม่ หรือไม่นอนดูทีวีอยู่บ้าน

เราเลยเป็นตัวแทนไปสอบถาม พวกพี่กลุ่มดินสอสีเลยให้โอเคเดียวมาว่า ความจริงเราทำกิจกรรมเองได้เลยไม่จำเป็นต้องรอใคร และถ้าชุมชนทำได้เอง จะมีเครือข่ายมาเป็นตัวเสริมให้ จนเกิดเป็นกลุ่มเยาวชน “คลิตี้ล่าง...ดีจัง” ในปี 2557

สมาชิกกลุ่มเยาวชนคลิตี้ล่าง ดีจัง มีกี่คน ?

☺ **น้ำ** - นับเป็นจำนวนที่แน่นอนไม่ค่อยได้ เพราะเวลาทำงานกันที่ เด็กๆมากันเยอะ แต่แกนนำหลักมีประมาณ 4-5 คน แต่ละคนมีหน้าที่แตกต่างกันไป อย่าง กิ่ง ซึ่งตามปกติจะเป็นตัวแทนชุมชน ที่ทำงานกับผู้หลักผู้ใหญ่ ทำเรื่องสืบสานประเพณี วัฒนธรรมอยู่แล้ว เพียงแต่อาจไม่ได้ถ่ายทอดออกไปภายนอก พอมาทำงานในนามเยาวชน จึงได้รับหน้าที่ในการฝึกเด็ก “ رأตง ” วัฒนธรรมการละเล่นของชุมชน หรืออย่าง วิ จะเป็นแกนนำตัวแทนเยาวชนที่ยังเรียนหนังสืออยู่ วิ สามารถรวมเด็กรุ่นราวคราวเดียวกัน ให้มาทำกิจกรรมร่วมกันได้

“นอกจากหวังสืบสาน
วัฒนธรรมประเพณีชุมชนแล้ว
ยังอยากดึงเด็กข้างนอกกลับมา
สู่ชุมชน เพราะก่อนมีการ
รวมตัวของกลุ่มเยาวชนฯ นี้
เวลาเด็กในชุมชนที่ไปเรียน
ข้างนอก พอช่วงปิดเทอมใหญ่
มักอยู่กันแต่ในเมืองไม่ค่อย
กลับมาบ้าน บางคนหางาน
ทำอยู่เมืองยาวไปเลย...”

กิจกรรมของกลุ่มฯมีอะไรบ้าง ?

☺ **มิก** – ปีแรกของการก่อตั้งกลุ่ม มีการหารือร่วมกันว่า ควรจัดกิจกรรมอะไรบ้าง จนได้ข้อสรุปแบ่งกลุ่มกิจกรรม ออกเป็น 8 กลุ่ม อาทิ จักสาน รำตุง ทอผ้า อาหารพื้นบ้าน นิทานชุมชน ภาษา ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีอยู่ในวิถีธรรมดาของชุมชนเราอยู่แล้ว และหากเด็กๆ มีความสนใจกลุ่มไหนก็ให้ไปทำกิจกรรมกับกลุ่มนั้น หรือจะทำสลับกันไป

พอเข้าปีที่สอง เรามีกิจกรรมทำต่อ แต่คราวนี้ พยายาม สื่อสารเรื่องราวที่ทำไปยังผู้คนภายนอก โดยเน้นไปที่ “เครื่องมือสื่อ” เช่น หนังสือ รูปภาพ ภาพวาด ละคร

และปีนี้ยังเข้าปีที่สามของกลุ่มฯ จะเน้นไปที่การจัดตั้ง ศูนย์เรียนรู้ของชุมชน เพราะยังไม่มีสำนักงานกลางเป็นของตัวเอง ที่ผ่านมาจะเก็บของหรือประชุมกัน ต้องตระเวนไปบ้านนู้นที่บ้านนี่ที่ เก็บของที่วัดบ้าง บ้านชาวบ้านบ้าง

ซึ่งตอนนี้มีสำนักงานกลางของกลุ่มแล้ว เป็นโรงเรียน ตชด. เก่า พวกเราจะเข้าไปช่วยดูแล ทำให้เป็นพิพิธภัณฑ์แหล่ง เรียนรู้ของชุมชน

เป้าหมายของแต่ละกิจกรรมคืออะไร ?

☺ **น้ำ** – นอกจากหวังสืบสานวัฒนธรรมประเพณีชุมชน แล้ว ยังอยากดึงเด็กข้างนอกกลับมาสู่ชุมชน เพราะก่อนมีการรวมตัว ของกลุ่มเยาวชนฯ นี้ เวลาเด็กในชุมชนที่ไปเรียนข้างนอก พอช่วง ปิดเทอมใหญ่ มักอยู่กันแต่ในเมือง ไม่ค่อยกลับมาบ้าน บางคนหา งานทำอยู่เมืองยาวไปเลย

แต่พอมีการจัดกิจกรรม สงกรานต์ ปีใหม่ พวกเขารู้สึกว่า บ้านเรายังมีกิจกรรมนะ เขาอยากกลับมา ส่วนรุ่นพี่ๆ ที่ทำงานใน เมืองเอง ก็ช่วยสนับสนุน ถ้ามามีอะไรให้ช่วยมัย ทำให้รู้สึกดีที่ หลายคนเริ่มเห็นความสำคัญ

ทุกปีทางกลุ่มเยาวชนฯ จะมีงานหลักๆ อยู่สองงาน คือ จัดค่ายกับจัดงานสงกรานต์ ซึ่งเด็กๆ ในหมู่บ้านจะมาร่วมกันทำ อย่างปีที่แล้วอยากรู้ว่าศูนย์เรียนรู้ชุมชนในแบบที่ต้องการ เป็นยังไง จากนั้นจึงสรุปความคิดของเยาวชนไปคุยกับผู้ใหญ่อีก ครั้งหนึ่งว่า เด็กอยากได้แบบนี้ ผู้ใหญ่มองว่ายังไง ซึ่งที่ผ่านมา ต่างฝ่ายต่างมีหน้าที่ของตัวเอง แต่ไม่ได้เชื่อมโยงกัน อาจเพราะ ไม่ได้มีพื้นที่ที่จะมาพบกันคุยกันเท่าไร อย่างกิจกรรม 8 กลุ่ม ที่บอกไปนั้นมาจากความคิดเห็นของทุกฝ่าย ผู้ใหญ่สนับสนุน เด็กๆ สนุกสนานกันมากขึ้น

ความฝันของกลุ่มเยาวชนอยากเห็นชุมชนในอนาคตเป็นอย่างไร ?

☺ **มิก** - อยากให้เป็นชุมชนที่ไม่ลืมรากเหง้าของตัวเอง ยังพูดภาษาตัวเองได้ ยังใช้อะไรที่เป็นของท้องถิ่นดั้งเดิมได้ แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธวัฒนธรรมใหม่ๆ ที่จะเข้ามาซะทีเดียว อยากให้ค่อยๆ ปรับตัวกันไป

☺ **ก้อง** - อยากให้แคร์ยังรักษาวิถีดั้งเดิมของเราไว้ได้ ปีหนึ่งมีงานมีประเพณีที่สืบสานต่อกัน แค่นั้นก็พอ

☺ **วิ** - เวลาว่างงานบุญ อยากให้เด็กๆ ใสซุดประจำเผ่า ทุกวันนี้มีน้อยมากที่จะมีคนใส่ผ้าถุงหรือใส่เสื้อกะเหรี่ยง อยากให้อนุรักษ์ ใสกันให้มาก เมื่อก่อนตอนเป็นเด็กเห็นใสกันแทบทุกคน แต่พอไปเรียนข้างนอก กลับมาไม่ใสกันแล้ว ใส่แต่เสื้อแฟชั่นกัน

☺ **น้ำ** - อยากให้ชาวบ้านมีจุดยืนเป็นของตัวเองในเรื่องของวิถีวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งไม่ได้แปลว่าจะต้องหยุดนิ่งตายตัว แต่อาจจะเกิดการเปลี่ยนแปลง ก็ขอให้เกิดภายใต้ความต้องการของชาวบ้านจริงๆ ถ้าชาวบ้านมีจุดยืนพอ ไม่ว่าจะอะไรจะเปลี่ยนแปลง เขายังสามารถรักษาสิ่งที่เป็นอัตลักษณ์ของตัวเองไว้ได้

“ตอนที่คิดตั้งกลุ่มเยาวชนคลิตี้ล่างดีจัง พวกเราต้องการเข้ามาทำงานเรื่องสืบสานวัฒนธรรมประเพณีชุมชน แต่ด้วยชุมชนของเราเป็นพื้นที่ปัญหาที่ยาวนาน ถ้าทำแต่เรื่องวัฒนธรรม แล้วนั่งดูตายไม่นำเรื่องสิ่งแวดล้อมมาเกี่ยวข้องคงไม่ได้” น้ำ บอกอย่างนั้น และเผยว่า ล่าสุดทางชุมชน กำลังให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูลำห้วย ซึ่งในกระบวนการฟื้นฟูนั้น ต้องใช้หลักวิชาการ เข้าเกี่ยวข้องหลายประเด็น พวกผู้ใหญ่ จึงอยากให้กลุ่มเยาวชนเข้ามาช่วย เช่น ดูแลเรื่องหนังสือเชิญไปประชุม หรือที่ไอราร์บาง เรื่องที่ส่งมาเป็นเล่มๆ ซึ่งพวกท่านอ่านแล้วไม่ค่อยเข้าใจ

นอกจากนี้ เยาวชนฯ ยังช่วยทำหน้าที่อื่นร่วมกับกลุ่มผู้ใหญ่ เช่น เก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์จากลำห้วย การเก็บข้อมูลการดูแลสุขภาพของแต่ละครอบครัว การติดตามอาการป่วยของชาวบ้านด้วย

“คน มีความสำคัญมาก เพราะว่าถ้าเราฟื้นฟูป่า แต่คนยังไม่ฟื้น ฟื้นฟูป่าไปแป๊บหนึ่งมันก็โทรม แต่ถ้าเราฟื้นฟูที่คนได้แล้ว อย่างอื่นจะตามมา หนูเชื่ออย่างนั้น” น้ำ สรุปลงท้ายด้วยแววตาเชื่อมั่น ☺

C-CLICK

- หน้าแรก
- ความรู้เกี่ยวกับสื่อ
- ชุดความรู้สำหรับพ่อแม่
- ชุดความรู้สำหรับครู
- งานศึกษาและวิจัย
- ข่าวและกิจกรรม
- คอร์สอบรม
- สื่อแนะนำ
- เพื่อนร่วมทาง
- เกี่ยวกับเรา
- ติดต่อเรา

ความรู้เกี่ยวกับสื่อสารสนเทศและดิจิทัล

ชุดความรู้ด้าน (Competency) เพื่อคนไทยยุคใหม่แห่งศตวรรษที่ 21 ในเรื่องของความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศผ่านเครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัล การเลือกรับใช้สาระที่ ประเด็น และคำขอลงได้ รับไม่ใช้โทษซ้ำเสียดสี รวมทั้งความสามารถคิดสื่อเพื่อขับเคลื่อนสังคม ได้ด้วยตนเอง

เกี่ยวกับเรา

C-Creative
 C-Citizen
 C-Child and Youth
 C-Community
C-CLICK

C Click เป็นเว็บไซต์รวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับประเด็นเท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล จัดทำขึ้นโดย “สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน” หรือ สสย. ภายใต้ “มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน” (พ.ศ. 2559) เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน

โดยมีพัฒนาการ มาจากความร่วมมือของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดทำแผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนปัจจุบันเติบโตเป็นหน่วยงานที่มุ่งมั่นบนเส้นทางสร้างสรรค์ สภาพแวดล้อมและการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

C•CLICK

พื้นที่จุดประกายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของพลเมือง

“เท่าทันสื่อ”

พร้อมแล้วคลิกที่ <http://cclickthailand.com/>